

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

ПРОЗА

Бела Ілеші — Микола Шугай. Повість *Передає Мартин Гапсат.* (Універсальна бібліотека). ДВУ, 1925, стор. 80. Ц. 30к.

Біля галузі притиснутого узгір'я ми зникли кітми капіталістичної сіри, селянства і обитиштя Півкарпатської України. Затеменне до того, що хоче правити молебня, аби червоні брати скоріше перенесли через Карпати прапор волі. Жага й віра такого напруження, що по всіх селах, пишських полях, лісах і луках — одна легенда: Іде Ленін і сам одмірює землю. Не чекається. Хватаються за зброю. З косиць і одрізнами проти кулеметів і гармат. В нерівну боротьбу, не всім «панкхлоні» і батраки, яка не може навіть описати чи оспівати в поемах своїх героїчних вчинків. В оповіданні згаданого угорського автора «для з епізодів цієї боротьби» — повстанців відідав Мик Іл Шугай. Історична постать, овiana легендами й вірою в непереможність, бо мають прапорами воли червоні бати. Они борються, як не дивно, не змалювання в українській літературі. Тому переклада повість Ілеші являється два рази цікавішою, ніж широкі версти робітництва, селянства й різьничої інтелігенції. Надзвичайно влучно змальовані адміністратори — агенти капіталізму. Форма доступна, художня, стисла, фрагментарна. Переклад хороший, видання чепуре. Книга надзвичайно цінна й цікава для кожної нашої бібліотеки.

Ф. Б.

Винниченко, В. Контрасти. Героїня оповідання (Бібліотека художньої літератури). ДВ, 1925, стор. 42. Ц. 13 к.

Виявляється за час пішки до різних боїв, що з утх помітні й незрівноважені та шляхетний темперамент. Для контрасту змальовано купу заробітчан майже зоологічними рисами — сцена з їхньою годівлею. Війни сполучити навколо одного випадку різні групи персонажів так, щоби вони виявляли гоюну постать і не загубили самих себе, потім підкреслення тону твору його пейзажем (проза), і вся складна будова неслучайно оповідання є суто винниченківським. Такий саме і тон викладу вибачливо-етичний і огидливо-естетичний і, врешті решт, позіхливо-байдажний. Стиль викладу з чисто зовнішнього боку зазвичай не задовольняє читача: довгі, різні перекази фрази, замічені «як»-ами. Епітети в описах персонажів та переважно тавтологічні: рівний довгий степ, сирій запорошений бур'ян, чуті нічні палачі. Економія слова не є властива Винниченкові. Хороший зразок попереднього українського стилю.

М. Д.

Зренбург, И. Тринадцять турбок. ГИУ, 1925, стр. 165.

Зренбургу видно дуже корить викласти перед читачем дрібні та численні спостереження й враження з останніх років.

Для цього автор використовує всілякі можливості — і от маємо грубий історичний том, в якому оповідається історію 31-го життя* й викладає цю історію* автор, зробиши вісню кожного з тринадцяти оповідань історію людини — курця, власника оригінальної людини.

Спочатку читачесь книжку легко — мережаний стиль Зренбурга залюбки й залоскує, але ж де далі читання набридає через зайву нахочіненість осіб, подій і ситуацій.

В збірках цієї книжки оповіданнях годі шукати глибокої ідеологічної вартості. Найсильніше навіть

оповідання „Трубка Коммунара“ — типова інтелігентська річ, в якій автор сам підписується в своєму політичному слабосилі.

Ліній оповідання відносять еренбургову іронію „попутника“ що так-сяк погоджується з сучасним станом речей і взаємодіє наслідки. Найяскравіше виявляється така іронія в оповіданні про пригоди Никити Галактіоновича Волячкіна.

Загалом книжка Зренбурга — добрий намір до „залинційної“ літератури, і мешканці спільних загонів з цікавістю перечитають її, друковані на вершковому папері, картини.

С. Дз — ко

Качура, Я. Історія одного. Історія про те, як колективу. Оповідання. ДВУ, незалежний на селі влаштували когосп.

Ініціатива була Петрова, спричинилась до того мимохітне порівняння власного „паршивого господарства“ з колишнім панським. Думка така: „ті самі строків, все те саме, тільки без чана, по своїй волі“... (ст. 4) Проти колективістського лава поспішали соціальні перешкоди, а саме власні бачи бунт півняти та зможна частина села дуже не могла лаятись. Перешкоди були героїчно переможні, і в останньому розділі працює ліній. Низка явних, мальовничих сценко, іноді трохи шаржованих, нагадує „97“ Куліша.

Це рівночасно і влада агітка, і художнє оповідання. Ідеологічна витриманість, відсутність дупування.

До сумнівних рис оповідання треба зарахувати деяку ніюді зайву його анекдотичність (організований опір „бавів напр.“, мертва фігура вчителів в лінійці та ще різні дрібнички). Автор змінив паугатарську сентиментальність на бальорний гумор, та де-не-де прозвучають в нього надто причудливі рідки. Тільки здається, ні бога, ні чорта — всі святи*.

Стиль Качуринського викладу драматичний: короткі та численні розмови, колективні сцени (особливо розділ з б о р н я, де на індивідуальні куркульські дулі відповідало колективна незможницька дуля) і спрощена стица дія.

Окремі образи мало виділяються з оточення, психологізму немає.

Другорічна фігура „одеського“ Паньки, куркульського „адука“ в зазначеному розділі колоритно контрасна.

Вже після того, як усміхаючись прочитаете ці оповідання, виникає зацікавлення до автора, де він діє, поділивши на два ворожі соціальні табори село, середньому частину селянства. Її надістність дуже позитивну авторове зацікавлення, але надто його спрощує.

По вступу в „селянський бібліотеку“ Качурин твір дуже до речі.

М. Д.

Коваленко, І. Червоні паростки. Ці мініатюри ще (Бібліотека комсомольця) дуже примітивні. Виявляють вони, що автор знайомий з селянським і комсомольським побутом та очиняє трохи в паугатарській літературі.

Автор не треба ніякого порівняння коло своєї мови, коло техніки викладу, йому треба позбавитись, зумівши їх розбачити, шаблонних впливів, а поки що його твори надто вже слабкі. Друкувати їх було зарано.

М. Д.

Коммуний, М. Комсомолка Оповідання на 48 Зоя. Оповідання. ДВУ, 1925, стор. 48.

автор хоче дати образ героїні комсомолки Зои, що став об'єктом конкуренції двох товаришів активістів Мишки й Стюпка. Переглянемо ті 9 розділів та подивимось, як змодельована Зоя бути ідеалом, вихованою нормою для юних комсомолок та чи правдиво виведено двох героїв коло Зои.

Крім либ літературно-технічних сама установка ідеологічна і світ, в якому виведено комсомольців, не-правадний.

Знайома брат усе здорово — каже один з героїв у першому розділі. І от через усі розділи невеличкої книжечки розгинуто оце "усе" замкнене в коло вузко-кастових, абстрагованих од соціального життя, осіб — героїв. Власне, осіб троє (Зоя, Мишко й Стюпка), що складають активний персонаж оповідання — збориши своїми товаришами автор в'яже їх — півною — збориши опсераку. Зовсім не зачепив автор того соціального тла (села, розуміється) та взаємовідносин, що виникають між комсомольцями та селянами чи "простими хлопцями".

А комсомольці, що в оповіданні, не "прости". Ось вони відірвані від усього світу ходять на фоні сільської природи з шляхетними жемами й любуються краєвидами.

"Він закурив цигарку й в пустий заніжком дим... на аути розгинули ромашки, розсталися у траві діаманти (чи сім'яні хлопці, хоч бачили, отой діамант? — С. Б.) недалеко від них була річка. По поетичному (!) її називали, "вечірній атлас" (!)".

Точ-у-точ, як колись паніч ходили на полювання та прозивали північними назвами ті долини, де лаяли до десятого поту косили, щоб віддати їхнім батькам з північній коліні сіна. Ходили колись паніч місячними вечорами від безробіття, балагураючи про... (а слухайте, що комсомольці говорять):

— Шо-ж... розкажи, Мишко, про свою любиму Зою... вечір хороший.

Починає Мишко розказувати про любов, де устами його автор розводять таку махаїшину проти інтелігенції:

— Вона сволоз — (інтелігентка, гімназистка, розуміється — С. Б.) строла такий план: кончу школу, поїдемо в город, поступимо на службу. А в городі ти знаєш як... Світе всю ніч електрика, бігають автомобілі, танцюють балерини.

В дальніших розділах оті самі комсомольці, що лаяли інтелігенцію ще й за ніжні обими, так само любляться, так само:

— Він узив і легенько положив свою праву (а чому не ліву? С. Б.) руку на її коліна (23 ст.).

Там-же дальше:

"Він (Стюпка активіст С. Б.) зіг на її високі повні груди, ще притиснувся і знову цілував" (35 стор.).

Як бачимо, що й до зовнішньої природи (діаманти, атласи...) і у внутрішніх своїх переживаннях герої "Комсомолки Зои" ставляться так само, як і вилані нині "гімназистка" — інтелігентка. Держимо лади її (інтелігенцію) і за тити до міста. Бо місто, як центр промислової культури, зараз став романтикою не лише для комсомольців, але й загальною для всього, що є свідоме на селі. Все живе тягнеться до міста, щоб доторкнутися до тих культурних джерел, з яких живиться й сам шановний автор "Комсомолки Зои".

Загалом все оповідання збудовано на трафареті. Дівчина, яку залишив парубок, оддалася другому. Потім парубок (комсомолець Мишко) повертається й застає її в розмові з Стюпкою, що в свій час спокуюся її. Ноне лише те, що дівчина побувала в сепаратистці, але те не помішав зробити автором такий кінець в оповіданні:

— Зоя обняла Мишка, притиснулася до нього і хлинула...

... А в палісанку комуни (якаля знайшла?!) знов, як і торіж, залилася соловей.

Як бачимо, в сюжеті специфічно соціальний проблем, що винищує комсомол на селі, немає. Полова проблема так само трафаретна, як і в Шевченка та інших "Нещасних коханках".

Комсомольського в оповіданні є лише солідна доза компанства. Вроді:

"Ти нашу комсомольську любов знаєш (5 ст.)... а в темних вулицях (на селі певно) бачили комсомольські (!?) цигарки (21 ст.).

Хіба я сумасброда якась, щоб заборонала Мишкові обнімати дівчину та ще й комсомолку (!?)

На нашу думку любов, цигарка а тим лаче обійми, є категорії загальні й не треба надавати їм спеціального комсомольського значення. Або далі момент, коли Зоя увечері без Мишка:

Приходили блакитні ночі — й хотілося знати товариша... щоб йому до тонкості роззасті своє особисте життя, свої переживання, поділитися своєю комсомольською (диви — ? С. Б.) тугою.

Коли до всієї ідеологічної невиритиманости додати ще художній недоречності, як невідповідність художніх фарб, слів до суб'єктів, що їх висловлюють, а також наичисненість мови пустими "словами як — "безумовно", "навіть", "звичайно" і т. д. — тоді мусимо "Комсомолку Зою" визнати як одну з тих книжок, з яких у всякому разі користі не може бути ніякої.

С. Божко

Коцюба, Гордія. Біла зудка. Це є сумна історія з творів спілки пролет. письменників "Гарт" (Біб. лотеч. а художньої літератури). ДВУ, 1925, стор. 16. П. 6 к.

Вже "старомодна людина". Виникають жінки конкретні постаті старого контролю ра та його жінки з їхнім усім дрібним життям і намічено тріх імпресіоністично до рівняння сучасну фігуру тов. Півчугіна. Основна вартість оповідання в його живій конкретності. Головного "героя" змальовано так, що ця маленька та справжня драма застаріла для сучасного життя зворушує. Викала теми може надто сплутати, але "чистобільний". Ми да в оповіданні проста й українська, що не завжди буває... Взагалі воно корисне, як (за Хваль-вим) засіб до пізнання життя — в даному разі до усвідомлення собі впливів революції на міщанство.

М. Д.

Ляшко, Н. Оповідання про кайдани. (Біб. лотеч. а художньої літератури). ДВУ, 1925, стор. 39. П. 12 к.

В цьому оповіданні добре взято тему. Тут героєм є сини з виволочення — кайдани революціонера. Батько прохає сина надіслати йому "ніби на пам'ять" свої кайдани. Ті кайдани політ-каторжанина на зовні, де працює батько, відіграють демонстративну роль. Ось до жовти. революції "в заподський Царяні. під

новий рік... вишмигували каторжанин в Олександрівських кайданах і каторжанин в позолотній спілці й булаві". Викликавши підозру, але даремну увагу з боку староречимної адміністрації, демонстранти встигли порозкидати проклами. В часі денікішчини був, день, коли говорили кайдани" (що сцену дивився на 32—34 стор.). Оповідання має завершені побут до революції та в першу добу її, набіреним тим історичної вагиста. Викала його дуже сухий, простий трохи, але безумовно не позбавлений художності. Він увесь час буваче в шільному звязку зі своєю темою. Інтересна образність авторства в описах заводу та природного оточення коло його.

Багалі хор ще оповідання, що його можна широко використати для всякої аналітики. Переказ неоповитий та чомусь не позначено, що це є переказ.

М. Доленко

Семченко, Л. (?) *Петля. Оповідання. (Бібліотека селянина. Літератур.)* ДНУ, 1925, стор. 40. Ц. 12 к.

Тут п'ять коротеньких оповідань, що всі мають за тему життя побуту в трагедію, і відповідають виразні заголовки: *Петля, Месник, На руїнах та ин.* Всі оповідання мають селянський побут і таким чином відбивають руйнацію селянського, неможливість селянського життя революцією.

Збірка хіба не тим, що малює що руйнує, як трагедію, не зазначаючи з неї виходу, бо не можна ж брати за вихід таке ставище в першому оповіданні, коли його герой, Димара, тягне на власних раменах, борону тяжку й добуває, як аяла домовини.

Нахил до трагічності примушує автора окреслювати постаті своїх немудрих героїв умовними рисами, символістично, а соціалістично, селянський життєвий матеріал оповідань вимагає натуралістичного письма.

В цілому є нахил до спрощення викладу, потрібний тут. Образотворчість авторства теж спрощує й знижує навіть об'єкт порівняння: місця — заощ, кобиці — мухи, жінка — миша то — що.

Можна гадати, що автор не позбавлений хисту, а його традиції мінітури мають ваги, але багато ще дечого треба йому та їм пожити.

М. Д.

Гарпан. *По старих традиціях пілі Оповідання.* ДВУ, 1925, стор. 32. Ц. 12 к.

Оповідання зачіпає важливу в наші часи, коли "стару", темчу: важкість повоної гігєни й пугливість її недержавності. Епізод на фоні життя молодих воєнморів. Там особливо живучі "старі традиції" бахвальства, пияцтва й розпущені. Без цього не воєнмор. Комсомолец Петля не хоче відстати від "традицій". Наслідки — сифіліс і самогубство. Тема потрібна. Мало лише підкреслені друга сторінка — етики (повати) в військових до жінок. З художнього боку оповідання слабіше (в композиції, ухили в загальний діалог), хоч місцями цікава манера художнього оповідання. Книжка вийшла корисною для широких мас робітничої і селянської молоді.

Ф. Б.

Худик, Василь. *Переможці. Двоє оповідань. (З творів спілки сел. письменників "Плауг". (Бібліотека селянина. Серія красного письменства.)* ДВУ, 1925, стор. 32. Ц. 12 к.

Як завжди, в двох оповіданнях, так і тут революційний, трагічний анекдот (перше оповідання — син убиває батька), є декілька побутових анекдотів. Далі є ще банальнім. Друге оповідання, то баче трішки життя карале бабача, як він "докотився" до того. На десерт п'яно трохи еротика. В автора є безумовне почуття селянського по-

буту. Він (автор) правильно пам'ятає свої типи. Треба тільки зазначити, що жіночі образи (Олена, Лара...) набо пасивні. Хіба не в нього ж рішення типу, дуже непереносне, занадто спрощене. Викала оповідань трагічно — пугатарський тоб-то сплунув, імпресіоністично — натуралістичний і сентиментальний. Стоїть, рагосні і семує, насунувши на самісімейне чоло шапку-хмару". Так писати, це все одно, що до боршу цукру класти.

Навіть і для села треба було-б оповідання трохи прислати художнім смаком. Друге оповідання краще, за перше. А в цілому для села треба вже писати інакше. Ця книжечка застаріла й тематично і стилістично в "бібліотеці селянина".

М. Д.

Яковенко, Гр. *Прапорщик Голобузенько. Оповідання. (З творів спілки сел. письменників "Плауг". (Бібліотека селянина. Серія красного письменства.)* ДВУ, 1925, стор. 32. Ц. 12 к.

Тему, вже історичну тепер, виконало з передислокою усього на боці соціальної психології. Увагу зверджено на особі Оверзіна, писаркувого помічника, що на протязі оповідання висловлює на білогвардійського полковника. Називаючи спостережливо виявлено те оточення, що своїми впливами виховало з мужикового сина таку персону, а саме, по-перше, як називає Лука Мариненко, а по-друге, старожитньому учбову команду. Соціална зазвартість мужикуватого кукулячка до вищих верств виконала йому нову душу: "Свій... свій мужик, а що вивороє, катюга!"

Більше за попередні розділи останнє біле життя полковника Голобузенька і шкільні за відповістями кінофільми, мисломатично, не побутую. Хороша книжка, де б. поак. Голобузенько прохаче дати а звіт, повернутися до чесної праці", а селяни його слободан кажуть — бреше, жак позувачі! Викала оповідання натуралістичний.

М. Д.

ПОЕЗІЯ

Бідний, Дем'ян, Коліс і те пер. Переказ. М. Герещенка. Вид. 2-е, доповнене. (Бібліотека селянина. Серія красного письменства.) ДВУ, 1925, стор. 38. Ц. 15 к.

З них, як ото — "Комуларі", давно вже розмішані на папкатах і відіграти нещук агітаційну ролю. Може найкраща за всі поезія. До цю ото місяця, особаю уважно переказана й гімна до художньої хрестоматії. По-за побутовими агітками відмічено при кінці ще ліричну баладу про "радянського вартового", а на помітку "комуністичну марш еху", що має ліричний ритм революційної пісні до байкового змісту книжки.

Книжки треба дати як-набільше поширення.

М. Д.

Гадзіньський, Володимир. *Айштайн. Земля (Дві поеми). В-во "Сім". Москва, 1925, стор. 64. Ц. 80 к.*

На обкладинці портрет шавиного автора (реш. С. Дем'янка), а перед змістом стаття "Владимир Гадзіньський" про цього поета — сценіста, що його післявійськова Галичина подарувала Україні. Стаття належить А. Лейтесові, писана російською мовою з чималою ерудицією і так весібною освітленою постать

Варт зазначити, що ця стаття вийшла при збірці без згоди автора статті А. Лейтеса. З цього приводу з Лейтеса надрукував листа до редакції газ. "Ком. міст." (М. Д.).

нашого першого есєнєтиста, а почати й лївого експресїонїста, що замишляється тільки змучити лїсєго-кажковому вїдношенню лїтературної України до такого коштовного „поаруна“.

Де-я-чому В. Гадзїнський нагадує В. Полїщука, бо останній так само вивчає нахил до наукообразности в поезїї і теж пише „матеріалїстичні поеми“.

Основа особливості творчості Гадзїнського це буде називати примітивізм поетичного сприйняття, що завжди яскраво контрастує з пишними темами автора та з деяким його поверховим засвоєнням культурних припадків (див. статтю...).

Патріархальний, родинний тон викладу, як-то наприєдпато „синкові“ чи полєміка на 26 стор. з... а-к у с-ром — хоряком викликає нїдею зосїм неадекватну пошїщуку. Трагїкуваннє космічних чи широко соціальних тем через ту-ж несприможність повертатися на хїню вульгаризацію. Вєсь Айїштаїн є прикладом ідеалїстичної вульгаризації теми „космосу“, вульгаризації шлєком позасвідомої при найкращих бажаннях авторів.

„Надто глибокі корїпї дореволюційних звичок в художній лїтературї“ скарижає автор в бойовому заклику „до читачів“ — прозєю в кїнци книжки.

Нам теж дїяється поскаржитися нїчаким, що революційні наміри поєта Гадзїнського так ґрунтовно зїгнєсовано його звичкою ставитися „по-домашньому“ до кожної теми.

Коли він визнається а-під тягару своїх естетичних звичок та найішої саморекамі, що тільки псує йому атїкарїду, то демаї вєдїя в поєта починають справити на читача враження — простим, енергійним висловом думки, ну хоч-бї:

„Спитайте, скільки дали чорній расї
Божї даски хрїстїянськї мїєї?“¹⁴

Або:

„Сьогодні Європа важка іперитом“.

чи такий образ, як

„Аеропланом творчої уяви,
Жорстоким ритмом подлого крику“.

В книжцї почуватися справжнє соціальне обурєння в шлєчку між інтернаціональним захопленнєм, зчаєт енергійно, хоч і не завжди вміло висловленє:

„І кують ковалї грізним ритмом машин
Мрії. Мрії змінюють на криш.
Десь утік фабрикант, там убийти банкир,
В воду пав лїтити горляць“ (Ст. 60).

І це є така-ж постійна риса творчості В. Гадзїнського, як його рекламо-мїшанський індивідуалїзм, що заважає нам побажати збірцї широкого поширення.

... Зовнішній зразок для видання — бібліотека „Огонька“.

М. Долєнто

Герасимов, Мих. Стихи о за-
воде и революции. ГИУ, 1925,
стр. 94. Ц. 80 к.

Завантажено давно вже ввиробився класик російської пролетарської поезії. Значіння його творчості зараз є історичнє. Нова пролетарська поезія пішла іншими шляхами. Збірка дає певне уявлення про джерело і сїлї, проте, як в „ветхих мєстах“ символїстичній формі було ілі о новий заводський зміст. Творчість Герасимова дає нині прикладів розходження по-мїж формою та змістом: чужа форма і свій зміст. Це був певний, передєдний уже етап розвитку. Та тут-ж знайдемо нї перші відбитки революційного побуту, хоча-б в ориґінальний „колыбельной“ або в поезії „О паровозе“. Новий зміст поволи виро-блює власну форму.

„Брызнем красной лавой
Из наших синих вен.
Вздымим бунтарской славою
Униженных и колес“.

В усіх поезіях навіть і в неадалях, що їх у збірцї теж чимало, захоплює певнєма правдана захопленість автора революційною естетичною боротьбою. В цьому книжкє є конче потрібна для кожної бібліотеки. Зовнішність видання неадаля, але папір вєрже надто вже сїрий.

М. Д.

Рильський, М. Криз буря й Збірка мїстїть у 26-снїє. „Савою“, 1925, стор. 77. Ї двї поеми та 90-Ц. 70 к. окремих поезій. Перша поема „чумаки“

октавами писана має ідилїчно сєлянський характер і дуже мєло подбїа до другої „Криз буря й снїє“, гострої та драматичної, де автор „уїношєк у город“. Поеми вїдомі вже з видання Червоного Шляху — „Дні поеми“. Окремі п єїлї мало „дають нового для уявлення поетичної постатї Рильського. Зроблені вєні так гарно, як то завжди робить цей поєт. Помітно подекуди розчарування в снїїї далєчїні Заходу, і взагалї на всїї книжцї лежить тєпєр якогось ідеологічного злом. Ідеологічні зміни в збірцї надїють ії більшєю сучасністю, але позбавляють її де якої старої при аботї „Синїї далєчїни“. А взагалї збірка ця є коштовнє при-дбання для нашої художньої лїтератури. Зовнішній вїгляд книжки хороший.

М. Долєнто

Филипович, П. Простір. „Сло- Низька сукупівий вїзерувїлї з наго-во“, 1925, стор. 56. ло-мїського природного оточєння:

„Вєсь дєнь на дротах колыбється дощик,
Затїхнє і знову журнїтись почнє“.

Книжку перефїнято вєсприймаючим осїнім настроєм:

„Мов сїрі днї, умруть бажання квої,
Не стане савї, і я скажу: прощай!“

За-для виправдання осїннього вєсприйняття при-служився авторови пантеїстичний свїтогляд, де

„... Все живє в уяві поєдналиось:
Земля, лїси, і бондар, і рїзбяр“.

Подекуди відчувається модерністичний вплив:

„І в темній пащі віків
Блїднєть золочєні зуби“.

Іноді почуватися навіть „залїзний заклик чорних дїмарів“, але переважить його заклик „віддати усїм про-зорїї мед любовї“.

Єсть тут і мовни античнї й історичнї, є да пере-клади — з Бодлера та Баратїнського. Є дрібні помилки і є невеликі досягєння.

Приємно впливає любов до слова, як такого, обєрежнє, художнє — кустарнє правнєма слєвом у автоза-Засвоїти дєшо з домашніх таєн цього ремесництвє не завадило-б нашії лїтературнїй молодї.

В збірцї є дуже валає сп оба модернізувати антич-ний мотив — „Спартак“, хрєстомаїтнєю витримана, ре-волюційна поезія.

Взагалї П. Филипович нечасто, але з успіхом дору-чає своїм неадаляснїм музї сучасні мотиви. От мальов-ничий зразок:

„... І бачили не люди, а гармати:
Марю дїкую ростє за муром мур.
Лунають гасла і темнїють хмари,
І блискавицї осявають ману.
Де, мов тавро, хтось вїпїє чорні плями —
Версаль і Рур“.

В цілому є чистенька, незайва й нешкідлива українська книжка приступна для широкого кола інтелігенції.

Зовнішньо — хороша, проста обкладинка й чомусь погана брошуровка.

М. Д.

Шевченко, Ів. Комсомольське. (Поезія). ДВУ. 1925, стор. 38. Ц. 20 к.

Щи перше враження справляє пісенний розмір і сполучення староукраїнської народної образності з новими словами.

І деякі вправи постові чистити, проспівати справді, як нову пісню, — на зразок хоча-б цього початку „Комсомольського маршу“.

Гей, нумо, хлопці, слави молоді,
Треба нам в спілку єднатися
Пану гладкому та богу старому
Гога вже нам покоряться. (Ст. 16).

Проте і Ів. Шевченко джерело обмежується своїм пісенним стилем, бо він — стиліст той — для деяких його металургічних тем знаходив узкий і про завод (ст. 6 — 7) проспівано зовсім не заводський, а повільний степовим ритмом:

Гей, степи України на Південь біжать,
По степах отих шакти й заводи.

Проте з пісень Івана Шевченка найкраща робота, де „одірвало краном руку ще й в робітника“, а пому

„Не так жалі-же ті руки.
Як жалі товариства,—
Ой, не бути більше мені
Та й за машиниста“. (Ст. 13).

Найменш удалі в збірці пісні про кохання. А взагалі автор шукає свого стилю в сполученні традицій — народнього з сучасним, — комсомольським.

М. Д.

Шевченко, Т. Поезія. „Кобзар“. Зредаговано та примітано додали І. Айзенштат та М. Плевако. ДВУ. 1925, стор. 440.

Такого видання поезій Шевченка ще не було. Вага його в тім, що це остання редакція від Шевченка зроблена лише питання: чи є вона найкраща. На думку рецензента московського видання „Сім“, Андр. Річ-а („Нова книга“, № 4 — 6), варіанти з тексту Доманицького з соціального й художнього боку чи не найкращі¹. Лишаючи дискусійним питання про кантаційну (власне про право певного добру варіантів, найкращих з сучасного погляду, або й комбінації о реміх фрагментів) через те хоч-би, що змінює текст Шевченка під різними впливами, не можна все таки не визнати працю Плевака й Айзеншта та величезним кроком вперед на шляху до вивчення Шевченка. Маємо перший крок до накового видання, того 8-митомого Шевченка, що готує Академія. Мався новий текст Шевченка. Оскільки ці останні редакції країн за рішні? Важко не сказати, Коли в одному місці (Доманицький), „Невольника“ було, приміром,

Воно просто: як любитеся,
То я з богом до шлюбу

А в Плевака — Айзенштатка

...То я жінкою буде!

Ніби вишло на ліпше. Або, коли досла дівчина каже Степанові:

Заплачу єй-богу,
Та й сховаюсь у бур'яні (Доманицький)

Ще вже зовсім але.

Тай утечу... ось побачиш (Плев.).

Зате зовсім погана така заміна — замість

І панам на Україні
Людзакріпостала (Томаницький)
Та бах у ра м та байстроюкам
Людзакріпостала (Плевако)

Тут уже не „особисті смаки“, а щось більшого. Дуже цінні примітки до видання, хоч може деякі з них зайві. Видано книжку добре і шкода, що тираж її менший, ніж тираж московського видання. Це ж ніяк іще не академічний канон!

В. Корняк

ПЕСИ

Ладоренко, О. Пора „прокинутись. Песа на 3 дії. (Театральна бібліотека). ДВУ. 1925, Ц. 20 коп.

Песа уявляє зовсім примітивну дію, написану за приписом „класичної“ мадорськоїкого драматурга. Так-би мовити „новий зміст“ у старих формах. Але й зміст дуже кудий: все зводиться до того, що демобілізований червоноармієць Степан, комсомолець Іван та парубок Герасим, вступили в дискусію з полком „зрізали“ його й підпорядковані такою владою збираються перекопувати парубків і айдати у тім, що нам не треба ні попів, ні аквів та „про те, що бога мабуть, немає“ (ст. 35). На такому-ж ідеологічному рівні й усе остинне в цій пєсі.

В сценічній обробці пєси Ладоренко не зразив своїх „славиш“ учинів. 2 й 3 дії кінчаються, звичайно, піснями, серед дії теж є співи. До сцени дивлячись знаменита мотивировка: дівчина плаче, потім радтом рішає: „Треба хоч пісню розігнати тут!“ (ст. 24) і співає: „з-за гори світ біленький“. З 9 персонажів пєси четверо кохаються.

Трудно в коротенькій рецензії перерахувати всі грубі ляпсуси цього „твору“. Найголовніше те, що беззмістовність пєси обумовлює її повну антихудожність та несценічність, — пєска нузла й тагуца, все а розмов, дві наростаючі кохання. Мова теж, як і вся пєса, важка й груба, напр.: „це я тільки так сказав, щоби ти не хлила голови, як та курка, що захитати хоче!“ (ст. 25). Застерігаємо драматургів й читачів од цієї пєси.

Й. Ш-ко

Левітіна, Софія. Улогонина. Діама на 50 (Театральна бібліотека). ДВУ. 1925, стор. 71. Ц. 70 к.

Цінність пєси „Улогонина“¹ полягає в тому, що автор силкується дати в ній театр, вітків від шаблону сучасних „арток“, що насамперед діляють на ахуа й потім (хоча й не бунує рідко), — на розум. Автор хоче дати на екрані. По біальності, де йому підлясть, й здум доходити до свіомості глядач. Але з технічного боку пєсу пристосовано для великих театрів, і тому не можна сподіватися, щоби „Улогонину“ побачили широка кола глядачів.

В українському перекладі недодержаність мови в уживанні двох стилів (простого й вишуканого) ріже віху, не менш, як в російському оригіналі. Хоча перекладач полемізує наукою виправив стилістичну неслбайність автора, проте мішанина лишається остільки-ж недовладною. Вцілому переклад соковитий і відлий. Цікаво було-б побачити „Улогонину“ на кону наших театрів і перевірити її цінність.

Ю. Смолич

¹ Див. мою рецензію на видання „Улогонина“ („Котловина“ російською мовою) — Нова книга, 4-6, стор. 42.

Ложкин Товариш. П'єса на 1 дію. ДВУ. Києвця. 1925, стор 32. Ц. 12 к.

«Товариш» — інсценування анекдот про те, як двоє комсомольців обдурили благотварійського офісера. Анекдотичною що подію роблять чисельні лапсуси в композиції п'єси, які вникають в авторів потаємного психолога. Основний фактор у концепції п'єси — телеграфічний Собор, — психологічно несприятливий, як несприятливі й ірраціональні розмови дівчат осіб, коли вони літають на самоті. Автор мало продумав п'єсу перед тим, як занотувати її на папері. Психологічні несправдливості пошкодять загальному враженню від п'єси, яка при більш дбальному виконанню була б цікавим сценічним малюнком, — вогнілем. В оформленні ліччим твором автор не сівши дати своїх попередніх творів.

При певних виправах, спрямованих на виправданні сценічних ситуацій, п'єсу можна використати, як додаток до вистави в невеликих театрах.

Видано п'єсу зовні добре. В тексті трапляються помилки.

Ю. Смолич

Рудик, Арсен. Павутиння. Темою для п'єси, Павутиння послужила ДВУ. 1925, стор. 30. Ц. 17 к.

Робота на селі. Автор бере сучасне село, як воно є, з усіма його болями й хворостами, і на цьому тлі розгортає нескладний, але цікавий сюжет. Матеріалу накопичено чимало. Тут є все: і розкуркулення (завязка), і піп, і кооператив з правлінням з куркулі, і оновлення ікон, колектив з конезамом, що перемагають. У всьому цьому матеріалі автор зумів розібратися, зв'язати його, і дав достатньо владу й безперечно художній аргумент. В нашому агітаційному театральному матеріалі остільки вдалі аргументи трапляються рідко. Особливо владі місце — агітація за колектив. Автор уміє не підкреслювати агітаційних моментів, але так їх подати глядачеві, що вони хвилюють, ділячи саме на емоції (а не вуха, як це буває найчастіше).

Що до технічного боку, — постановки п'єси, то тут справа стоїть гірше. П'єсу збудовано за принципом кіно. Дію динамізовано й одповідно локалізовано мову (треба відмітити, що подекуди автор доходить майстерства — динамізуючи дію, він не каструє по бугу, а це звичайна хіба всіх подібних п'єс).

Смолич, Юрій. Драмгурток у робітничому клубі. Головоломка-постаті, УСРР, клубний відділ. 1925, стор. 105. Ц. 40 к.

Ще до недавня то-чилось гаряча дискусія між тими, хто, розуміючи політосвітні завдання робітничих клубів, підпорядковують їм роботу всіх клубних гуртків, а значить і драматичного та тими, хто, не збагиваючи цих завдань, клубний драмгурток вважає абсолютом добителів, що лише використовують клубні піддані для постановки готових п'єс, «як у справжньому театрі».

Смолич у своїй книжці неохотно стоїть на точці погляду політосвітника: робітничий клуб «первісна ячейка соціалістичної культури» (ст. 16) і драмгурток у клубі неухильно підлягає політосвітним завданням клубу. Книжка уявляє практичний порадник для самодіяльного драмгуртка, доводячи в той же час konieczність переведення всієї худ. роботи в клубі на систему єдиного худ. гуртка. Для кожного, хто працює у клубі по худож., особливо — ж по театральній вертикалі, книжка дасть низку цінних вказівок по організації самодіяльної роботи. Найбільше місця відведено

Відповідно до цього збудовано й сценічну пошадку. Хоча автор і спробує її, діючи екрані, пошадку на її рефлекторі (!), але кожний практик класичного театру знає, що це річ неможлива на селі, де на «постановку» немає й карбованця. Тому, на жаль, п'єсу буде тяжко використати на селі, де немає відповідних декоративних приладів і керівника. Вона більш прийдатиме для «манігіного театру для села». Ще на увагу слід давати й це. Треба постановити, що п'єса, писана за новим (не натуралістичним) принципом і призначена для села, потребує більш докладних коментарів і вказівок, ніж це подано в передмові. Ця «передмова» не тільки недостатня, але абсолютно не практична.

Ю. Смолич

КРИТИКА

Коріак, В. Борьба за Шевченка. (Критична бібліотека). Ви сам автор — вид. ДВУ, 1925, стор. 113. Ц. 38 к. правданним появи цієї збірки газетних «статтів на роковини» є те, що й досі виявляється не скінчена боротьба за Шевченка, хоч вона й «у нових провадиться формах». Боротьбою за Шевченка, боротьбою за «мислову шевченківщину» («ми кажемо, що хочемо знати наше Шевченка») відзначена вся книжка. Під таким кутом зору коріак навіть переказана т. Коріак біографія поета (що виходила й окремою книжкою й навіть кількома виданнями): це й тепер є необхідність боротьби за «житийм» Шевченка. Цікава низка статтів («Шевченко в поколіннях», «Ліквідація культу Шевченка», «Боротьба за Шевченка»), присвячених ліквідації культу Шевченка, боротьбі зі сліпим пошануванням поета, що зв'язано з утворенням якогось ідеального хоча й несправдливо образу. Протилежно такому культу поета, т. Коріак висуває наукове вивчення його, що не треба, все-ж який розуміння, як відсутність пошанування до поета. Як говорить сам т. Коріак, «наше наукове шевченківство зовсім не заперечує пошанування його пам'яті, як вивчення лєнінізму не заперечує величезної пошани до самої особи Лєніна». Книжка т. Ко яка написана дуже просто й приступною мовою, може бути дуже корисна, нап., для підготовки до докладів про поета в клубах, школах і т. й.

✓ Ю. Якович

МИСТЕЦТВО

у книжці саме «постанови роботи др. гуртка на приципах самодіяльності» та розглядають самодіяльність форм: інсценування, живої газети, політгазету то-що. При бірності союзної літератури по питаннях клуб. театральної роботи книжка (смоніча один з кращих у цій галузі підручників, як класичність поданого матеріалу, так і його систематизація та ясність викладу). Визначив необхідність постановки в переміжках між самодіяльною роботою ідеологічно витриманих і художніх готових п'єс, автор не схочаючи зі своєї позиції самодіяльності, дає критерії, з яким треба підходити до роботи над такими п'єсами. Тут автор припускає одну помилку, кажучи що існувала школа «акторського ютру» та зараховуючи до неї таких майстрів, як Шепкин або Кропивницький.

Так само, коли автор в «Бібліографії» рекомендує до уваги такі книжки, як Волковського або Смишлява, то треба було зробити застереження, що в цих книжках багато містичної й індивідуалістичної отрути.

Ці дрібні огріхи не зменшують, звичайно, цінності книжки, збудованої на серйозному знайомстві автора з практикою клубної роботи.

Й. Ш. ко

НОТИ

Толстяков, П. Данилова кри-
ниця. ДВУ. 1925.

Байка про те, як Дани-
ло кришню копає,
а все село наз ним
сміялося, а потім з тієї кришні воду брало. Гумореска —
байка з сучасного побуту.

Досить складний по фактурі хор, речитативного
складу, приступний лише добре зорганізованому
хорові.

В ньому і в „Телефоні“ того-ж автора маємо перші
ластівки укр. музичної байки — гуморески.

П. К—а

Толстяков, П. Помер. Сл. М.
Тереженка. Міш. хор. — ДВУ.
1925.

По формі — трюк-
складова пісня з ухи-
лом до рондо. Зви-
чайний для Толстяко-
ва тип викладу — речитативо-декламацийний нахил
до мелодії (висування поодиноких партій) замість пов-
нозвуччя. Хор присвячено пам'яті В. Леніна.

Гід славу лише добре зорганізованим хором. Фор-
теціановий супровод цікавий.

П. К—а

Толстяков, П. П'ять народніх
пісень для міш. хору. ДВУ.

Тут уміщено: „Ой,
підуй лугом“, „За
горою крем'яною“,
„Ой, коли-б я знала“, „Туман ярм“, „Ой, знати, зна-
ти“. Це перша в Толстякова спроба обробки укр. на-
родніх пісень на хор, і треба зазначити, що спроба не
досить бала. Композитор вживає форми варіацій-
ного куплету без модуляції. Це метода обробки за-
старіє в українській літературі (див. Лисенко, Ко-
пичені). І після Леонтовича та молодших композиторів,
що значно удосконалили форму араджовок пісень,
розклашки Толстякова — скуті.

Треба відмітити такі дефекти: а) автор не показує
джерел звідкіль взято пісні;

б) сила друкарських помилок (сором видавництва!).
Ціни, як це чомусь водиться на нотних виданнях ДВУ,
не проставлено.

П. К—а

Толстяков, П. Телефон. На міш. По музичній факту-
рі хор. ДВУ.

По музичній факту-
рі — це спроба своє-
рідного остінто (ви-
триманий протягом всієї п'єси голос), на фоні якого
телефону ідуть речитативні фрази в басів і тенорів.
В ладовому відношенні — однонамірно.

По змісту — це перші ластівки сучасної гуморески
побутової. В основі — байка В. Ярошенка.

Приступний лише добре зорганізованому хорові.

П. К—а

Черні. 100 етюдів для ф—но. Вміщені в цьому зо-
шиті етюди дав-
но вживаються, як

підручник вищій музики гри на фортепіано. Це пере-
друк старих видань.

Безумовно треба відати поновлення друку кілько-
х музичних підручників, на які існує величезний попит.
Треба лише побажати видавництву поруч з пе-
редруком старих видань (що надто легко й коштів
порівняючи дешево!) виняти і віддати до видання
нових музичних підручників, які-б за основу
брали б укр. народні пісні. Видання етюдів,
фортепіанових шкіль, які-б ґрунтувалися на цій піс-
ні — послужило-б на велику користь нашій музичній
справі і склади-б новий етап в розвитку музично-видав-
ничої і взагалі музично-культурної справи на УСРР.

П. К—а

СТЕНОГРАФІЯ

Юхим. Українська стеногра-
фія. ДВУ, 1925, стор. 45. Ц. 28 к.

Це шоста з черги
спроба пристосова-
ння німецької стено-
графії системи Габельсберґера до української мови. По-
важна кількість спроб, що їх вчинено на протязі 1860—
1925 рр., свідчить, що українській культурі здавна по-
трібна стенографія та що дотеперішні спроби не задо-
вляють її. Причини в тому, що пристосовачі, майже
без винятку, держаться чужих візирів, як сльпий плава,
при тм не беруть на увагу ani останніх досягнень роз-
витку самого оригіналу, ani досягнень своїх поперед-
ників-пристосовачів. Пристосовачі чужих візирів, си-
лою факту, грішать проти правил, що стенографія слу-
жить мові, а не мови стенографії.

Юхимова праця — це копія з російської копії ні-
мецького оригіналу з постані, яку він мав в 60 рр.
минулого століття. В брошури маємо курс стенографії,
розрахований на 2½ тижні, між тм, коли працездат-
них стенографів, з переломною тазу, треба вишко-
лювати систематичною дидактикою, сполученою з
практикою, на протязі цілого року. Юхим склав курс з
передмови, вступу, першої і другої частини стено-
графії.

В передмові рекомендує свою систему, не згадує Га-
бельсберґера. Тут-же автор дає дивовижну дидактичну
вказівку: „Спочатку цілком посліди, нічим не перер-
ваючи“, а далше як господар учня мислю. У вступі
попробував дати дефініцію стенографії, незадовольний
до неї, попер за ближчим висяченням у далеку буваль-
щину до єгиптів, євреїв і других, натворив історичні

єресі й опинився в стенограф. бюро Ліги Нашій, а
справжньої дефініції таки не дав.

В першій частині подав абетку з 26 літер, потім іде
вступом про заучення шестидесяти і голосівок (а не їх
значків) з алгебрами. Цю мішанину граматичні й гра-
фічні освітлює автор 13 п'ятидесяти правилами та не-
відступними винятками. Тут не має ні одної думки,
написаної стенограф. значками. Вказівок для досягнення
„парламентаризації“, обличчій у передмові, немає ні
однієї фахової термінології ні сліву.

В другій частині справжнього курсу стенографії
довини міститися систематичний виклад метод скоро-
рочування слів на письмі, ілюстрований прикладами з
різних царин суспільного життя. Автор у своїй Ц. ч.
говорить, що „кінцем стенографічного шукти є скоро-
чення“, але ні правил, ні інших вказівок, як вичити
стенографію, не подає. Не без підстав автор рудить
у чини їти вчинити „парламентаризації“ на з'їзди, Жи-
тсько значників, фразіогам та кло-ками промов пра-
цездатності не дає.

Хоча-б автор і був спроможний дати з формального
боку бездоганний курс стенографії, то з матеріального
боку до мети було-б іще дуже далеко. Мета-це мети в

автора фосфальні (з 1860 років).
Взявши абетку, арагуютьшій! ками, кожного
письма. Філологічна фонетика нашої мови ви-
магає для неї 77 знаків. Звичайним письмом „орто-
графують“ українці при зобі 33 знаків, а Юхим
учить „стенографувати“ 26 знаками. В нього Г = г,

ж = ш, з = с, и = і = ї = я у = ю, а = ал = я. Виходить, все одно: киї = шити, піти = пшити, дим = димити т. д. Уже повнописом Юзима голі відати вірно українську думку. Такі явища мови, як м'яшення, ікання, перезвук, двоголосизня, сполучки більше як 2 шесте-ствок, відмінні частини мови, наголос, синтакс — це мають відбитку в Юхоньмих кузці.

З чисто графічного боку курс полає недостаточ-но зрозумілими знаками (з 26 знаків їх 12 мають однакову форму). Розуміння знаків, по-над та по-під ними, нищить принцип однаковості письма. Зміно-ванням форми знаків шестествок, із-за зазначування на них голосівок, ломить автор принцип типізації, який вимагає, щоб знак оставався однаково видимим для ока й вимірюваний для руки. Ставлення елементів по вер-тикальній осі та по діагоналі, від лівої до правої руки, суперечить вимозі механізації писання при допоміж- так-

тового руху руки для економії, витрати енергії. Важ-ка хвиля це — зловживання латинською для зазначування «а» та «я» та «ал» та «ї» та «й», а в значеннях і для «у» та «р». Засадина нерівність абеткових знаків спри-чинює великі клопоти при їх злучуванні в постанти, надає постантам вигляд хсяських монограм і не допускає злучування слова на приставки, певн та закінчення й перешкоджає розвитку метод скорочування.

Технічне виконання брошури має декілька побажань.

Кращого. Літографічні стрічки виконано недобавлю й неестетично. Вжито тільки один ряд аркушів (ширфту) й не погоджено його з літор. таблицями.

Похвалити треба думку про популяризацію науки й штуки українського скорописку. В ній автор помі-стив класовий підхід і гасло українізації.

Ерстенюк

ФОЛЬКЛОР. ЕТНОГРАФІЯ

Шульєнко, Д. Народний кален-дар, ч. III. Великдень. (3 про-грам. Коб. Антропа та Етноа. ім. Хв. Вовка У. А. Н.). Київ. 1925, стор. 32. Ц. 20 коп.

В коротенькому «Вступі» авторка під-креслює, що вона хо-че вивчити, як «під покривцем церк. — христ. традицій народ

часто заховає свій стародавній поганський світо-гляд... старі звичай забувають, вимиряють, зникають з народ. пам'яті», — тому треба їх зафіксувати. Остання частина «Вступу» присвячена загальним увагам — звичайним, тільки в розд. 6-му ми-6 не настоювали на потребі подати ім'я й прізвище особи, що від неї записувались дані: це може дуже скоротити кількість «ко-еспоудентів», особливого ж значіння це прізвище не має. Основна частина книжки дає програми для збирання матеріалів: 1) «Про Великий піст і Велик-день та 1) «Писанки». Програми докладні й складено їх не погано, але й тут на сучасність уваги звернуто небагато: дуже мало до його ухину. Напр., лише в розд. 6-му (1) маємо деякі запитання про економ. умови, всього 2 рядки, — або в р. 10-му (1) запитання про виготовлення неалкоідних. Крашанок — «Шахрарським способом» — задлява воском, або виготовлення їх з хліба щоб не розбивались, як гравать «Навбитки», — та чи не заборовають цього свєщенники та старі по-божні люди, вважаючи це за гріх — лише в одному місці (с. 21) запитання «На що це роблять?», а його треба-б додати ще не раз і в інше. — На с. 15-й, коли дє розмова про записи забобонів, потрібно-би вклучити туди й замовляння. На с. 11-й може не зайвим було-б додати: чи не дивляться й зараз (як то було в старовину, в добу «тотемізму») на худобу, як родину людини (бо й для худоби зараз тек іноді пєчуть паски).

Ця хиб можна було-б зникнути, якби у «Вступі» усталили сучасний погляд на справу й тим зацікавити нового «етнограф», що зараз уже є не лише «записувач», а до деякої міри краєзнавець, до-слідувач. Що до викладу та чіткого виконання ви-данья, тут багато казати немає чого: малюнків зовсім нема, шрифт звичайний, мова досить проста, зрозу-міла; шия книжки невелика. — Книжку може вико-ристати селянський вчитель, і сучасний робітник в галузі краєзнавства, що стоїть тепер одним з головних за-вадань сучасності.

При перевиданні книжки бажано звернути увагу на поширення й поглиблення звязку старої етно-

графії з так званою етнологією в сучасному підхо-дї до неї, як до науки соціальної, а не лише описової 1925.

О. В.

Щербаківська, В. Основні еле-менти оформлення україн-ських писанок та їхнє похо-дження. Студія. Прага, 1925. Видання україн. історично-філо-лог. товариства в Празі, стор. 34

Не вважаючи на те, що на Україні більш, ніж де-інде збережено один знай-характерніший, «ма-лог. товариства в Празі, стор. 34» поганський обрядів — писанки, наукова література про їх дуже біда та здебільшого складається з рефе-ратів і дрібних статей. Про писанки існує лише одна книжка: видання збірки музею Скаржинської в Лубках. Уся остання література — це коротенькі за-мітки, реферати та статті, вміщені в місячниках, чи видані дрібними брошурами. З небагатьох авторів у цій справі ми знаємо — Ха. Вовка, першого, хто звер-нув увагу на наукову цінність українських писанок (1878 р.), сучасника його О. Косача, Е. М. Маковського (1899 р.) і М. Ф. Сумцова (1891 р.) М. Біляшевського, В. Кричевського, Д. Щербаківського та галицьких етнографів Шухевича й Кордубу.

Теперішня студія В. Щербаківського не тільки поповнює чисельність літератури про такий цікавий об'єкт розвідання, як писанки, але вона також вно-сить деяку науково-угрунтовану новизну в погляді на класифікацію їх, та на добу їхнього походження.

Дуже цікаво написано в цій студії про впливи писанкової орнаментатії на інші галузі застосованого українського народного мистецтва: вишивки, мережки, плахти й кишини.

До тексту студії прикладено дуже цікаві (можь із 8-ми) штрихові таблиці та коротенький зміст (extralt) французькою мовою.

Доводиться тільки жалкувати, що автор видав свою працю в несприятливих матеріальних умовах емігра-ційного життя, бо фарбові таблиці, чіткий (великий) шриф, та тверда охалдинка — становили-б більш саушню якість до такої корисної книжки, ніж видання її у вигляді тоненької, мізерної брошури.

Іван Мосалевський

Прага, 1925 рік

БІБЛІОГРАФІЯ РЕЦЕНЗІЙ

Нижче подаються відомості про рецензії — з таких органів преси:

1. Шлях Освітні — Шля. Осв.
2. Більшовик (Київ) — Більш.
3. Пролетарська Правда (Київ) — Пр. Пр.
4. Нова Книга — Нов. Кн.
5. Вісти* (Харк.) — В.*
6. Культура і Побут*, долатоко. Вістей* — К. і П.*
7. Червоний Шлях* — Чер. Шля*
8. Земельник* (Харк.) — Зем.*
9. Музика* (Київ) — Муз.*
10. Робітник Освітні* (Харк.) — Роб. Осв.*

М. Яшек

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПЕДАГОГІВ

- Васильківський, М. 1925 — Сучасний німецький академізм та ідеал нової школи. Нарис з педагогічної нормативи. — Держ. Вид. Укр., ст. 47. Рец. — *Михаловський, Л.* 1925. — Шля. осв., № 4, ст. 211—212.
- Личков, Л. 1925 — К вопросу об украинизации. (О трудностях изучения украинского языка и способах их устранения). — Київ. Рец. — *Гладкий, М.* 1925. — Пр. пр.* № 138 (1149).
- ✓ *Мажорина, Я.* 1924 — Хрестоматія сучасних педагогічних течій. З перелом. В. Арнаутова. Катеринослав. — Держ. Вид. Укр., ст. XI + 538 + VII. Рец. — *Казаров, Є. проф.* 1925. — Нов. кн., № 31—32.
- Нобекур, проф. и Шрайбер, д-р. 1925 — Социальная гигиена дошкольного и школьного возрастов. Перекл. с франц. Л-р М. Слюмин. — Держ. Вид. Укр., ст. 140, ч. 1. Крб. 20 к. Рец. — *Соколовський, С. д-р.* 1925. — В.* № 164 (1453).
- Столляр, проф. 1925 — Организация учебно-методической работы в Институтах. — Гос. Изд. Укр., ст. 93, ч. 60 к. Рец. — *Головченко, А. П. проф.* 1925. — Шля. осв., № 5—6, ст. 233—235.
- Чепига, Я. 1924 — Метод шліхт слів. — Книгоспілка*, ст. 24, ч. 15 к. Рец. — *Г.* 1925. — Більш*, № 63, (1258).

ПІДРУЧНИКИ

- Асприб, О. Дола, В.; Іванія, Г.; Соколовський О. 1925 — До світа. — Методичні uwagi до 1-го вип. — Держ. Вид. Укр. Рец. — *Колісниченко, Л.* 1925. — Нов. кн., № 3, ст. 31.
- Бурксер, Е. и Траццельская, З. 1925 — Швейное дело. Методом. Кр. гравіапроф. облож. в кач. пос. для шк. швейн. промисла. — Гос. Изд. Укр., ст. 120. Рец. — *З. М.* 1925. — Шля. осв., № 5—6, ст. 235—236.
- ✓ *Булаховський, Л. А. проф.* — Походження та розвиток мов. Наук. — попул. нарис. Перекл. з рос. В. П. Шерба-ненка. — Вид. Черн. шл., ст. 99, ч. 75 к. Рец. — *Н. К.* 1925. — Шля. осв., № 7—8, ст. 235—238.
- Ворончик, А. 1925 — Червона зброя. Перша Укр. чит. для червоноарм., допущена та осіб перемінного складу термист. Вид. 2-е. Держ. Вид. Укр., ст. 80, ч. 30 к. Рец. — *К. С.* 1925. — Більш*, К. № 88 (1283).
- Життя на слово. Читанка для 4 та 5 груп трудшкі. Улож. Гр. Іванія. Ч. 1. 1924 — Київ, Вид. Книгоспілки*, ст. 240, ч. 1 крб. 20 к., ч. II — ст. 262, ч. 1 крб. 30 к. Рец. — *Биковець, Мих.* 1925. — Нов. кн., № 2, ст. 32—33.
- ✓ *Іванівський, О. Л.* 1925 — Географія в школі. Наочність викладання її. — Харк., Держ. Вид. Укр., ст. 70, ч. 60 к. Рец. — *Г. Аз.* 1925. — К. і П.*, № 32. Рец. — *Г. М.* 1925. — Пр. пр.* № 195 (1206).
- Іванія, Гр. — Читанка для 4—5 груп трудшкі. Вид. Книгоспілки* — Київ, ч. 1 — ст. 240, ч. 1 крб. 20 к.

ч. II — ст. 262, ч. 1 крб. 30 к. *Мал. Алексеева.* Рец. — *Биковець, Мих.* 1925. — К. і П.*, № 1.

Іванова, Г. 1925 — Короткий курс географії Союзу Радянських Соціалістичних Республік. — Київ, Держ. Вид. Укр., ст. 150. Рец. — *Дубняк, К.* 1925. — В.* № 24 (1313).

Ізюмов, О. 1925 — Граматика й правопис української мови (Конспект лекцій) — Київ, вид. 2-е, перероблене. Держ. Вид. Укр., ст. 48, ч. 23 к. Рец. — *Іоансен, М.* 1925. — К. і П.*, № 28. Рец. — *Станіський, Мих.* 1925. — Пр. пр.* № 26 VIII.

✓ *Коряк, В.* 1925 — Нарис історії української літератури. Література передбуржуазна. Харк. — Держ. Вид. Укр., ст. 375, ч. 2 крб. 50 к. Рец. — *Г. М.* 1925. — К. і П.*, № 26.

Куріло, О. 1925 — Уваги до сучасної української літературної мови. Укр. Акад. Наук. 36. іст.-філ. відд. № 8 — Вид. 3-е, «Книгоспілка», ст. 247. Рец. — *Гладкий, М.* 1925. — Пр. пр.* № 122 (1317).

Майковський, К. і Заславський, Е. 1925 — Конспект лекцій з техніки рільництва (Лісостеп України та частково Польщі). — Вид. 2-е. Держ. Вид. Укр., ст. 148, ч. 95 к. Рец. — *Поляничний, Г.* 1925. — К. і П.*, № 26.

Огієнко, Ів., проф. 1925 — Чистота й правильність української мови (Підручник для вчител. укр. літерат. мови). Попул. курс з істор. освітн. — Львів. Рец. — *Іоансен, М.* 1925. — Шля. осв., № 5—6, ст. 239—240.

Сабва-дир, Г. та Грушевський, М. 1925 — Український правопис (Наочні таблиці українського правопису). — Вид. «Вісти», 8 табл., ч. 2 крб. — Рец. — *М. М.* 1925. — Більш*, № 37 (1232).

Синицький, Л. Д. 1924 — Краткий учебник экономической географии СССР и пограничных государств. — Москва, 3-е изд., Изд. «Работник просвещения», ст. 156 + 2карт + 2(отг.), ч. 70к. Рец. — *Піщаник.* 1925. — Більш*, № 40 (1235).

Синицький, О. 1925 — Українська мова. Для шкільн. соц. вихов. ч. 1. — 3-й рік навчання. — Вид. «Книгоспілка», ст. 125, ч. 55 коп. ч. II — 4-й рік навчання. Держ. Вид. Укр., ст. 80, ч. 35 к. Рец. — *Г-з, Г.* 1925. — К. і П.*, № 7.

Стешенко, О. Колоски життя. (Рідні колоски). Читанка ч. 1, 4 перевидан. 1924 — Київ (Вид. не знає), ст. 176, ч. 85 к. Читанка ч. II (для 3 і 4 груп трудшкі). Вид. II. 1924 — Київ. Держ. Вид. Укр., ст. 300, ч. 1 крб. 45 к. Рец. — *Невіра, Хар.* 1925. — Нов. кн., № 3, ст. 32—33.

Усков, М. В. 1925 — Практичні роботи з початкового курсу географії на шкільному подвір'ї та на екскурсій. Перекл. М. Зеліньської. — Держ. Вид. Укр. Рец. — *Колісниченко, Л.* 1925. — К. і П.*, № 9. Рец. — *Колісниченко, Л.* 1925. — Нов. кн., № 3, ст. 32.

✓ *Яворський, М. І.* 1924 — Коротка історія України. З перекл. Х. Раковського. — Держ. Вид. Укр., ст. 140. Рец. — *Арнаутова, В.* 1925. — Шля. осв., № 3, ст. 217—219.

Зимовська, Я. Живое слово и язык женщины. Реком. Научнелком. Головошкоського для бібліот. Вид. «Нерв. шл.», ст. 12, ч. 10 к. Рец. — *Кам'янецький* — 1925. — Нов. кн., № 3, ст. 32.

ДИТЯЧІ КНИЖКИ

Вери, Жюль. 1924 — Виття Доктора Окса. Харк. — Київ, «Книгоспілка». Бібліотека шкільної молоді. Рец. — *Кравців, С.* 1924. — Нов. кн., № 1, ст. 43—44.

Волобуєв, П. 1925 — На новий шлях. Песа на 1 дію для дітей. — Харк. Вид. «Книгоспілка», ст. 16, 89, ч. 12. Рец. — *Смолич, Ю.* 1925. — К. і П.*, № 12.

- Гжицький, Володимир. 1925 — По зорі. — Дитяча пісня на 3 літ. — Вид. „Черв. шлях“, ст. 80, ц. 40 к. Рец. — *Смолиць, Ю.* — 1925 — „Нов. кн.“, № 2, ст. 43.
- Канеязовський, П. 1925 — Чарівна соната. Дитяча пісня. Феєрія на одну дію. — Держ. Вид. Укр., ст. 24, ц. 10 к. Рец. — *К. К.* — 1925 — „Більш“, № 120 (1815).
- „Ленін і діти“ — 36. для дітей. Улож. А. Воронця. 1925 — Держ. Вид. Укр. — Рец. *Ганжулович, Т.* — 1925 — „Нов. кн.“, № 2, ст. 45.
- Малець, Н. і Чейла, Я. 1924 — Міжнародний Юнацький День. Кнб. — Вид. Т. ка „Час“, ст. 40, ц. 20 к. Рец. — *Л. П.* — 1925 — „Муз“, № 1, ст. 61 — 62.
- Митусь, 1925 — Розвага на дозвілі. 36. скороговірок, сміховинок, загадок, різні ігр, шарад, ребусів та крутигозовок для шк. і нешкільн. молоді. Харк. — Вид. „Кингоспілка“, ст. 142, ц. 1 крб. Рец. — *Чередниченко, В.* — 1925 — „Нов. кн.“, № 2, ст. 46.
- Палаво, М. 1925 — Перше травня. Вип. 34-й літературно-суспільствознавча хрестом. Вид. першого року суспільства до соціалізму. Для діт. ст. міку лі юнацтва. — Харк. — Держ. Вид. Укр., ст. 308, ц. 1 крб. 10 к., тир. 15.000. Рец. — *П. К.* — 1925 — „Більш“, № 108 (1303).
- Фонарев, А. 1924 — „А в других странах“ — Ісцєнізція. Харк. Вид-во „Юний Ленінец“, ст. 16, ц. 5 к. Рец. — *Биковець, Мих.* — 1924 — „Нов. кн.“, № 1, ст. 44.
- „єрвои сєята“ — Читанка-декламатор для дітей. Улож. М. Ю. Паченко. Головоцїнь. НКСО рекоменда. до вжитку в дитин. уст. соціалізм. — Держ. Вид. Укр., ст. 326, ц. 1 кар. 35 к. Рец. — *Полова, К.* — 1925 рік. „Нов. кн.“, № 2, ст. 43 — 44. Рец. — *Чухрай, Д.* — 1925 — „Більш“, № 50 (1245).

МАРКСИЗМ, КОМУНІЗМ, ЛЕНІНИЗМ

- Авербах, Л. Юнацький рух і Ленін. Біб. „Ленінський призов“ за заг. ред. Е. Кіпріані. — Вид. „Черв. шлях“, ст. 44, ц. 13 к. Рец. — *Овчаров, Г.* 1925 — „Черв. шлях“, ст. 326, ц. 1 кар. 35 к. Рец. — *Полова, К.* — 1925 рік. „Нов. кн.“, № 2, ст. 43 — 44. Рец. — *Чухрай, Д.* — 1925 — „Більш“, № 50 (1245).
- Адов, У. 1925 — Основи марксизму. Вид. „Черв. шлях“, Харк. ст. 64. Рец. — *Степовий, П.* 1925 — „Нов. кн.“, № 3, ст. 18.
- Бухарін, Н. Політичовання молоді та ленінізм. Комсом. біб. Вид. „Черв. шлях“, ст. 39, ц. 20 к. Рец. — *Овчаров, Г.* 1925 — „Черв. шлях“, № 5, ст. 196. Рец. — *К. К.* — 1925 — „Більш“, № 16 (211).
- Владиміров, І. М. Ленін у Парижі. — Харк. Держ. Вид. Укр. „Ленінський бібліот.“, ст. 31, ц. 7 к. Рец. — *Микола, М.* — 1925 — „Нов. кн.“, № 3, ст. 22.
- Владиміров, І. М. Ленін у Женеві. — Харк. Держ. Вид. Укр. „Ленінський бібліот.“, ст. 30, ц. 7 к. Рец. — *Микола, М.* — 1925 — „Нов. кн.“, № 3, ст. 21.
- Гуревич, А. 1925 — Возникновение и развитие коммунистического Интернационала. — Вид. Гос. Изд. Укр., стр. 223, ціна 75 коп. Рец. — *Христюк, П.* — 1925 — „Черв. шлях“, № 5, ст. 195.
- Єзерський, М. і Русанов, А. 1925 — Ленінові думки й вислови. За редак. і передмовою М. Равича. — Черкаського. — Держ. Вид. України, ст. 231, ц. 1 крб. 10 к. Рец. — *Христюк, П.* 1925 — „Нов. кн.“, № 3, ст. 20.
- Єлізарова, А. Володимир Ілліч у візанції. — Харк. Держ. Вид. Укр. „Ленінський бібліот.“, ст. 37, ц. 8 к. Рец. — *Микола, М.* — 1925 — „Нов. кн.“, № 3, ст. 21.
- Катський Кавл. Фіріхс Енгельс. Його життя, його діяльність, його твори. Вид. „Черв. шлях“, ст. 56, ц. 20 к. Рец. — *Христюк, П.* 1925 — „Нов. кн.“, № 3, ст. 19.
- Ленін, В. 1925 — Завдання спілки молоді. Харк. Вид. „Черв. шлях“, Юн. відділ, ст. 22, ц. 10 к. Рец. — *Овчаров, Г.* — 1925 — „Нов. кн.“, № 3, ст. 23.
- 1925 — Ленін, про національну справу. Переклад. та примітки Н. Полова. Переклад. Б. Ткаченко.

- Держ. Вид. України, Ст. 133, ц. 50 к. Рец. — *Христюк, П.* 1925 — „Нов. кн.“, № 3, ст. 21.
- Ломакін. Заповіти Ілліча та юні піонери. Вид. „Червоный шлях“. Рец. — *К. К.* — 1925 — „Більш“, № 16 (211).
- Раківський, Х. Ленін і Маркс — Харк. Держ. Вид. Укр. „Ленінський бібліот.“, ст. 14, ц. 4 к. Рец. — *Микола, М.* 1925 — „Нов. кн.“, № 3, ст. 21.
- Ріницький, Анд. Великий учитель робітників Кара Маркс — Бібліот. селянина. Вид. „Черв. шлях“, ст. 38, ц. 20 к. Рец. — *Христюк, П.* 1925 — „Нов. кн.“, № 3, ст. 19.
- Семковський, С. 1925 — Марксизм і Ленінізм. Читан. для шкільн. політтрим. — Одеса Держ. Вид. Укр., ст. 248, ц. 1 крб. 20 к. Рец. — *Поб. 1925 — „Більш“, № 140 (1151).*
- Семковський, С. проф. 1924 — Марксистська хрестоматія в трьох томах. Посібник для преподавателей і студентів, т. І, учение Маркса. Харьков. Вид. 5-е. ГИУ. Рец. — *Степовий, П.* 1925 — „Нов. кн.“, № 3, ст. 18.
- Семковський, С. проф. Марксистська хрестоматія, т. І, книга перша, переклад з 4-го російського вид. за ред. Я. Блака — Д. Б. У. Рец. — *Степовий, П.* 1925 — „Нов. кн.“, № 3, ст. 19.
- Тарханов. До ленінського призову. Вид. „Черв. шлях“. Рец. — *К. К.* — 1925 — „Більш“, № 16 (1211).
- Троцький, Л. 1925 — Про завдання сільської молоді. Про новий побут. — Харк. Вид. „Черв. шлях“, юн. відділ, ст. 18, ц. 9 к. Рец. — *Овчаров, Г.* 1925 — „Нов. кн.“, № 3, ст. 23.

РАДЯНСЬКЕ ПРАВО

- Волков, Г. І. 1924 — Право спадкоємства Харк. — Вид. во „Червоный шлях“, ст. 53, ц. 35 к. Рец. — *Матвієвський, М.* — 1924 — „Нов. кн.“, № 1, ст. 31.
- Веккер, Е. 1925 — Дети и советское право (Изложение детского права УССР) — Харк. — Рец. — *Фурманов, А.* 1925 — „Шл. осв.“, № 4, ст. 218.
- Єсєв, Ю. Ю. 1924 — Податки на сєлі. Роб. сєліських бібліот. Радян. права Харк. — Вид. „Черв. шлях“, ст. 86, ц. 40 к. Рец. — *Мотилевський, Л.* — 1925 — „Нов. кн.“, № 2, ст. 29.
- Железногорський, Г. 1924 — Жовтєнь і радянський суд. Харк. — „Черв. шлях“, ст. 60, ц. 35 к. [Бібліот. „Жовтн. револ.“] Рец. — *Волл, Т.* — 1924 — „Нов. кн.“, № 1, ст. 25.
- Железногорський, Г. 1924 — Октябрь и Советский Суд. Раб.-крестьянский библиот. Сов. права. Харк. — Вид. „Черв. шлях“, ст. 54, ц. 35 к. Рец. — *Матвієвський, М.* — 1925 — „Нов. кн.“, № 2, ст. 28 — 29.
- Железногорський, Г. 1924 — „Робітничє-сєліський бібліотєка радянськє права“ Рец. — *Матвієвський, М.* — 1924 — „Нов. кн.“, № 1, ст. 31 — 32.
- Залізняк, Г. Р. 1924 — Радянська влада та перша. Робітн.-сєліський бібліот. радянськє права. Харк. — Вид. „Черв. шлях“, ст. 53, ц. 31 к. Рец. — *Матвієвський, М.* — 1925 — „Нов. кн.“, № 2, ст. 28.
- Кобалевський, В. Л. проф. 1924 — Очерки советского административного права. Харьков. — Госиздат Украины, ст. 258, ц. 1 р. 25 к. Рец. — *Матвієвський, М.* — 1924 — „Нов. кн.“, № 1, ст. 30 — 31.
- Ліницький, Н. 1924 — Земельний кодекс. В коротк., послідній, й заг.-доступн. видк. для сєліства. — Умань, Книжк. Друк. В-ва „Роб.-сєл. права“, № 15, ц. 15 к., тир. 500. Рец. — *Максимів, Ів.* — 1925 — „Зем.“, № 4 — 5, ст. 177.
- Маркевич, Є. Д. 1925 — Земельне законодавство та землеустрій. — Київ, ст. 196. Рец. — *Рудин, Д.* 1925 — „Зем.“, № 4 — 5, ст. 176.
- Матюшинський, С. П. 1924 — Шлюб і розлуча на радянськїй Україні. Робітн.-сєліський бібліот. радян. права. Харк. — Вид. „Черв. шлях“, ст. 31, ц. 18 к. Рец. — *М. Л.* — 1925 — „Нов. кн.“, № 2, ст. 29.

Пасечник, Я. А. 1924 — Самосуди на селі. Робітничесельська бібліотека радянського права. Харк. — Вид. Черв. шл., ст. 30, ц. 18 к. Рец. — *Матвієвський, М.* — 1925 — „Нов. кн.“, № 2, ст. 27—28.

ЕКОНОМІКА

Владимирский, М. Ф. 1925 — Торговля политика и кооперация (докл. прочит. 121—25 г.) — Харк., Держ. Вид. Укр., ст. 48, ц. 20 к. Рец. — *Христюк П.* 1925 — „В.“, № 88 (1377).

Горбенко, А. 1925 — Як збірає та нащо витрачає радянська держава народні гроші (Про державні та народні бюдж.) — Харк., Держ. Вид. Укр., 3 серії „Селян. бібліот.“, ст. 108, ц. 23 к., тир. 15.000. Рец. — *Пед.* — 1925 — „Більш.“, № 79 (1274).

Сун-Ят-Сен. 1925 — Капіталістичний розвиток Хіни. За ред. і з перелом В. Віленського — *Сидорюкова* — Держ. Вид. Укр., ст. 268, ц. 1 крб. 60 к. Рец. — 1925 — „Робітнич. освіти“, № 8, ст. 59, Харк.

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Батиренко, В. 1925 — Сорти яр. пшениць в отношении их поражимости гессеной и шведской мухками. Всеукр. Тов. Семен. Харьков. Биолетень № 9. Рец. *Щоголю, І.* 1925 — „Зем.“, № 7, ст. 119—120.

Батиренко, В. 1925 — Задачі и методика сортоиспытания яровой пшеницы. — Вид. Всеуко. Т.-ва Семен. Харьков. Спр. 30. Рец. — *С. Я.* „Зем.“, 1925, № 7, Стр. 120.

Василів, І. 1924 — Шкідливі комахи в сільському господарстві. Харк. — Бібліот. селянина. Вид. „Пролетарий“ (?), ст. 47, ц. не назв. Рец. — *Тарнані, І.* 1925 — „Нов. кн.“, № 2, ст. 35.

Жеро, А. В. 1923 — „Бахчевые растения. Возл. арубов, дынь и тыква, использование их и изгот. арубов, патоки“ — Москва. Изд. Гос. Техн. Изд. Научн. Отд. В. С. Н. Х., ст. 30. Рец. — *Ф. І.* — 1925 — „Зем.“, № 1, ст. 156.

Копилова, І. 1924 — Організація селянського господарства. Порадник для хлібороба. Перекл. *М. Пліньської* — Харк. Держ. Вид. Укр., ст. 73, ц. 30 к. Тир. 5.000. Рец. — *Евтушенко, П.* 1925 — „Більш.“, № 37 (1232).

Кужимський, С. П. 1924 — Як швидко розмножити нові сорти картоплі — Изд. Носовской с.-х. станції, ст. 28. Рец. *Савченко-Біляський, М.* 1925 — „Зем.“, № 1, ст. 155—156.

Любимов, Ф. 1925 — Як доглядати коня. Пам'ятка селянинов. — Харк. Держ. Вид. Укр., ст. 24, ц. 8 к. Тир. 15.000. — Рец. *Г.-ва агр.* — 1925 „В.“ № 83 (1372).

Малоша, М. 1923. Сільсько-господарські артілі, за редак. *І. Омельченка*. Вид. „Книгоспілка“, Харк., 1923 р. Реценз. *Бремєва, Ю.* 1925 „Зем.“, № 2, Стор. 105—107.

Опокіє, Є. 1924 — Про багністі ґрунти та як з ними боритися. — Вид. „Черв. шл.“. Рец. — *Секунда, Т.* — 1925 „Зем.“, № 3, ст. 123—124.

„Радянська Сітка“ — 1924. Сільсько-господар. і кооперат. Календар — поради на 1925, 1926, 1927, 1928 р.р. Скалд *Дмитро Борніло*. Харків — Київ. Вид. Всеукр. Коопер. Т.-во „Книгоспілка“. Рец. *Дз.-ко, С.* 1924 „Чер. шл.“, № 5, Ст. 196—198.

Танаїшев, Н. — 1925. Береги врожай. Очищай насіння яр. зонти та голівні — Харк., Держ. Вид. Укр., ст. 10, ц. 6 к. — Рец. № 1925 „В.“, № 77 (1366).

АНТИРЕЛІГІЙНА ПРОПАГАНДА

Панченко, М. 1924 — 3 Леніни проти бога. — Хрестоматія з антирелігійного художнього письменства. Харк. — В.-во „Черв. шлях“. Рец. — *З. А.* — 1925 — „Шл. осв.“, № 1—2, ст. 204.

Ярославський, О. М. 1925. Думки Ленінові про релігію. — Харк. Держ. Вид. Укр., ст. 54, ц. 10 к. — Рец. *Сухолов, І.* — 1925 „В.“, № 32 (1321).

Ярославський, О. М. 1925 — Біблія для вірних і невірних. 4.3. Ісхос. (Друга кн. Моїсея). Перекл. *М. Шербаж* — Держ. Вид. Укр., ст. 92, ц. 50 к. Рец. — *Сухолов, І.* — 1925 — „Нов. кн.“, № 2, ст. 47—48.

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

ПРОЗА

Бузько, Д. 1924. — Лісовий звір. — Харк., Держ. Вид. Укр., ст. 158, ц. 45 к. — Рец. — *Чухрай, Д.* — 1925 — „Більш.“, № 11 (1206).

Вишня, Остап. — 1925. Кому всесел, а кому й сумне (Гуморески про життя будівельників) — Харків. Вид. 2-е. Бібліотека Селянина, „Червон. Шлях“, т. 46, ц. 20 к. Рец. *Й. І. П.* 1925 р., „Черв. шл.“, № 5, ст. 211.

Епін, Гр. — 1925. Ленінський Шляхом. Оповіді. — Харк. Вид. „Черв. шлях“. Бібл. комсом., т. III. — Рец. *М. Б.* — 1925 „К. і П.“, № 28. Рец. *Овчаров, Г.* — 1925 „Нов. кн.“, № 3, ст. 24.

Копиленко, О. — 1925. Весела історія [Три оповіді. 1) Весела історія, 2) Євпалія, 3) Христі]. — Харк., Вид. „Книгоспілка“, ц. 15 к. — Рец. *Г.-ук, М.* — 1925, рік „К. і П.“, № 35.

Косинка, Гр. — 1925. За ворітми. — Київ, Вид. „Книгоспілка“, 166, ст. 24, ц. 10 к. Тир. 3000. — Рец. *Г. М.* — 1925 „Більш.“, № 139 (1150).

Коцюба, Г. — 1925. Віля гудки. Опов. — Харк., Держ. Вид. Укр. Бібл. худ. літер. — Рец. — *М. Б.* — 1925 „К. і П.“, № 28.

Коцюбинський, М. 1924 — Твори. Ша реал. і з переди. словом ак. *С. Єфремова*. Т. III. — В путях шайтана та інших оповід. — Держ. Вид. Укр., ст. 272, ц. 35 к. Рец. — *Дорошкевич, О. І.* — 1925 „Нов. кн.“, № 2, ст. 39.

Марко, Вовчок. 1925 — Вибрані твори. За ред. *М. Івченка*. — Бібліот. „Час“. Київ, Вид. Т.-ва „Час“, ст. 270, ц. не назв. Рец. — *Дорошкевич, О. І.* — 1925 „Нов. кн.“, № 2, ст. 38—39.

Пач, Петро. 1925 — В містечку Бе. Оповідання. — Харк., Вид. „Книгоспілка“, 41, ст. 38, ц. 15 к. Рец. *Д. М.* — 1925 „Черв. шл.“, № 5, ст. 214.

Панченко, Мих. 1925 — „До перемоги“. Читанка, ч. I. Вид. 2-е: виправл. й значно доповнене. Держ. Вид. Укр., ст. 328, ц. 1 крб. 30 к. Рец. — *Чухрай, Д.* 1925 — „Більш.“, № 67 (1262).

Панченко, Мих. 1925 — „До перемоги“. Читанка, ч. II. — Держ. Вид. Укр., ст. 366. Рец. — *Г.-к, О.* — 1925 „Більш.“, № 17 (1272).

Червоношченко, В. 1925 — Жіночі оповідання. — Харк. Вид. „Книгоспілка“, ст. 31, ц. 10 к. Рец. — *Егорова, Л.* — 1925 „К. і П.“, № 29.

Шкурупі, Г. та Бажан, М. 1925 — „Ленінський декларатор“ — Київ, Вид. „Час“, ст. 165. Рец. — *Г.-О.* — 1925 — „Більш.“, № 52 (1217).
Ярошенко, В. 1924 — Через ретиво. — Харк. — Вид. „Черв. шлях“, ст. 38. Рец. — *Г.-О.* — 1925 — „Більш.“, № 26 (1221).

ПОЕЗІЯ

Гадзінський, Вол. 1925 — У. С. Р. Р. (Україна) поема. — Москва; Вид. „Сім“, ст. 38, 320, ц. 50 к. Рец. *П. К.* — 1925 — „Більш.“, № 36 (1231).

Дніпровський, І. 1925 — „Комуна“. Декламатор. Скалд *І. Дніпровський* за ред. *М. Хайдового*. — Держ. Вид. Укр., ст. 303—ч. V, 1 крб. 15 коп. Тир. 10.000. Рец. — *Л.* — 1925 „Чер. шл.“, № 5, ст. 210.

Загуд, Д. 1925 — Наші дні (1919—1923) — Харків. Вид. Держ. України, ст. 50, ц. 50 к. Рец. — *Зеров, М.* 1925 „Черв. шл.“, № 5, ст. 212—214.

Маломов, Я. 1924 — Вики за водою. — Харк. Вид. Рух. 1925. — Г. О. — 1925. — Більш., № 33 (1228).
Поліщук, Валерія. 1925 — 15 поем. 1921 — 1924. Держ. Вид. Укр., ст. 296, ч. 1 крб. 90 к., на крапцю папері 2 крб. — *Долбого. М.* — 1925. — Нов. кн., № 2, ст. 39—40.
Радушич, С. 1924 — Под красной звездой. — Госуд. Изд. Укр. Респ. — *Рудерман, М.* — 1925. — Нов. кн., № 2, ст. 40—41.
Франко, Ів. 1924 Сатири. За ред. і з передмовою С. Єфремова. Держ. Вид. Укр., ст. 90. Респ. *Єфремова, Ів.* — 1925. — В., № 77 (1366).

П'ЄСИ

Гак, А. 1924 — «Студенти». Комедія на 4 дії. Харк. — «Книгоспілка», ст. 103, ч. 50 к. Респ. — *Долбого М.* — 1924. — Нов. кн., № 1, ст. 43.
Дій. — На передачі (Лейнішкі курки). П'єса на 3 дії (Епізод з життя і роботи В. І. Леніна). Переклад з російськ. Харк. Вид. Черв. шлях, сер. «Життя», репертуар, ст. 30. Респ. *Ш. І.* — 1925. — К. І. П., № 2.
Дмитрова, Л. 1925 — Вона прийшла. Малюнки селянського життя на 3 дії. — В. во «Черв. шлях», ст. 39, ч. 25 к. Респ. *Ш. І.* — 1925. — Нов. кн., № 2, ст. 42—43.
Епик, Г. 1915. Кров на Лені. — Харк. Держ. Вид. Укр., ст. 20, ч. 10 к. — Респ. *К. К.* 1925. — «Більш», № 191 (1296).
Іван, М. 1923. Дванадцять. Драма в 5-ох діях. Канада. Вінніпег. — Накладом «Укр. Робити. Вистей». Ст. 112. Респ. — *Маломов, Я.* — 1925. — Черв. шлях, № 1—2, ст. 365.
Карланик, Олександра. 1924. — Самуїл Бем і зять. Трагедія на три акти, з прологом і епілогом. Каліш. — (Вид. 7), ст. 65. Респ. *Маломов, Я.* — 1925. — Черв. шлях, № 1—2, ст. 365.
Киришинський, М. 1925. «Барометр». П'єса на 3 епізоди з життя сучасного села. Одеса, Держ. Вид. Укр., ст. 46, ч. 15 к., тир. 5.000. — Респ. *Воляр* — 1925. — Більш., № 94 (1289).
Костришин, А. — 1925. Незаможник. П'єса на 3 дії. Одеса, Держ. Вид. Укр., ст. 48. — Респ. *Я. Ф.* — «Більш», № 93 (1288).
Лазурин, С. 1925 — Шлак. П'єса на п'ять актів. Переклад з рос. М. Сухоміна. — Харк. Держ. Вид. Укр., ст. 116, ч. 60 к. — Респ. *Воляр*. — 1925. — Більш., № 133 (1329).
Майко, В. 1924. — Лісові круки. Етюд на 1 дію писуєнував за *Грошвиц*. Харк. Держ. Вид. Укр. Театральна бібліот., ч. 10 к., тир. 700. Респ. *Воронець, А.* 1925. — Черв. шлях, № 2, ст. 364.
Старицький, М. 1925. Ніч під Івана Купала. Драма в 5-ти діях. Під ред. і з режисерськими увагами *Мик. Вороного*. Львів. Вид. Національн. Кооперативу «Український Театр». Респ. *Кол. Г.* — 1925. — Черв. шлях, № 5, ст. 218.
Франко, Ів. 1924. — Украдене щастя. Драма з сільськ. життя в 5 діях. Харк., Театр. бібліот., ч. 14. Вид. «Рух», ст. 63, ч. 20 к. Респ. — *Маломов, Я.* — 1925. — Нов. кн., № 2, ст. 42.
Франко, Ів. 1924. — Майстер Черник. Комед. в одній дії. Харк., Театр. бібл., ч. 12. Вид. «Рух», ст. 31, ч. 15 к. Респ. — *Маломов, Я.* 1925. — Нов. кн., № 2, ст. 42.
Франко, Ів. 1924. — Будака ч. 27. — Драма в одній дії. Харк., Театр. бібліот., ч. 13. Вид. «Рух», ст. 27, ч. 15 к. Респ. *Маломов, Я.* 1925. — Нов. кн., № 2, ст. 42.

ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ

1924. — *Вісник Сільсько-Господарської Освіти* — ч. 1, 2, 3; 1925, ч. 1 (4). Часопис сільсько-господарських шкільних і позашкільних закладів. — Харк. Держ. Вид. Укр. Респ. — *Архто, Єв.* — 1925. — Зем., № 4—5, ст. 177.

1925 — *Вестник плодородства, виноградарства та овочівництва*. Ежемесячн. науч.-практ. журнал «Сельско-хозяйственного Научного Комитета Наркомзема УССР, Харьков. Гос. Изд. Укр. № 1 и 2. Респ. Г. А. 1925. Зем. № 7. Стр. 117—119.

1925. — *Други дітей*. Ежемесячн. общественно-литерат. журн. по попр. помощи детям. — № 1, Январь; Харьков. Респ. — Н. М. — 1925. — «Шл. Осв.» № 3, ст. 211.
 1925. — *Західно-Український Господар*. С. госп. газети для Подкарпаття та Півден. — Волин. сел. ч. 1—2. Кам. — Подл. Вид. Кам. — Подкарпат. с.-г. інстит. ім. Карла Маркса та Сп. Друк. Кам'янецьчини. Респ. *Головако, А.* — 1925. — Зем., № 2, ст. 107—108.

1925. — *Колумнарка України*. Орган центрального відділу робітничих і селянск. КП(б)У. № 3. — Респ. *Ганджуладзе, Т.* — 1925. — В., № 78 (1367).

1925. — *Молодий Більшовик*. — Літературно-художній, суспільно-політичний та науково-популярний місячн. орган ЦК ЛКСМУ, № 1 — за січень, № 2 — за лютий. Ц. окр. числ. 40 к. Держ. Вид. Укр. — Респ. *Овчаров Г.* — 1925. — Черв. шлях, № 4, ст. 296—298.

1924. — *Музика*. — Місячник музичної культури. Ч. 7—9. Видання Музичного Товариства ім. Леонтовича. Редактор *П. Колішук*. Респ. — *Богуславський К.* 1924. — Нов. кн., № 1, ст. 38.

1925. — *Народний учитель*. — Щотижнева газета радянського вчителства, ч. 1, 2, 3 та 4. Харк. — Респ. *П. О.* — 1925. — Шл. осв., № 1—2 — за 190 — 191.

1924. — *Наша допомога*, щомісячн. журн. київського губвідд. мікяндарів, орган допомоги борцям за революцію, ч. 3. — Респ. *Г. О. Більш.*, № 39 (1234). Київ.

1924. — *Нова кишка*, щомісячн. критико-біографічний журн., № 1, грудень. — Харк., Вид. Черв. шлях, ст. 62, ч. 50 к. — Респ. *Фухрай, Д.* — 1925. — Більш., № 12 (207).

1925. — *Октябрьские восходы*. Двухнедельн. иллюстр. журн. для дітей шк. взр. Орган Центр. Бюро по дитяч. і Гависовця *Н. К. П.* України. Год изд. 2-й. — Гос. Изд. — Респ. — *Перелісна, К.* — 1925. — Шл. Осв., № 3, ст. 223—225.

1925. — *Октябрьские восходы*. «Червоні квітти», журналі. — Харк. Держ. Вид. Укр. Респ. — *Лир, В.* — 1925. — Шл. осв., № 3, ст. 222.

1925. — *Плужанин*. Орган ЦК і Харківської філії Селянськ. письменників. «Пауг», ч. 1, ст. 48 — Респ. *Г. О.* — 1925. — Більш., № 53 (1248).

1924. — *Робітничий Освіт*. — Щомісячний орган Всеукраїнського Центрального Правління Спілки «Робос», Харк., ч. 1 і 2. Респ. *С. І.* — 1925. — Шл. Осв., № 1—2, стор. 189—190.

1925. — *Рабочий Клуб*. Орган Гависовця Народного і Культурного В.У.С.П.С.; ч. 1, 2, 3, 4. — Держ. Вид. Укр. Респ. — *Срібний, А.* — 1925. — Шл. осв., № 5—6, ст. 236—237.

1924 р. — *Сельско-Хозяйственное Опытное Дело*, ч. 5, час. Бюро Всеукр. З'їзду сільськ. — гос. освідн. справ. Харк., стор. 193. Респ. — *Аутрич, С.* — 1925. — Зем., № 1, стор. 155.

1924. — *Техника, Экономика и Право*. Научн. записки Киевск. Инст. Народн. Хозяйства, № 4—5. К., ст. 316+111. — Респ. *Ольбе* — 1925. — Більш., № 45 (1240).

1925. — *Юный Ленин*. Газета. Харк., Держ. Вид. Укр. Респ. — *Лир, В.* — 1925. — Шл. осв., № 3, ст. 222.

1925. — *Червоні Квітти*. Журн. для дітей шкільного віку. Орган Ц. Б. дитячу і Головоцтва НКО ч. 1 і 2. — Держ. Вид. Укр., ч. 35 к. Респ. — *Биковець, М.* — 1925. — Нов. кн., № 2, ст. 47.

1924 р. — *Червоні Квітти*. — Двохтижн. иллюстр. журн. для дітей шк. віку. Орган Центр. Бюро дитяч. руху і Головоцтва НКО. — У.С.Р.Р. — Рік вид. 3-й. Харк., Держ. Вид. Укр. Респ. — *Перелісна, К.* — 1925. — Шл. осв., № 3, стор. 223—226.

1924 р. — *Червоні Квітти*, ч. 12 (15), жовтень 1924. — *Октябрьские восходы*, ч. 17, ноябрь. Респ. — *Чередищенко, В.* — 1925. — Нов. кн., № 2, ст. 45—46.

ВИДАВНИЦТВА

ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ВСЕ-УКРАЇНСЬКОЇ НАДЗВИЧАЙНОЇ КОМІСІЇ ЛІКВІДАЦІЇ НЕПИСЬМЕННОСТІ

ПЛАНОВО й систематично ВУНКЛН розпочала свою видавничу діяльність з 1924—25 навчального року. Видавнича діяльність була, правда, й раніш, та не в таких розмірах, як з останнього навчального року.

Поруч із ринковою змінною контрості на видавничу діяльність для ліквідації неписьменності підбирається й відповідний редакційно-видавничий апарат. Цей апарат, у свою чергу, швидко налагодижує зв'язки з педагогічними й культурно-освітніми діячами Харкова, Києва та й інших міст.

Складається генеральний договір з видавництвам "Червоної Шахви", і з того часу регулярно й систематично налагодились не тільки видання різних підручників, методичних збірників то-що, але й ж і вихід газети й журналу за однією назвою "Геть неписьменність".

Газета "Геть неписьменність", що почала свій вихід із тиражем у 7.000 примірників, у своїх останніх числах досягла вже тиражу 80.000 прим.

Коли простежити розвиток цієї газети, то побачимо, що числа 1—14 були з тиражем в 7—9—10 тисяч примірників; числа 15—28 (ч. 7. 1925 р.) — з тиражем 16—20—40 тисяч прим., і, починаючи з числа 29 (ч. 8. 1925 р.), газета "Геть неписьменність" починає виходити з тиражем 80.000 прим.

Тимчасово на місяці серпень-вересень 1925 р. газета не виходила, але ж з жовтня місяця б. р. вона знов почала виходити, при чому перше її число, спеціально агітаційно-пропагандистське має, тираж 150.000 примірників.

Всього до цього часу газета "Геть неписьменність" вийшла в кількості 1.141.000 примірників. Журнал "Геть неписьменність" протягом цього-ж самого часу вийшов у кількості 10 чисел при чому три числа по-лінійно. Загальний тираж його доходить до 57.000 примірників. Перше число журналу почало свій вихід з тиражем у 5.000 примірників, і вже останнє число мало тираж 15.000 примірників. Збільшення тиражу як газети, так і журналу сталося, головне, тому, що потреба й попит на ці видання різко відчувались на місцях.

Журнал "Геть неписьменність", як і газета, не виходив протягом літніх місяців. Червоне число цього журналу передбачається випустити з початку нового навчального року тиражем у 25—30 тисяч примірників.

Щоб покінчити з періодичними виданнями, слід ще зазначити, що в план своєї видавничої діяльності ВУНКЛН включила видання спеціального журналу для підлітків. Та це, власне, швидше спеціальний збірник, а не журнал, бо-ж і виходить він єдиним числом. Що до неперіодичних видань, то число їх доходить до 50 позов.

У що кількість входить література інформаційна, організаційна, методична (різні справочники, поради, збірники, програми то-що), а також література для безпосереднього вжитку по-між неписьменною людністю України. Всього такої літератури видано по-над 800.000 прим.

Тут зовсім минаємо такі видання, як різні посвідчення, відомості, папкати то-що, яких видано теж у величезній кількості.

Окрім того, ВУНКЛН приймала й приймає безпосередню участь ще й у виданні "Бібліотекі малописьменного" (видання колишнього "Червоного Шахви", а тепер Держвидавву). Всього "Бібліотека малописьменного" видала по-над 50 окремих книжечок.

План діяльності на 1925—26 навчальний рік передбачає продовжити всі подоби видання й на майбутній час. Шаком вироблено план що до видання періодичної преси. За ним планом ухвалено видання газети "Геть неписьменність" двічі на місяць з жовтня до квітня місяця, тиражем від 100 до 150 тисяч примірників, і журнал "Геть неписьменність" раз на два місяці, тиражем 25—30 тисяч примірників.

План видавничої діяльності на неперіодичні видання передбачає видання цілої низки букварів, а також різної методичної інформаційної та іншої літератури.

Частину цього плану вже зrealizовано. Так, до цього часу шаком випущено буквар "Червоного Пропору", тираж якого рівняється 700.000 примірників.

Шаком закінчено видання букварів "Машинна сила", тираж якого 200.000 примірників.

Закінчено друком буквар "На зміну" (для підлітків). Тираж його рівняється 250.000 примірників.

Окрім того, вже вийшла: збірник "Ленін", тиражем 10.000 примірників, "Порадник до першої підготовки робітників Л.Н.", "Методичний лист", "Зараз друкується й займатиметься друком "Математичний поради́ник", програми для шкіл малописьменних, підлітків і акупіктив, "Поради́ник світознавства", "Поради́ник з економічної географії та багато іншої літератури.

Технічне переведення видавничого плану ВУНКЛН лежить виключно на апараті ДВУ.

Дан. Р.

НАУКПЕДКОМ ПРО ДИТЯЧУ КНИЖКУ

(РЕЗОЛЮЦІЯ ПО ДОКЛАДУ О. І. ПОПОВА)

1. ЗАСЛУХАВШИ доклад про дитячу книжку, IV всеукраїнська сесія Наукпедком визнає, що будувати дитячу літературу необхідно, орієнтуючись на такі кола дітей: 1) немовлята до 2 років, 2) передшкільники 2—4 р., 3) дошкільники 4—7 р., 4) ювенітети 7—10 р., 5) Ю. Л., молодіші 10—13 р., та старші 13—15 років, і перші очевидна наша вимога — це "пристосованість" кожного "твору" до тієї чи іншої з цих рубрик або до кількох суміжних.

2. Відкидаючи категорично орієнтацію на біогенетичний закон, що його традиційна педагогіка вважала за основний принцип здійснення цієї "пристосованості", ми висуваємо натомість принцип "соціологічності" і визнаємо необхідним у переходову добу весь матеріал для читання (чи оповідання) дітям оцінювати перш за все з класового погляду, як дуже важливий фактор класового виховання.

3. Отже, питання змісту набирає переважного значіння; його ми визначаємо не на підставі так званих "більше-вигнальних дитячих інтересів", а виходимо з нашої класової ідеології, тобто виходимо простіраючи за трьома загальнонавчаними рубриками: суспільство, праця, природа.

4. Знищуючи фантастику, всяке неправдиве освітлення життя в дитячій літературі, ми висуваємо натомість принципи послідовного глибокого реалізму, як для чисто художніх, проте доносимо до соціального й технічного змісту твору, що на шаком реалістичних

і наукових піваліах мають майбутнє, як і ту „червону романтику“, що її цілком збудовано на сучасному.

5. Ми істотно ставимося до романтизму, романтизму, відкладаючи таку зовсім непридатну для нас форму, як казка, й дуже обережно мусимо користуватися всією дитячою літературою „про тварин“.

6. Мистецтво художньої пікани, проста, ясна й образна мова, струнка композиція, загальний бодоро-емоційний тон — такі вимоги що до форми дитячої книжки; підкреслюємо необхідність перекладання автора в той чи інший дитячий вік не тільки що до змісту, але й що до форми.

7. Сесія доручає центральному й місцевим осередкам науково-методологічної думки в галузі соціалізму присвятити найближчий час дальшому й докладному студіюванню питань дитячої літератури й конкретизувати вищезазначені положення; так само вжити заходів до утворення умов, що полегшили б новим ре-писменникам продукцію потрібної для сучасних потреб дитячої літератури (айткурси, доклади, статті, показники літератури й т. ин.).

8. Для утворення масової книжки для дітей, відпові-дальної вимогам нової педагогіки, необхідна нова генерація письменників, що з'явиться лише в наступному часі. Потреби сьогодення щодо з огляду на відсутність відповідної літератури вимагають внесення в основні положення таких тимчасових відступлень:

а) на найближчий час допустити різні форми худож-них творів, безумовно пристосовані до наших класових завдань, цілком позбавлені різної чарівної фантастики, забобів, романтизму, при умови безперечної худо-жньої вартості твору;

б) необхідно використати всичезні літературні прикраси минулих часів (допускаючи найширші пере-робки, зміни), оброблення творів класиків українських, російських і європейських у художніх перекладах укра-

їнською мовою, підняючи особливо шідеві установки твору, класової ясності змалювання типів, подій і т. ин.

9. Звернути увагу літературних організацій, окре-мих письменників, видавництва на певну потребу в дитячій літературі на теми виробничі та революційно-побутові (піонерська література).

10. Домогатися, щоб без вян й контролю Нау-кеского не було видруковано жодної дитячої книжки, сконцентрувавши що дитячу (педагогічну) цензуру при Наукедкомі Головокопиху.

11. З другого боку, Наукедкому впорядкувати свою роботу по перегляду й пропуску рукописів ди-тячих книжок, притягаючи до праці в комісії пред-ставників літературних пролеторганізацій, піонерів і ин.

12. Наукедкому тісно співувати свою роботу в галузі дитячої літератури з існуючими організаціями пролетарськими, комсомольськими організаціями, дитячими редколегіями, комісіями, редакціями піонер-ських газет та журналів, дитячими книгозбірнями.

Місцевим методом таку саму роботу провадити в себе на місцях.

13. Звернути увагу Наукедкому на кращу поста-новку існуючих дитячих періодичних видань („Червоні Книги“, „На Зміну“, „Юний Левінець“), місцевих друкованих органів (Київ, Катеринослав, Житомир, Одеса), так з боку змісту цих видань, як особливо що до тиражу, зовнішнього вигляду, цінні й т. ин.

Разом з тим, порушити справу про видання спе-ціального журналу для дошкільного віку.

14. Видати план дитячої літератури координувати з великими бібліотечними установами, що студіюють дитячу книжку й дитинство в їх взаємочисності.

15. Беручи під увагу малу кількість журналів, Наукедкому звернути на це питання увагу й розва-жати його в такий спосіб, щоб задовольнити гострі потреби української школи.

У РЕДВИДАВІ КНИГОСПІЛКИ

ЗА ЛІПЕНЬ 1925 року вийшло з друку 34 назви, 781/4 друку, аркуші, загальним накладом 400.500, відбитків 1.068.000 на суму 70.765 карб. Значно збільшилася кількість назв сільсько-господарської популярної літератури.

Ціна сільсько-господарської книжечки коливається від 35 коп. до 40 коп.

Видруковані книжки (по с. г.) ухвалені, дозволені й рекомендовані Сільсько-господарським Науковим Комітетом України.

Назви такі:

1. Зайко-Зайкін — „Як збільшити врожай“	2 арк. ц. 35 к.
2. Синявський — „Догляд за рослинами в полі“	1/2 — 14
3. Щаділов — „Як організувати польове господарство“	11/2 — 16
4. Гонце — „Завольте ранні пари“	1/2 — 4
5. Кузьменко — „Як сіяти буряки“	1/2 — 4
6. Лебединський — „Про значіння сортів с.-г. рослин“	1/2 — 5
7. Звірозомб-Зубковський — „Як боротися з коприним довгоносиком“	1/2 — 5
8. Целле — „Сажка та зона“	1/2 — 5
9. Білоский — „Ратуйте сажки від шкідників“	1/2 — 5
10. Грос-Гейм — „Вовчок — ворог наших городів“	1/2 — 5
11. Целле — „Хвороба картоплі та капусти“	1/2 — 4
12. Жуків — „Сівозміни“	11/2 — 15
13. Голубаїв — „Гуси та качки“	2 — 28
14. Голубаїв — „Як вибирати доброго коня“	21/2 — 28
15. Свіренко — „Як вибирати молодчу корову“	21/2 — 20

З кооперативної літератури вийшла з друку друга частина книжки Височанського „Начерк розви-тку української споживчої кооперації“. Радянська доба“ 41/2 арк., ц. 75 к. Книжка змальовує розвиток споживчої кооперації на Україні з часів військового комунізму до наших днів з багатим ілюстративно-цифровим матеріалом.

Кооперативні художні агітки:

1. Ярошенко — „Божа кооперація“	... ц. 1 к.
2. О. Вишня — „Нате й мій гаск“	... 1
3. — „Голосомовещі“	... 1
4. Панько — „Плакатими на крамарів“	... 1

— оповідання з побуту сучасної радянської кооперації.

3 підручників вийшла читанка Гр. Івануши «Життя та слово», ч. II, арк. 15, ціна 1 крб.

Зі справочної літератури вийшли з друку:

1. А.Д.Бови — «Закопи про колгоспи», арк. 6, ціна 75 коп. Книжка збірник спонуаризованих поясненнями законів про колгоспи.

2. Е.С.Бє — «Що має знати кожний селянин про с.-г. податок», арк. 3, ціна 25 к.

3. Ч.А.Сєвє — «Єдиний с.-г. податок на 1925—26 р.», арк. 2½, ціна 23 к.

Ці популярні справочні книжечки значно допоможуть районному сільському робітничому й селянським розібратися в питаннях єдиного с.-г. податку.

3 художньої літератури видруковано збірку П. Панча — «Калюжа», арк. 1½, ціна 20 к., що містить оповідання з життя сучасного села й містечка.

Заслужує уваги також книжка Платонова «Китай у минулому й тепер», де автор змальовує економічно-політичне становище й розвиток Китаю. Досить уваги звертає на політичну боротьбу китайських робітників за останні роки. Книжка коштує 90 копійок.

За той-же період (липень) складено: умов — 25, назов — 63, друк. арк. — 152½, на суму — 11728 крб.

За серпень та вересень місяці 1925 року вийшло з друку:

Назов	Аркуші	Тираж	Відбитки	Примітки
58	258½	533.000	4.148.000	

По розділах літератури продукція розподіляється так:

Розділ літератури	Назов	Аркуші	Тираж	Відбитків	Примітки
1. Кооперативна	7	25½	36.000	193.000	
2. Сільсько-господарська:					
а) книг	5	9¼	37.000	91.000	
б) плакатів	7	7	40.000	40.000	
3. Політична й деніска	6	12½	59.000	152.000	
4. Підручники та підручна література	8	113¾	140.000	1.720.000	
5. Художня:					
а) краве письменство	15	33½	114.000	284.000	
б) театральна	2	3½	10.000	23.000	
6. Дитяча література	4	16¼	22.000	138.000	
7. Періодична	3	13	15.000	80.000	
8. Відправний календар	1	24	60.000	1.440.000	
Всього	58	258½	533.000	4.158.000	

З кооперативної літератури особливої уваги заслуговує книжка тов. Німчинова «Сільсько-господарське кредитове товариство», що уявляє з себе настольну книгу для робітників сільсько-господарського кредитового товариства. Складає монографія т.-ш. Книжка також є гарний підсвідок для інструкторів сільсько-господарського кредитової кооперації. В книзі 110 сторінок, формату ½, ціна 60 коп.

Також заслуговує уваги книжка Вікт. М. Цєларіуса «Кооперація й боротьба за соціалізм», що на цей раз (після виходу двом накладом) видана українською мовою. Книжка в укр. виданні перероблена й доповнена автором. Уявляє гарною підручною книгою для кооперативних шкіл, технікумів та курсів, а також для самонавчальних кооперативних гуртків. В книжці 128 сторінок, ціна 50 коп.

В числі підручників видано географічну мапу України з написами українською мовою. Мапа ухвалена Методичним НКО, ціна 2 крб. 75 к.

В галузі красивого письменства видано таких авторів:

1. Оаєє — «Вибрані твори», 80 к.
2. Поліщук — «Розкоп Європи» — «Замітки під час подорожі по Європі», 50 .
3. Гордієнко К. — «Федько», оповідання, 8 .
4. Майський — «Ніч» оповід., 20 .
5. Семенко М. — «Степ» Поезії, 20 .
6. Яновський Ю. — «Мамутові бивні», оповід., 40 .
7. Бабель — «Оповідання» єврейською мовою, 50 .
8. Сосюра — «Вибрані поезії», 25 .
9. Йогансен — «17 хвилин», оповідання, 20 .
10. Копилець — «Весела історія» оповід., 15 .
11. Хвилювий — «Камо грядеши», літературні пам'ятки 60 .

Серед дитячих книжок вийшли з друку «Казки далеких народів», ч. II, Ю. Платонова, за редакцією Г. Петнікова, де зібраний матеріал народних казок зокреанських народів, як-от: Аустралії й т. ин., в книзі стор. 112, ціна 85 к.

З підручників вийшов буквар Яновської «Праці та гра», складений за методом цілих слів. Ціна букваря 25 коп. До цього букваря видається методичний посібник для вчителів що до користування цим букварем того-ж автора.

За серпень і вересень міс. релігійним Книгоспілком складено умов на 63 назов й на 342 друкованих аркуші.

Друкуються (а депо вже вийшло з друку) 87 назов і 314½ друк. аркушів різної літератури. Серед них:

- 3 красивого письменства:
1. Іванов П. — «Навіско праці», оповідання, стор. 128, 40 к.
2. Вразливий — «Земля», оповідання, ст. 128, 40 .
3. Сісаренко — «Плантації», 45 .
4. Шкуріній — «Жарині сіва», поезії
5. Бажаєв — «17-й патруль», поезії,

Для дітей середнього віку незабаром вийде з друку повість Юрєвського «Зника село».

З педагогічної літератури вийшло з друку:

1. Яновська — «Нужна ли сказка пролетарському ребенку».
2. Хайт — «Розмови зі вчителями про дитячий комуністичний рух».

П—р.

У ВИДАВНИЦТВІ „УКРАИНСКИЙ РАБОЧИЙ“

ВИД-ЦТВО „Украинский Рабочий“ організувалося в червні місяці н.р. шляхом злиття вид-цтва „Рабочий Донбаса“ з Укрпрофвидавом. Основним завданням вид-цтва є видання масової популярної робітничої літератури українською, російською та іншими мовами. Назначено до видання декілька серій:

- 1) „Дешеве пролетарська бібліотека“ — до 100 назов, що містяться у собі суцільну художню літературу, брошури з питань соціально-економічних та праці.
- 2) Бібліотека „Знання“ — до 60 назов із питань природознавства та самоосвіти і.
- 3) Особливу увагу вид-цтво надає виданню літератури в справі профспілки, як у вигляді популярних брошур, так і більш серйозних праць з даного питання.

За останній місяць вийшли з друку такі назви:

У справі профспілки:

Осипов. Три тира профвід- ження і їх зчленовані	Стор. — Ц. 60 коп.
Лозовський. П'ять років Профінтерну	„ 32 „ 13 „
Лозовський. Боротьба за єд- ність профспілки	„ 32 „ 13 „
Дьоготь. Фабзавком	„ 112 „ 1 крб.
Миниц. Долой страхобую негра- мотність (російською й укр. мовами)	„ 44 „ 15 коп.
Блажєвич. Робочий подрос- ток	„ — „ — „
Анцєлович. Робота серед батьків	„ 24 „ 13 „
Гросман. Как заготавливать сы- рье наша промышленность . . .	„ — „ 13 „

Бібліотека „Знання“:

Желиховский. Неслыши- мые звуки	Стор. 75 Ц. 25 коп.
Никольский. Душа и мозг . . .	„ 77 „ 22 „
Козакєвич. Тайна миров . . .	„ 70 „ 22 „
Козакєвич. Происхождение человека	„ 61 „ 24 „

„Дешевая пролетарская библиотека“:

Поліщук. Современные укр- аинские писатели	Стор. 63 Ц. 20 коп.
Салатков - Шедри. Кар- ась-идеалист	„ 16 „ 7 „
Пєсьов о черном золоте (сбор- ник)	„ — „ — „
Джек Лондон. Попаляс	„ 32 „ 10 „

Готується до друку та в найближчий час вийде в світ низка книжок та брошур, присвячених робітни-чому руху: в 1905 р. на Україні, саме в Донбасі й на Харківщині, в справі поточних питань профспілки, хрєстоматії для шкіл програмоматі, а також з питань революційного руху на Україні від 70 років та до цього часу.

Крім літератури, вид-цтво видає й періодичні видання — органи ВУРПС: 1) „Знання“ — щотижневий громадський науково-популярний ілюстрований жур-нал для самоосвіти; 2) „Робочий“ — двотижневий літературно-художній журнал та 3) журнал „Вєстник профвідання України“. Намічено до видання в на-ближчий час газету „Робітничий Шлях“.

Вид-цтво має свої книготорговельні відділи в Харкові, Луганську, Сталін, Артемівську, Маріуполі, Слав'янську, Нікопєв, в усіх крупних робітничих центрах Донбасу, представництва в Катєринославі,

Москві. В найближчий час відкривається представни-цтва й філії в Кривому Розі, Запорозжі, Миколаєві, та інших містах. Крім своїх видань, книгарні вид-цтва мають достатню кількість літератури й підручників усіх інших вид-цтв, як України, так і РСФРР.

В розпорядженні вид-цтва є 4 власних друкарні, цілком обладжаних, у м.м. Артемівську, Слав'янську, Костянтинівці й Харкові.

ВИД-ЦТВО „ЮНИЙ ЛЕНИНЕЦ“

ВИДАВНИЦТВО „Юний Лєнінец“ свої книжки продукує, як „близькі печє“. Заснованє в 1924 р., воно за один рік з таким істотною видати (в 1924 р. 1 вересня) 95 назов, з них 9 назов — двома видан-нями. Коли перші книжки виходили з тиражем 10.000, то вже з № 40 майже всі книжки мають 15.000 тиражу. Таким чином, за рік праці видавництво викнило на ринок коло 1.500.000 примірників книжок, з них 20.000 українською мовою (це в Харкові, на Україні, при українзації, 93% населення українців, видано 1,3% укр. мовою, а 98,5% — російською).

Цілком зрозуміло, що при такій праці багато ви-дано й халтури, бо вже стало звичаєм — коли моск-овські видавництва відмовляються видавати, автор їде на Україну, розспіається „мєлим бєсом“ і продає такі свою річ.

М. М.

НОВИЙ ЖУРНАЛ У СПРАВІ ДИТЯЧОГО РУХУ

Вид-цтво „Юний Лєнінец“ розпочало видання місячного журналу „Дитячий Рух“. Журнал є органом Центрального Бюра комлїттуру при ЦК ЛКСМУ і призначений обслуговувати в першу чергу вожатих, а також робітників соціальних загальов.

ВИДАВНИЦТВО „СІМ“

СОЮЗ українських пролетарських і селянських письменників у РСФРР „Сєло і Місто“, скорочено Сім (центр у Москві), зорганізував у лю-тому 1925 р., відповідно зі своїм статутом, перше в РСФРР українське видавництво під назвою „Цєнтральне видавництво Сім“. Потреба такого видавництва була подиктована не тільки чисто організаційними завдан-нями, що їх поставив перед собою союз Сім у РСФРР, а й самим масштаби, але також і культурними потребами культурної та громадської праці між українцями, що мешкають у Великоросії. Видавництво тільки-що починає розвиватись і протягом пірїчної праці, беручи на увагу цілковиту відсутність основного капіталу та державної допомоги, виявило не аби яку діяльність.

Беручи на увагу ці дві причини, розуміється, праця видавництва, ще й до того в умовах Москви, де більшність видавництв має видатні основні та оборотні засоби, була складна.

Можливість успішного розв'язання цих питань ле-жала в двох керунах:

1) випустити в світ видання, що протягом кількох років було б підставою, матеріальною базою вида-ництва й одночасно давало певність цілком вдалої комерційної операції;

2) завдяки за турботою торговля книжками (най-більш ходимим виданнями), що могло дати видавництву оборотні засоби.

Невеличку початкову суму дав союз Сім. Перша операція, що мала дати основний капітал (видання

повного збірника творів Т. Шевченка, можна сказати, на 80% реалізована. В наближчій складних умовах протягом трьох місяців видамо перший том, зараз закінчується видання другого тому. Відносно другого завдання центрида Сім виконало кілька гуртових операцій, закупаючи на відповідних умовах видання Держвидав РСФРР і інших видавництва.

Видавництво стало на ноги й зараз має не тільки товарний кредит у найбільш видатних видавництвах РСФРР, але, що найважливіше, має підкріплення грошовий кредит у кількох московських банках на досить вдатні суми.

За півроку своєї праці центрида Сім випустив у світ крім зазначеного першого тому повного збірника творів Т. Шевченка, п'ять збірок членів Сіму й має збірний матеріал до інших видань, і можна сказати, що свій видавничий план на 1925 р. затверджений відповідними органами РСФРР, виконає на 85%.

Зараз перед Сімом і його видавництвом такі завдання:

- 1) продовжувати працю над реалізацією плану на 1925 р.;
- 2) продовжувати торгові операції ходовими російськими виданнями;
- 3) реалізувати свій товарний капітал;
- 4) стати підсобною установою в загальній культурно-освітній праці між українцями РСФРР;
- 5) дати матеріальну допомогу членам Сіму й можливість видання їхньої літературної продукції;
- 6) стати міцною матеріальною базою союзу Сім, як чисто літературної громадської організації.

З реалізацією видавничого плану за 1925 р. Сім приступити до систематичного видавання бібліотеки українських письменників у російських перекладах.

Зараз центрида Сім видає другий том повного збірника творів Шевченка, перше число журналу „Несоліф“ і збірку творів Г. Козьма „Штурм і ватик“.

Слід підкреслити, що органи розповсюдження книги на Україні не відать наустриці праці Сіму при поширенні його видань (напр., контрагентство друку не взяло ні одної книжки), і центрида Сім проти своєї волі мусить користуватися приватною агентурою.

В. Г.

ВИДАВНИЧА РОБОТА В ОПЕРАЦІЙНОМУ ПЛАНІ НКОСВІТИ

Президія Укрдержплану, обмірковуючи операційний план НКО на 1925 — 26 операційний рік, визнала, між іншим, що подолання роботи з українізації має в основному полягати у створенні відповідних підприємств та приладів для школи, в розробленні й виданні термінологічних словників, в утворенні української наукової книги та періодичних наукових видань.

ПО СРСР

ПІДГОТОВКА ДО ШКІЛЬНОГО СЕЗОНУ

Державне видавництво РСФРР підготувало до поточного шкільного сезону вийти 17 мільйонів підручників. З цієї кількості 12 мільйонів уже поступили в комери видавництва.

КИНОВИДАВНИЦТВО

Раднарком СРСР затвердив статут пайового товариства „Киноиздательство“.

Товариство це засновано Совкіно, Госкіно, Моно, Пролеткіно, Ілжурбіно, Сельзакіно та Асоціацією революційної кінематографії й має мету найповніше

охоплювати, виховувати й організовувати широкі маси та робітників кіно-справи за допомогою кіно-друку. Капітал товариства склався 100.000 карб. і поділяється на 100 пай.

НОРМАЛЬНИЙ СТАТУТ ГАЗЕТНИХ ВИДАВНИЦТВ

Економічара РСФРР ухвалила текст нормального статуту газетних видавництв, що перебувають під керівництвом виконавчих: губерніяльних, обласних, повітових та автономних.

Воснову роботи вида-в статут кладе принцип господарного розрахунку, при чому вида-вом керує завідувач, що підпорядковується безпосередньо виконавчому. Прибутки від операцій вида-ва йдуть на збільшення місцевого бюджету.

Треба вітати ухвалу цього нормального статуту й побажати, щоб законодавчі органи УСРР розробили-б і для українських газетних видавництв, що перебувають на наших умовах нормальний статут, що має унормувати правні підвалини роботи цих видавництв.

ВСЕСОЮЗНІ З'ЇЗДИ ГАЗЕТНИХ І КНИЖКОВИХ ВИДАВНИЦТВ

Наркомвнуторг СРСР затвердив проект положення про всесоюзні з'їзди газетних і книжкових видавництв та підприємств по розповсюдженню утворів друку.

Щі з'їзди будуть виявляти потреби видавничої справи в межах СРСР. В період між з'їздами збиратиметься виконавчий орган — пессовна рада з'їзду.

Проект положення передано до вищих законодавчих органів.

Перший з'їзд одбудеться в січні 1926 року з таким порядком денним: 1. Доклад про діяльність тимчасового бюро; 2. Палера промисловості та перспектив постачання видавництв папером; 3. Поліграфічне господарство видавництва і план по переобладнання його; 4. Про юридичне та господарське оформлення видавництва; 5. Основа газетного та книжкового господарства; 6. Про торгові знижки та взаємний між торговельними організаціями; 7. Про фінансову дисципліну; 8. Роль кооперації в книготоргові; 9. Про методи поширення газет та книжок; 10. Чи треба видавництвам мати власні друкарні; 11. Організаційні питання; 12. Вибори.

На з'їзді мають бути представлені всі видавничі та книготорговельні організації Радянського Союзу. Правом рішучого голоса користуються представники підприємств із річним обігом не менше 350.000. Дрібніші підприємства об'єднуються для представництва з рішучим голосом, маючи представників з дорадчим голосом.

ТИМЧАСОВЕ БЮРО РАДИ З'ЇЗДІВ

Комітет по справах друку затвердив тимчасове бюро ради з'їзду газетних і книжкових видавництв та підприємств розповсюдження друку в складі: т. Самохвалов (голова), т. т. Лукинич та Шенберович (заст. голови) і члени: т. т. Вериге, Машевіч, Гертік і Фрейман.

ВИДАВНИЧІ ПЛАНИ НА 1925 — 26 рік

Комітет по справах друку запропонував усім видавництвам подати свої видавничі плани на 1925 — 26 р. для погодження з господарсько-фінансовими можливостями.

НОВИЙ ЖУРНАЛ

Комітет по справах друку почав видавати щомісячний „Бюлетень комітета по справах друку при НКВнуторгу СРСР“ за редактуванням т. Самохвалова.

Журнал містить низку статей та інформаційний матеріал про економічний регулювання видавничої та книготоргової роботи СРСР.

ВИДАВНИЦТВО НАРОДІВ СОЮЗУ РСР

Видавництво народів Союзу РСР видає книжки 37 мовами. Кількість яких у кінці цього року буде доведено до 40 — 45. Головну увагу тепер звертається на підручники, соціально-політичну літературу й селянські книжки. Ці три підділи складають 75% усієї продукції.

Президія ЦВК СРСР ознайомилася з роботою видавництва й запропонувала збільшити видання літератури для найвідсталіших народів, прискорити випуск ленінської літератури та забезпечити підручниками національній школі I ступеня.

В ДЕРЖИДАВІ БІЛОРУСИ

До початку нинішнього року Держидав Білоруси видав 500 000 різних підручників білорусською мовою. В найближчий час буде видано ще 400 000 білоруських підручників. Підручники розповсюджуються по районах Білорусі.

Держидав Білоруси видав перший том „Повної збірки творів“ Янки Купалы. У збірку ввійшло по над 100 поезій поета, статті т. Жилуновича „Янка Купала“ та портрет автора. Видано книжку чудово, на гарному папері, у художній обкладинці. Це — одне з найкращих видань Держидаву Білоруси.

Майже одночасно з цією книжкою вийшли „Урочистасьмь“ Пішкі Гартны та „Сьмон Музыка“ Якуб Колас. Всі видання технічно виконано бездоганно.

В ДЕРЖИДАВІ ГРУЗІ

Підручники в Грузії. Державне видавництво Грузії одержало монополію право на видання підручників та улюблених приладів. Видання підручників громадськими організаціями та приватними особами дозволяється лише за згодою Держидаву.

Здешевлення творів Леніна. ЦВК Грузії передала Держидаву Грузії 15 тис. карб., що дано для здешевлення видання творів В. Леніна. З цієї суми 4 тис. передано ЦВК'ам Абхазії та Юго-Осетії для видання популярних творів Леніна.

ПОПИТ НА ПІДРУЧНИКИ ГІРСЬКИМИ МОВАМИ

Політосвіта Абхазії широко розгортає ліквідацію неписьменності серед місцевого гірського населення. Для цього замовлено по-над 2 000 підручників.

ЗА КОРДОНОМ

КНИЖКОВА ПРОДУКЦІЯ В РІЗНИХ КРАЇНАХ ¹⁾

Продукція книг у різних країнах 1920 і 1921 р. р. визначалася такими числами:

Країни	1920 р.	1921 р.
Німеччина	32.345	34.352
Англія	—	10.842 ²⁾
Сполучені Штати	8.638 ³⁾	8.329
Франція	6.315	7.626
Італія	6.230	6.293
Чехословаччина	3.572	5.838

¹⁾ World Almanac. ²⁾ 1922 рік. ³⁾ 1922 рік. ⁴⁾ 1920 — 1921 рік. ⁵⁾ 1921 — 1922 рік. ⁶⁾ 1917 рік. ⁷⁾ 1918 рік.

Нідерланди	3.974	4.431
Данія	3.757 ⁴⁾	3.673 ⁵⁾
Швайцарія	1.453	1.332
Норвегія	949	1.033
Іспанія	1.478	997
Уругвай	485 ⁶⁾	539 ⁷⁾

Кількість населення в цих країнах визначається такими числами:

Сполучені Штати	105.710.620
Німеччина	59.858.284
Франція	39.402.739
Італія	38.835.941
Англія	35.678.530
Іспанія	21.347.335
Чехословаччина	13.613.172
Нідерланди	7.086.913
Швайцарія	3.880.320
Данія	3.352.000
Норвегія	2.649.775
Уругвай	1.603.000

Отже, одна книжка в цих країнах припадає порівняно на таку кількість населення:

У Данії	на 900 душ населення
Нідерландах	1.000
Німеччині	1.700
Чехословаччині	2.300
Уругваї	2.600
Норвегії	2.650
Швайцарії	3.000
Англії	3.300
Франції	5.100
Італії	6.000
Сполучених Штатах	12.700
Іспанії	21.300

Цікаво зазначити, що кількість виданих книжок Німеччиною стоїть на першому місці, а кількістю душ населення, що на неї припадає одна книжка, вона уступає тільки Данії та Нідерландам. Вплив війни на книжкову продукцію у Франції та Німеччині видно з нижченаведеної таблиці:

Роки	Франція	Німеччина
1913 р.	11.460	35.078
1914	8.968	29.308
1915	4.274	23.558
1916	5.962	22.020
1917	5.954	14.910
1918	4.484	14.743
1919	5.361	26.194

Навіть за часів імперіалістичної війни Німеччина книжковою продукцією заховала за собою перше місце. Порівня продукції книжок у Німеччині з 1913 року не падала нижче 14.743 (1918 р.). Тимчасом у Франції максимальна продукція 1913 р. була 11.460, а Англія, що тепер продукцією книжок займає друге місце, випустила 1922 року лише 10.842 книжки.

Отже, ми бачимо, що Німеччина значно швидше відновила свою книжкову продукцію після війни, ніж Франція. Ця продукція безупинно росте в Німеччині і вже 1921 р. досягла 34.352 книг і була лише на 20% менше довоєнної (1913 р.).

На жаль, у нас немає в даний момент певних відомостей про кількість книжок, виданих у Німеччині 1922, 1923 і 1924 р. р. Але відомості про загальний ріст видавничої справи там за останні роки свідчать про те, що тепер Німеччина перемістила довоєнкову норму продукції книжок.

Що до технічної якості виданих книжок (техніка друку то-що), то підчас війни вона була трохи погіршена; але останніми часами вона остаточно відско-

налялась, що в багатьох випадках видання книжки стало краще, ніж за довоєнного часу.

А Франція поволі відновлює свою продукцію, і тепер вона (продукція) досягла лише $\frac{2}{3}$ довоєнкової.

З. І. П.

МІЖНАРОДНА СТАТИСТИКА ТЕХНІЧНОЇ КНИЖКИ
ЗА 1923 РІК¹⁾

Нижченаведені цифри про технічні книжки, що вийшли в різних країнах, взято з відомостей про книжкову продукцію цих країн:

Держави	Кількість книжок з техніки
Німеччина	2.318
Англія	689
Японія	491
Сполучені Штати	472
Нідерланди	453
Данія	306
Чехословаччина	251
Італія	204
Швеція	109
Норвегія	102
Болгарія	70
Швейцарія	61
Угорщина	35

З. П.

КНИЖКОВА СПРАВА В СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ²⁾

За статистичними даними про американську промисловість, у Сполучених Штатах за 1919 рік було видруковано книжок та брошур на 127.578.093 долари; нот і музичних книжок — на 14.662.182 долари. Номінальна ціна книг та брошур, виданих 1919 року, досягла 166.560.858 доларів, при чім видання, видруковані в штаті Нью-Йорку, цінувалися в 73.903.337 доларів.

Вартість опрацьовані робіт, зроблених за 1919 р., досягла 16.957.313 долари. Вартість бланкових книг — 6.257.790 доларів.

З. П.

ВИДАННЯ ГАЗЕТ В АМЕРИЦІ

Зараз у Сполучених Штатах видається по-над 22.000 газет та журналів. Більш 2.000 друкується англійською мовою. Щодільні примірники мають тираж понад 22.000.000, інші — по-над 33.000.000. Пересічно на кожні 3,5 людини виходить одно число газети. В 1924 р. газети, що мали тираж в 100.000 пр., мали пересічний обсяг у 28 сторінок, по неіліям — 103 сторінок. Для неіліяного числа газет "Нью-Йорк Таймс" з жовтня 1924 року по сучасний момент витрачено 877 тонн паперу.

РОБОТИ, ДЕПАРТАМЕНТУ ТУРИЗМУ
У ФРАНЦІЇ³⁾

У Франції існує цікава спілка. Це є "Спілка федерацій синдикатів ініціатив" (Union des Fédérations des Syndicats d'Initiative), яка, між іншим, цікавиться справами туризму. Спілка об'єднується до всіма організаціями, які обслуговують потреби туристів.

¹⁾ "Neue technische Bücher".

²⁾ World Almanac.

³⁾ Bibliographie de la France, № 7.

Між іншим, зазначає спілка використовує знання та досвід усіх письменників, географів, мандрівників та різних установ для усунення помилок, що подекуди зустрічаються в багатьох вадемейслах. На протязі цього року спілка газде переробить значну більшість книг для туристів, особливо з боку історичних, археологічних та економічно-географічних указівок.

Р. В.

ПІДРУЧНИК ТА ПРОСУНЕННЯ
КНИЖКИ НА СЕЛО¹⁾

Містяться третю статтю (див. ч. 4 — 6 ст. т. Нечасова та В. Радлова в цьому числі "Нової Книжки"), що присвячено книжоторговельній роботі Книгоспілки та Державидву України й висловлює причини, дезорганізації книжкового ринку". Редакція "Нової Книжки" вважає за неможливе в найближчих №№ "Нової Книжки" дати місце статтям на ту саму тему керівників торгівлі політики ДВУ.

Редакція.

В ОСТАННІ роки питання просування книжки на село²⁾ набрало непереродного значення, але успіхи проробленої і цьому напрямку роботи, в порівнянні з тими величезними завданнями, які ще потрібно здійснювати, надзвичайно малі. Можна сміливо сказати, що планомирового виконання поставленого питання ще й не розпочато. Те, що робиться й робилося до цього часу, це тільки намацування, випробування різних способів "просування", а не систематична планова робота.

Особливо кепсько відбивається на роботі по налагодженню книгорозповсюдження на селі конкуренція різних видавництв (у першу чергу ДВУ) з кооперативним апаратом. Спроби останнього налагодити планомерне розповсюдження книжки на селі, на кожному кроці зустрічають перешкоди самого різноманітного характеру. І тим трудніші ці перешкоди, що вони являються наслідком роботи тих органів, які ідеологічно самі, приймали, декларативно являються прихильниками кооперативного апарату книгорозповсюдження.

Головними підвалинами цих перешкод являються дві причини: а) давнє-розуміння практичними робітниками основ кооперативу, б) протиставлення кооперативному апарату державного централізованого апарату книгорозповсюдження. На жаль, це явище живе не тільки в галузі книготоргівлі.

Книгоспілка, працюючи в органічному зв'язку з оргвідділами райспілок, через постійні зносини, як особистих обсяжних відвідувань, так і через листування, об'їзди, зізди, наради й т. д., виробила певний план охоплення низової кооперації, приймаючи на увагу як організаційні, так і фінансово-торговельні можливості останньої. Для кожного робітника, знавця з сучасною кооперацією, ясно, що не тільки книготорговля, а й взагалі торгівля, кооперація ще не може вести в широких розмірах. Для цього єсть сила різних причин, з яких головніші фінансова слабкість кооперації та слаба купівельна спроможність селянства.

¹⁾ В поряжковий об'єкт опрени,

Через це Книгоспілка встановила для ридового селянського кооператива кредит на книжковий посев на 50 карб., збільшуючи цю суму тільки в тому разі, коли в цьому єсть потреба, або коли якийсь кооператив своєю місією й організаційними можливостями роботи вийдеється за загальну кооперативну. Давши книжки кооперативній, кооператив через інструкторський апарат слідкує за роботою кооператива та направляє його роботу. Звичайно, що робота не скрізь іде однаково в залежності від місцевих умов — економічного стану місцевості, наявності культурних сил і т. ін., але незалежно від успіхів роботи робота підлядається контролю й регулюванню, що при настирливості керуючого центру через певний період часу все ж — такі дасть можливість утворити задовільний стан роботи.

Оскільки ціл плановий роботи в деяких місцях не вдається зустріти неспероможі перешкоди. Не провадячи ніякої організаційної роботи в цьому напрямку, торговельний апарат Державного Видавництва наділяє книжками низові кооперативи на комісію на яку — заогодну суму (до 1500 карб.), не рахуючи ні з господарюючі ні з організаційною місією кооператива (Зіновівщина, Олешчина). Тільки або брали. Такий підхід у корні помилковий, бо він не тільки не сприяє розвитку серйозного книготорговельного на селі, а, навпаки, притяче дивитися на книжку, як на крам, яким накупляються, який можна одержати безплатно і не нести за нього ніякої відповідальності. А звідси й відношення до книжки несерйозне. З другого боку, ця система книготорговельного несправляння і з господарсько-комерційного боку, бо коли — б її поширили на всю кооперацию, то довелось б роздати на комісію таку суму літератури, якої не всил випродувати навіть і ДВУ. Коли-ж не експерименти в обмеженій кількості, то експерименти шкідливі й дезорганізуючі книжковий ринок.

Постанови П. Б. Радпартвидавництва (дивись „Книгошач“ № 46 — 77 за 24 XI — 1924 р.) говорять:

1) „Для того, щоб кооперативна книготорговля могла дати найкращий масовий ефект, необхідно, щоб радическі й партійні органи на місцях, а також радическі та партійні видавництва і зв'язані з ними книготорговельні апарати, в найбільшій мірі сприяли кооперативним організаціям, що провадять книготорговельну роботу.

2) Можливість розвитку кооперативної книжкової роботи в значній мірі залежить від уважки її з загальногосподарською організаційною й культурно-просвітньою діяльністю кооперативу, що керується з кооперативних центрів. Через це відносини кооперативної книготорговлі на місцях від загальнокооперативної книготорговельної роботи і запити кооперативної книжкової роботи з роботою наших організацій являється дуже небажаним, бо відімає від книжкової роботи кооперативу її найбільш цінні специфічні риси й тягне за собою послаблення і скорочення розмірів цієї роботи, особливо у відношенні до села“.

Методи продажу книжки мають бути такими, щоб книжка була активним крмом, що переслідує покупку на кожному кроці, виставляючи себе напоказ. Особливо це потрібно для селянської книжки, для селянського споживача книжки. Але поскільки книжка, як крам, не не являється настільки рентабельною, щоб цікавити комою комерційно настроєних кооперативів села, потрібно утворити заохочуючі умови книготорговлі, піднімаючи цю торговлю життям і холодним крмом. Таким крмом у першу чергу являються підручники і шкільні прилади. Отже потрібно організації книготорговлі на селі провадити таким чином, щоб, торгуючи підручниками та приладами до писання, була перерозіною зв'язана з загальною книготорговлею, з тим самим „просуєнням книжки“. Тільки при організації поставання шкіль усім, що для них потрібно, щоб з місцеві кооперативні, тільки при пісному зв'язку місцевої школи і місцевого кооперативу, вдається здійс-

нити поставлене завдання просуєння книжки на село. Що-ж бачимо ми в дійсності? Замість того, щоб використовувати підручник, яко принакму для нагадження розповсюдження книжки на селі, через сільські кооперативи (без яких наряд чи вадяться здійснити „просуєння книжки на село“), організувавши поставання підручниками школи виключно через місцеві кооперативи, робиться зовсім навпаки — видаються офіційні розпорядження, що ліній шкільні набувати підручники виключно через апарат ДВУ.

Це не тільки помилка, а надзвичайно велике зле для справи витягнення села в роботу по розповсюдженню книжки, а значить, і освіти на селі. Тим більше це зле, що воно не вимагається навіть комерційними інтересами Державного Видавництва, бо кооператив коли не кращий, то у всякому разі, не гірший платник по зобов'язанням за одержаний крам, ніж інші організації. Можна з певністю сказати, що, працюючи через кооперативний апарат, Державне Видавництво тільки-но виграє з комерційного боку. Видавши в руки кооператив підручники зразу після їх заготовлення й одержання вестей, воно вже має оборотний капітал для дальшої продукційної діяльності, тоді як розсилаючи підручники по своїх відділах, а, в свою чергу, по своїх торговельних апаратах та різних організаціях, що розплачуються за крам асистювані з значними запізнаннями, одержання коштів за реалізацію підручники значно запізнюється. Отже, ця помилка подвійно шкідлива — із погляду книготорговельної політики і з погляду господарських інтересів Державного Видавництва.

На поточний книготорговельний сезон уже досить зроблено для дезорганізації книжкового ринку, і провадження роботи в цьому сезоні буде проходити в не-кращих умовах, ніж попередніх двох роках. Але для одороження книжкового ринку на наступний сезон 1926 — 27 року потрібно звернути найпильнішу увагу.

І. К.

ПРО СТАТИСТИКУ В КНИГОТРОГОВЛІ ТА ПРО ОДИН СТАТИСТИЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ

ПРО можливість прикладати методи статистичного вивчення в царині книжкової справи знімався мова вже не раз і не два. Правда, знімався вона й робились спроби її реалізації лише що до області видавничої діяльності, щоб-то і в галузі області „предпожження“ на книжковому ринку.

Проте, хоч і важливо вивчити цей бік ринку, воно мусять відступитися на задній план перед необхідністю вивчати споживача, перед об'ємом „попиту“.

Адже азбука торгівлі почав нас, що винуговувати чи то придати крам неперіодично легше, ніж продати його, і через те, хоч-біз із цього комерційних міркувань стає необхідним прихвалити вивчення попиту над вивченням предложения, що воно в СРСР в великій мірі організовано й об'єднано.

Опріч того, статистика кладає підлявний свого призначення шукати закономірності у масах „випадків“. А яка вже там закономірність у тиражах наших видань! Хіба видавництва зможуть із цифрами в руках відповісти на питання, через що відомо — яку книгу видало в кількості п'яти, а не п'ятдесяти тисяч примірників? Майже ніколи, крім розпливчатої уваги про більшу чи меншу „бікстість“ книги, видавництво не керується.

І не треба бути надто проинкливим, щоб сказати, що всі поклади, все славетне „затоварювання“ наших

складів та країнців, на 90% повністю відсутність у випускні конкретної цифрового матеріалу, що він би змалював розміри споживчого ринку, в цілому та в окремих його частинах.

Поперед за все, статистика мусить повернутись, лише до споживача, визначити розміри та характер попиту й найти в ньому ті закономірності, що вони вже мусять бути засадою праці видавництва.

Ринок для нашої книги, «середній і рясний», і в умовах радянської дійсності в ньому є певний розпорядок. Всьому відомо, що головний наш споживач це не замічні наші бібліотеки, клуби, школи, парт та профорганізації, всі ці тисячі й десятки тисяч культурних осередків, що ними кріплює різноманітність. Об'єкт цього споживача, що прогніює не менш 50% книжкової продукції (та-б! цифра ця гадана) може бути поставлено вповні точно й науково. Наступний великий споживач — школярі, студенти технікумів, ВУЗів — може бути об'єднано та визначено ще легше й точніше. І, проте, навіть у такому фундаментальному, єдиному підручнику по книжоторговлі, як збірник ШЗ РСФРР «Книжная торговля» ми не знаходимо ні одного слова, присвяченого цьому надзвичайно цікавому питанню. Ось у якому стані перебуває ця справа.

І лише ДВУ вперше наважилось проробити спробу вивчити свого покупця. Дослідження це проводилось у таких двох способах: перший — спеціальні чеки для протитом дог товщина всі книгарні проводили облік своїх роздрібних відпусків, другий — анкети, що їх роздавалось покупцям заповнювати.

Почнемо з першого способу. Протягом першої половини травня всі книгарні зазначали на спеціальну відруковану чеку: відвантажено (ДВУ чи чуже), мову та характер (бібліотечна) книжки, а також, паритетний соціальний стан покупця. Облік цей охопив лише покупця в роздріб і за готівку; дуже-ж велика кількість відпусків проводилась, звичайно, у кредит. На чеках були графі тільки для покупця індивідуального. Час для реєстрації було вибрано не зовсім доречний (значно характерніша зима) і термін був надто короткий. Промовимо вже про те, що покупці зовсім не оцілювалися з метою реєстрації цей опит продавцем дратував і продавці часто й тусто вважали за краще, не зазначати чи то зазначати навімання соціальний стан та паритетний покупця.

Другий спосіб — анкетний, при специфічних видах анкетного дослідження, на цей раз, бувши проведені без попередньої агітації й освітлення, не зміг дати ніяких хоч трошки реальних наслідків. Досить буде вказати, що в Київ в книгарнях ДВУ не вступило назад ні однієї заповненої анкети!

Анкета в цілому складена не зовсім добре. Поперед усього її розповсюджено лише на видання ДВУ. Питання 14-те — «Чи задовольняє Вас зовнішній вигляд видання ДВУ?» — покупцям інших видань тільки збавляв паморі. Він розумів тільки що видання анкету збирає матеріал «ведомственного» характеру та, здебільшого, покупця в роздріб мало взагалі цікавилися й розуміється на тому, яким видавництвом випущено куплену книжку. В анкеті зовсім немає істотного, на нашу думку, питання про мотиви і стимули купівлі. Виданником і розповсюдженцем невідомо треба знати, в якій формі виникає в покупця потреба й бажання купити ось цю книжку. Бібліографічний показник, каталог, реклама, вітрина, педагог — хто познайомив його з книгою? Це особливо має значіння для вивчення психології реклами.

Думка самостійного, «ведомственного» об'єкту своїх покупок не витримувала жадної критики. ДВУ не може себе вважати монополістом по розповсюдженню анкет, а на українському ринку. До того-ж роздрібна клієнтура окремих книгарень буває надто пліною, і ДВУ не могло бути певним в тому, що матиме точну фотографію споживача його видань, що продаються в

книгарнях ДВУ нарівні з книжками других видавництв.

Далі, в такій делікатній справі, як допит покупця та заповнення їм анкети (адже до чого це всім наобридло) не можна було виступати без записної, ґрунтовної підготовки та агітації, що повсюднола-б у пресі, спеціальних плакатів і т. ін. мету та значіння цього статистичного об'єкта, до того-ж ця агітація мусить провадитись колективно, заразом усіма видавництвами.

Провести таке статистичне дослідження є справою всеукраїнського значіння й маштабу. Розповсюд сил та засобів і взагалі партизанський тут не повинно бути місця. Наслідки дослідження не можуть бути випадковими, «секретом», вони хай будуть відомі всім видавництвам і всі вони мусять взяти участь у розробці та безпосередньому провадженню обліку.

Наслідки досвіду ДВУ будуть мати тільки принципове значіння, а за справу треба взятись знову й насправжнє.

Робочим з вивченням мови, так-би мовити, «індуктивним» шляхом, потрібно зверну «дедуктивно», у відповідних установах (ЦСУ, Наркомос, ВУРС, і т. ін.) зібрати точний матеріал, що він при зіставленні з зізнаннями механічної реєстрації продукції друку дав-би в достатній мірі правдиві й важливі наслідки.

Робити почин не слід виходити в довгу скриню. Досить і так народних грошей лежить мертвим капіталом на «затоваренні» складах; пора перейти на рейки планової продукції, розповсюд не на загадковий Х, а на цілком вивченого, зареєстрованого споживача.

Б. Різников

БІЛЯ КНИЖКОВОГО ПРИЛАВКУ

III. ПІДРУЧНИКИ

ШКОЛА, що я не драматург і «Нова книга» не містить драматичних творів. Я обов'язково зробив-би з цієї теми драму на три дії. Песен, що в постановці Гната Юри вона-б мала великий успіх. У всяким разі, не один учитель та вчителька заплакали-б у найбільш патетичних місцях...

Починається це, приблизно, в черні або в липні. Великі видавництва, що мають гірку привілею виготовляти підручники, розсилають киноторговцям новонаведені оголошення «ось вам підручники, що вже надруковано, ось-що друкується, ось, що мають поступити до друку. Пишіть, будь-ласка, скільки кого вам треба і своєчасно ви все точно й акуратно одержите».

Киноторговці установа розсилають ті списки до своїх торгових комор та киноторгів і коротенькою резолюцією: «дати заявки на потрібні кількості». А комори та киноторгів записуються: «— Он, бач, торік був Ченіга для першого року, Ченіга для другого, Ченіга і для третього... Все життя учня від літер та складів до питань громадського устрою та світового ладу, прозивався Ченіга, а тепер Сузіма розгорнува «Человек Зорі» на всі шкільні горизонти! А поруч із ним і Стещенко, Іванчик й Панченко і знову той-же Ченіга... А в російських списках... Ну, «Смена», «Новый Путь», «Игра и труд» — це все старі, знайомі. Але «Трудовая новь», «Красные ростки», «Новая деревня», «Своими шляхами», «В сельской школе», «Християнська христостина»...

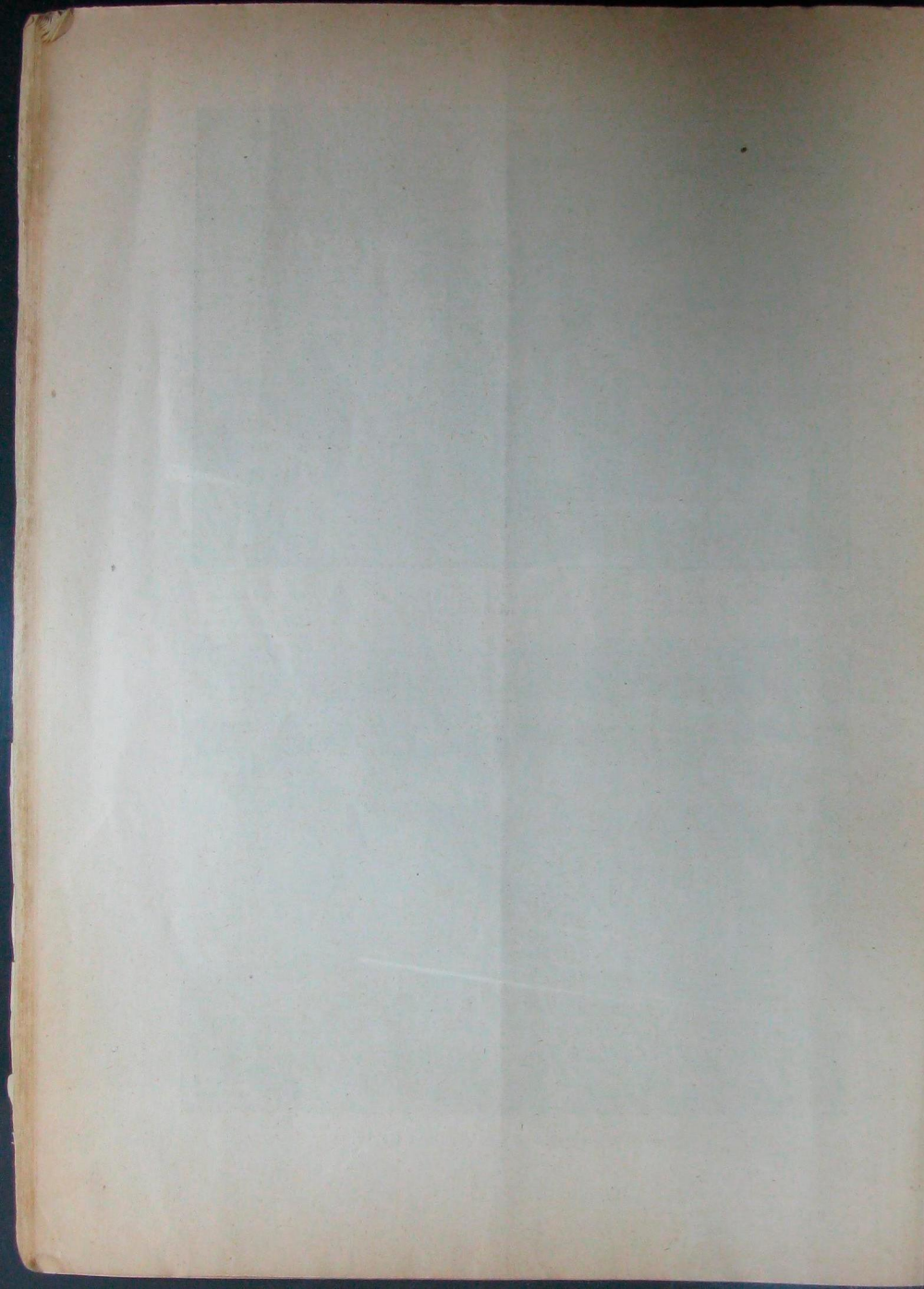
Що таке книга? Перш за все, це людина, терозизована привидом, «затоварювання». Що річне чи певна кількість книжок, що осядають на полицях киноторгів мертвим кругом, реалізація якого що далі, то нажче. І всі добре почувають, що цього вивади літер

Куток Держвидаву на с.-г. виставці в м. Черняхів. За влаштування кутка Волинська філія ДВУ дістала нагородного листа

Кіоск Держвидаву на с.-г. виставці в Новий Водолазі

засобами треба запобігати. Немає нічого гірше, як „затоварити“ на підручниках. Що робити з Бахте-ровим, „Мир в розказах для дітей“, або „Географією“ Сумцова, або з „Історією українського народу“ Ефименко, що до цього часу (з 22-го року) лежить по деяких книгарнях непорушними штабелями... І пригадавши сумний досвід минулих років та тихесенько зітхнувши про себе, книгар обережно ставить біля кожної нової назви підручника 10; 15; 25... аби було що показати, а далі виділяє бже.

Така заявка поступає до комори. Комора, переглянувши кількість, що потрібні її книгарням і теж пригадавши великий принцип „обережного й бог береже“ — замовляє: 100; 250; 300... Усі заявки скупчуються у видавничих, вилінують на призначення тиражу. Виявляється, що розмахнулося було на 50.000 тиражу якогось підручника, переглянувши заявку, обережно скорочує його на 10—15 тисяч. Таким чином план виконано, корективи внесено. Запис. Антракт.

Дія друга розпочинається місяць через два й відразу в тонах великого драматичного напруження.

— По договорі ви мусите дати підручників на підписаний нам кількості. Нам треба 100 примірників „Молоді і плуг“, а ви дали тільки 60. Коли-ж будуть ще 40 примірників?

— Немає! Ну де-ж я вам візьму, коли немає?

— Візьміть по інших книгарнях...

— Та ніде немає... Видання розпродано. Розумієте, ро-зпро-да-но...

Товаришу, товаришу, чи не можна у вас дістати Шингера, Фізика?

— Ні. Теж розпродано.

— А граматичку Ізюмова?

— І не шукайте! По всьому Харкову немає...

— Та що-ж його робити?..

— Візьміть. Куріло. Бо Ізюмова, мабуть, ще з місяць не буде.

— А Куріло у вас десять видань?

— Ні, десять видань теж розпродано.

— От такої... і вилінують в залежності від свого хисту, покупці біжить по інших книгарнях, щоб почути й там ті самі відповіди.

Звонок у телефоні.

Книгарня така-то? Так... Чи немає у вас „Новий Путь“ ч. III — Сам у вас хотів його запитати. — От бісового батька... Може, Астриба, „Опытная геометрия“ єсть? — Ні, теж немає.

Правління шкільного кооперативу. Прийшли дзвонити в повному складі. Дівчинка і двоє хлопчат. Голова правління — русвава дівчинка з серйозними сірими очима — дивиться на тебе, як на свого особистого ворога.

— Товариш заведуючий, ви не дали нам учебник немецкого языка Глезера.

— Так, його ніде немає.

— Нічого подібного. Ребятя покупают в таком-то магазине. Там его сколько угодно.

Звонок до „такого-то магазину“ — Ви маєте Глезера, немецкий язык?

— А скільки вам треба? — 3 піснотні... — Можна дати. Тільки в обмін на „Молоді і плуг“. Немає в мене „Молоді і плуга“. Хочете „В боротьбі“...

Отак весь час. Іє книгарні, а яніє, „чорні бірки“ де ось-ось почнуть спекулювати найбільш „ходким товаром“. Проходило два місяці шкільного сезону, а на протязі їх ми весь час одмовляли в читанках „Молоді і плуг“, в деяких частинах „Червоної Зорі“, весь час не було в книгарнях граматик Ізюмова, фізики Шингера, початкової географії Іванова; з великими перебовами поступає на ринок читачів „В боротьбі“, „Христостомія“ Пелевца, останнє видання граматик Куріло. В гарну добу сезону та „українізації“ ми не маємо в книгарнях навіть такої книжки, як „Український язык“ Снявського. Не краще і з російським підручниками. „Учебник немецкого языка“ Руса не встиг

вийти, як уже зробився бібліографічним унікалом. Весь час немає Глезера, „Учебник немецкого языка“ немає взагалі підручників по німецькій мові, крім Андрійської, що її ніхто не купує. Весь час зникає з ринку „Опытная геометрия“ Астриба. Були моменти, що не вистачало підручників такого широкого вжитку, як Фрилянда і Шалит граматик, буквар Яновської „Труд и игра“, буквар Афанасьева „Читай, пиши, считай“, навіть арифметичних задачників Ланкова. Періодично не вистачає географії Соколовського — Умарова, „Бесомічна географія“ Тимофеева (короткий курс) випила тільки наприкінці другого місяця сезону й т.д. й т.д. З одного боку — „широчайший вибір“ (як переглянеш каталоги та бюлетені видавництва), з другого боку — найпотрібніших підручників не достатньо ніякими силами навіть у Харкові, в столиці. Що вже там казати про провінцію... Це вже третій сезон проводять наші видавництва в умовах непу і третій сезон повторюється таж така стара історія: не вистачає підручників. Драма — та й годі...

Шляком зрозуміло, що справа з підручниками є справа дуже складна ідеологічно, важка матеріально, промазка технічно, шляком зрозуміло, що наші видавництва не пасивуються ніяк рази, не вистачає ніяких талантів і тираж підручників, а, може, й не мають таких капіталів. Але все-ж такі та справа стоїть не може. Примушувати школи по два місяці сидіти без підручників або витрачати час на бігання по книгарнях, збираючи по п'яти примірників книжки, що її треба для класів з піснотні, — це ж не робота. І не зараз, а коли щода розпочне роботу по тих зазначених, що постанівлено тепер переа нею як-раз в цьому році, — роботу по загальному навчанню, по загальній аквідації неспівсменности. — Що-ж буде тоді?

Справа з своєчасним постачанням підручників — дуже складна справа. Ми маємо вже досить великий досвід, щоб сказати, що в цій роботі в нас не все гаразд. Що саме не гаразд? Яких засобів треба вжити, щоб те не гаразд? зашишити? Це читання не моєї компетенції. Я — робітник приладку й кажу за себе, та й інших робітників приладку. Ми не хочемо, щоб сірі та карі дитячі оченята дивилися на нас вороже, наче-б то ми не хочемо дати ім підручників. Від щирого серця ми дали-б їм все, що їм треба, і навіть більше, ніж треба. Палагодьте справу з своєчасним друкуванням їх, та з своєчасним озброєнням нас книгарів, з особливостями кожного нового підручника.

М. Гагарашенко

ДУМКИ ЧИТАЧА

1. ПРО КНИГУ Й ВИДАВЦЯ

КНИГОЮ звється великий друкований зшиток. Як вона товща, то деякі читачі гадають, що вона й циніша. Щоб книга скорше пішла по-мій люд, то деякі видавництва (звичайно комерційно-видавничі), йдуть на різні хитроощі. Наприклад, щоб книга мала солідний вигляд, вона друкується на грубошумному папері, на обкладинці робиться „вразливий“ малюнок, як книжка вже друкувалась кількома виданнями, то щоб читач не знав чи він її читав, чи ні, тоді дається нова назва книзі. Це робиться більш усього з літературою на чужомовній мові, мовляв так перекладач переклав. Коли у книзі деякі часта оповідання, то книжка дається назва якого-небудь оповідання, которого назвиська ще не друкувало ні одне видавництво. Ця операція, як маніпуляція, практикується на літературі, так званих ходких авторів, наприклад: Дж. Лондона, П. Бенуа, У. Локка, В. Маргеріта, Клода Фаррера, О. Генрі, У.п. Сінклер, Г. Уеллса і инш. Взагалі нама-

гаються дати назву, як найісканішу, напр. „Дурні і лихари“, „Кіточка моєго козачина“, „Людина, котра видала“, „Лекція таємниці“, „Шодежник недоростки“. Це роблять приватні лєнінградські видавництва, як от: „Мисль“, „Пучина“, „Петроград“, „Время“, „Книга“. Не вистають від них і деякі державні видавництва: „Москонтраст“, „Труд и книга“. А от друга технічна справа: наприклад книжку Локка „Сімон штутинк“ видало Держвидавм Р.С.Ф.Р.Р. в серії „Всеобщая библиотечка“ ще в 1923 році ціною 40 коп., а видавництво „Мисль“ видало цю книжку в 1925 р. і призначило ціну 1 карб. 50 к. Теж зробило московське видавництво „Труд и Книга“. Видало роман Е. Войнич „Овод“ і теж призначило ціну 1 карб. 50 к. коли у виданні Держвидава така книжка коштувала 40 к.

В 1923 році було айдано белетристику під назвою „Всемирная литература“. Всі книжки в серії бігулястий обкладинці, котра нагадує сіру саздашку шинеля, або тюремного халата. Та белетристика ще й досі валяється по книгарнях. А от другі видавництва вже пісяа видала ті ж книжки більш чепурише, у обкладинці з білого паперу, та ще й з якімись небудь малюнком, які не дивлячись на вищу ціну, продавались лєше.

2. ПЛО ПООУПІЯ ТА ПРОДАВЦІЯ

Видавництво „Петроград“ видало романа німецького письменника Якоба Вассермана „Человек с гусиной“, ціною 2 карб. 50 коп. Завалось-би, хто може читати такі дорогі книги? А такі читають, бо як-би не було пошту, то не було-б і пролозиці. Але хто читає? А читають ті, котрі читали раніш і заше: немани, солбури, спеці-літератори. А робітники й селяни затьє зовсім не читають. Немає часу, немає й грошей, або як є час, то немає грошей, а як є гроші, то немає часу. А коли хто читають, то більш практичну літературу, що торкається його особистого і взагалі практичного життя. Бо селянин і робітник не романти, а великий практик. На дозвілі він любить і поспівати, але як-раз такої нової літератури в нас не немає. Держвидав Р.С.Ф.Р.Р. видав брошуру „Красный песенник“, а ДВУ видав „Червоного пісенника“ за редакцією Ів. Шевченка. Але в тих книжечках нового ще замало, а здебільшого переспів та пародії і все на старий голюс.

Взагалі справа з книжкою стоїть кепсько. Книга дорога, вона лежить по складах, її не читає робітничеселянська маса. Держвидавництва мають дефіцит. З'являється питання — чому? А тому, що не вміють видавати не вміють продавати. Думають, що коли я людина, та ще коли я скінчила гімназію, то вона здорово буде торгувати книжками й беру першу таку людину за продавця книг. До книжкової, як і до всякої справи треба фавіція.

Перш за все треба, щоб людина любила цю справу. Тоді вона нео цікавитиметься, з'явиться хист, зніняня й уминня.

Продавцям треба читати самому книги й безумовно садкувати за літературою по бібліографічним журналам. Треба вміти також по зовнішньому виду відізнати психо-логічний бік читача. Треба знати, що його може цікавити і що йому дати. Практичний приказник може не візнати по першій книзі, котру покупець взяв в руки. Й спостерігав такий випадок: у книжковій крамниці покупець питає продавця:

- Що у вас є з юридичною літературою?
- А он кохось лежить.
- Ні, що-небудь друге.
- Немає.

Підходе вже продавець — спеці і показує такі книжки: Вебера — „Право“.

— А от Коші — „Суд, наука, искусство“, а от „Судебная ошибка“.

І покупець купив обидві останні книжки.

Такі спеси ануучуються із практики, а також на спеціальних курсах. Спробу таких курсів зробило на Україні Кооперативне видавництво Книгоспілка. Про наслідки курсів поки що невідомо.

Читачеві треба звертати увагу не на зовнішність книги, а на її зміст, а також на пролозиці продавця, а продавця повинен бути в курсі дії справи і чепуни, щоб не хвалити тієї книжки чи автора, котрий не заслуговує цього, або продавати.

Ст. Бобринська

С. Кидюк

КНИЖКОВІ ВИСТАВКИ НА СЕЛІ

СІЛЬСЬКИЙ покупець взагалі мало що знає про книжку йашу, він майже не має змоги бачити її. Місто зі своїми книгарнями не близько від того, що селянин, що приїздить до нього, звичайно на кілька годин, просто не має часу розглядати книжковий крам, не призначає розглядати розгледати.

Характерним у цьому відношенні були виставки книжок, що їх улаштував Держвидав у минулому місяці на святі врожаю.

Свято врожаю — це селянське свято, що чим раз починає набувати ширшого громадського значіння, цікавити найширші верстви українського селянства, спонукуючи його до більш урочистого піднесення підсумків весінного й літнього господарювання в полі, городі, садкові, та бо навіть більше, до поміщиків, городників, саздових експонатів придуцається худоба, а також виробі місцевих кустарів — чоботарські, ліщинські, телярські, ковальські, вишивки то-що. Словом усі галузі господарського життя на селі прагнуть виставити своє найліпше.

Виставок, близько Харкова, було влаштовувало ДВУ дві: 20 і 21 вересня в с. Новій Володзі, 27 і 28 — в с. Мерехі. Обидва села районного маштабу з населенням понад 10.000 у кожному, не біди — організувати на святі врожаю ліпшо такі цікаві районні виставки. Крім того, 20 у Н. Володі, а 27 — у Мерехі зібрався армари, Словом, населення як місце, так і з околничих сел та хуторів добре знало, що саме буде тими днями в Н. Володі й Мерехі.

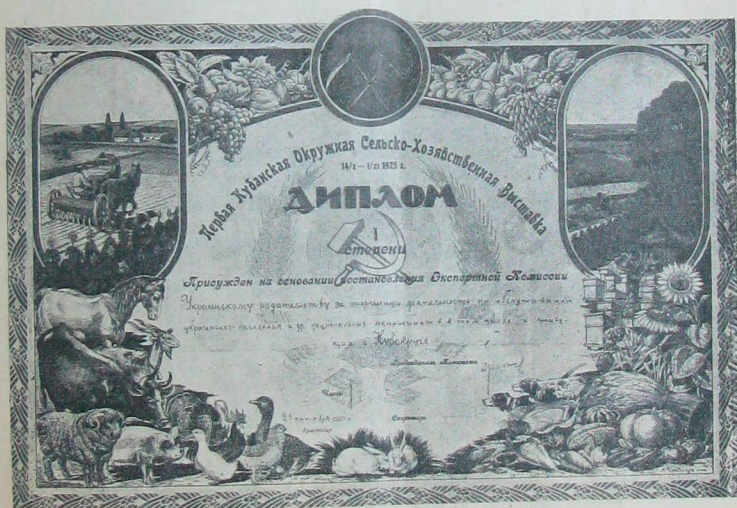
Місцена налад дуже прихильно поставилася до книжкових виставок і в усюму йшло на зустріч, і на виставках, що були першими ластівками, огляд книжок був забезпечений на всі 100%.

Що до літератури, яку було вачо туди, то характер її определявся характером виставки. Переважно була та сільсько-господарська література, лєнінська популярна, з разбудіннятих, науково-популярна, комсомольська, красне письменство, н'єси, біблєтєка малолітєсменного, пілчурники, портрети провадрів революції, поштові листівки — лєнінські і членів уряду УСРР, а також шкільні й канцелярїне приладдя; для Мерехі, крім того з огляду на примітний відсоток мешканого т-м робітництва, соціально-економічна література.

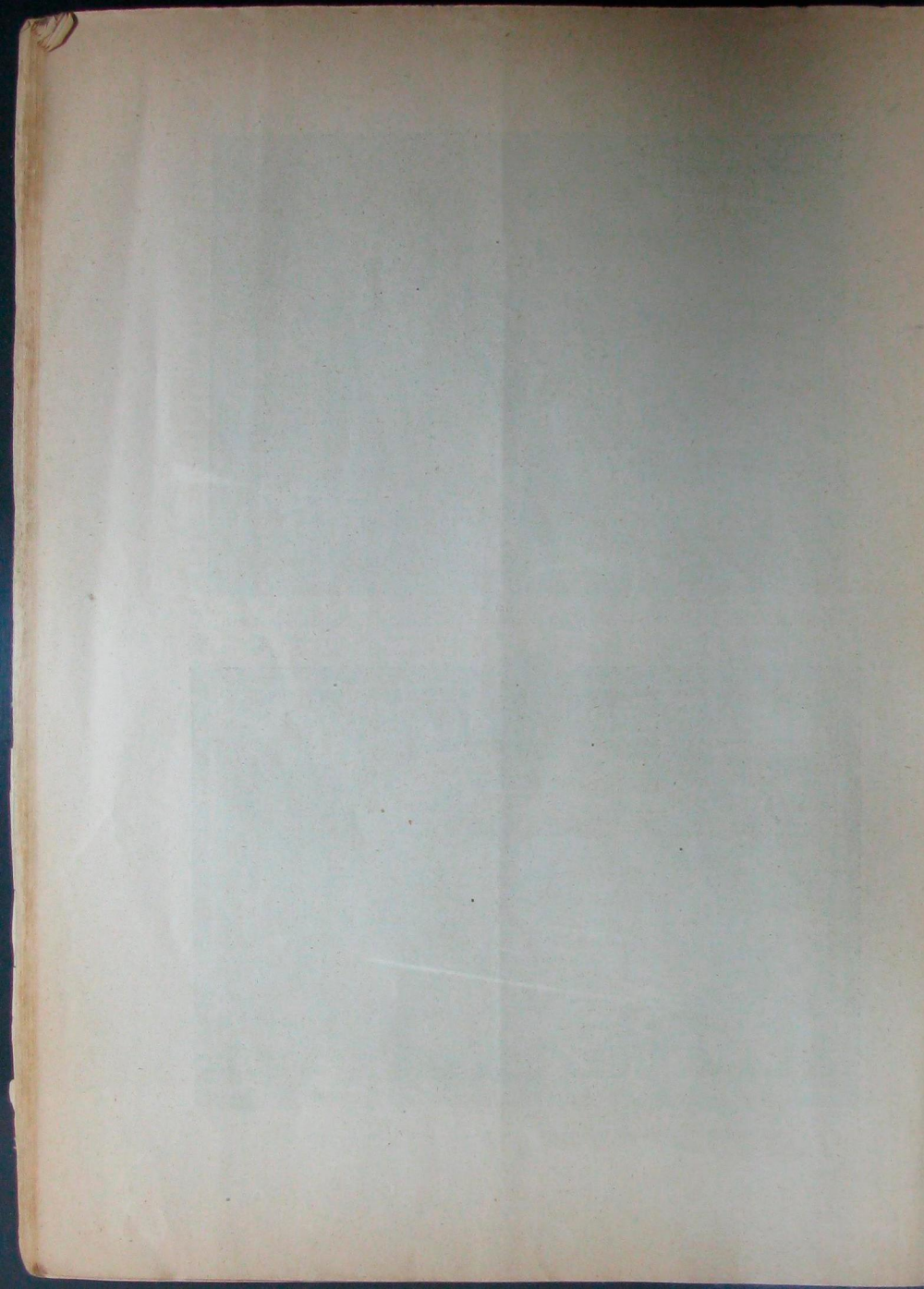
Виставки відіідало, головним чином, селянство й то не тільки місце, нововодолазське; та мерехянське, але й те, що приїхало як армари, так і спеціально на виставку. Розгладяла наші книжки також і робітники, кустарі, сільська інтелїгенція, моладь, учні шкіл. Загалом кількість оглядувачів по-нїд 10.000. Зашкалення експонатами було велике. Публіка цікавилася як самим змістом книжок так і ціною. Найбільший попит помічено на с-г. книжках, а що до відділів то найбільше про землекористування, землевредження, полатки, ладі молочар тів, городництва, бадїївництва, с-г. машини. Окремі запити стосувалися кустарних виробів, садівництва, а в Мерехі ще й поліграмати, маркєсівської, лєнінської, комсомольської літератури.

Книжный павильон ДВУ на окружной сельско-господарській виставці в м. Краснодарі на Кубані

Диплом комітету кубанської округової с.-г. виставки, виданий кубанській філії ДВУ

Що-ж до купівлі, то тут довелося зайвий раз спитатися із тим фактом, що книжка наша для села дорога. В багатих випадках однідзуч, оглянувши книжку, клан її назав, довідавшись про ціну в 30 — 40 коп. „Дорого“, казав їм, „30 коп., та це-ж ніяк пуда злата“. Книжки з художньою окладиною знерпали на себе більшу увагу, ніжже тогочасні література, але з менш привабливою окладиною. Першу відвідувач частіше брав до рук. Підручники оглядали учні, науково-популярну — молоді. З портретів найбільший попит був на портрети т. Петровського і Шевченка.

Значним успіхом користувалися поштової листівки, особливо, лейніська серія, а також т. Петровського. Давши спостереження такі. Покупець на село, хоч і вважає, що книжка в 30 — 40 коп. дорога для нього, але купити дешевшу за 10 — 15 — 20 к. без сумніву може, цікавиться нею — бо-ж у ній — про це промовляють окладина, малюнки в середині — написано про те, з чого він живе. Він тільки не привчився купувати її, якось інколи береже її до рук як річ, до якої їм мало ще звик.

От чому частіше треба демонструвати там книжку, пропагувати її, чи то на таких виставках чи то вліштуючи спеціальні читання, привчати очі й руки нашого хайборода до цього, що так мало знаного ним краму, а не чекати поки він приїде до міської книгарні. Крім того, треба пам'ятати, що такі культурні сили радянського села, як вчителі, агрономи, зажди радо підуть охоче на зустріч у книжковій справі. Переведені виставочні спроби дають тверду підставу думати так.

В. Михалкін

„ШКОЛА ТА КНИГА“

Ща такою назвою одеська філія ДВУ разом з окр. інспектурою наросити випустило односторонню газету за пересвіт місяць, яку присвячено школі справи видання підручників та взагалі шкільній справі.

На чотирьох сторінках невеличкої газети розміщено досить цікавого матеріалу. У переловій статті С. Паїлі

розглядає питання про охоплення школою всіх 8 — 9-ріток в наступному навчальному році; він відзначає ті умови, при яких може здійснитися це завдання і серед яких виділяє місце займає справа з підручниками. Те-ж питання, тільки більш докладно освітлює й П. Самуєвич в статті „Рішучу боротьбу проти темряви оголошено“. Далі йдуть статті „Державне Видавництво України й школи“, де відзначається як стоїть справа з видавничим потрібним для школи підручником, особливо українською мовою. Цікава стаття — „Навчальні — провідні книжки на село“. Ал. Пшенського, що знов говорить про питання, що вже стільки разів дебатувалися — а саме, яким чином, через який апарат краще всього просувати книжку на село. Сельбуди й хати-читальні повинні себе нездатними бути книготорговельної чинкою, бо використовували літературу лише у книгозбірках, кооперація провадила книготорговельну роботу досить квалю — не було освіченого робітника для культурності. Отут і повинні прийти на допомогу вчителі і разом з кооперацією повести справу як слід. „Хай небуде села без книжної полиці, а книжної полиці без культшесфа — вчителів“ — так закінчується стаття.

Треба відзначити ще дві статті з яких перша має особливо актуальне значення: В. Герасименко „До українзації шкіл“ та Б. Сльозберг „Національна школа та її завдання“.

До всього цього матеріалу додано достатню кількість списків підручників для різних шкіл і для сільських та міських шкіл українською мовою, для міської школи російською мовою, для сільської школи російською мовою, література для вчителів тою й другою мовою та нарешті — підручники для шкільного — єврейськи, німецьки, польськи, молдавськи, болгарськи. Трошки тільки б'є в око те незрозуміле (в зв'язку з статтею про українзацію та взагалі з усім вивагдом газети — виданої українською мовою) явище, що з кількістю рекомендованих в списках підручників 70% дано підручників російською мовою й лише 30% — українською. „Російською мовою для сільських шкіл“ — названо більше (46), ніж українською мовою для села й для міста разом (44). Література для вчителів названо 29 книжок рос. мовою й 13 українською — звичайно

на такому співвідношенні ми далеко не поїдемо з нашою українзацією.

В тім, загальне враження від газети — досить приємно. Вона своєчасно дає в руки шкільному робітникові той матеріал, який для нього такій потрібний перед початком навчального року і звільне його від тяжкого обов'язка перекидати різні справочники для вибору підручників.

Н. З.

КНИЖКОВА ТОРГОВЛЯ „КНИГОСПІЛКИ“

Поділення книготорговельного відділу на 2 відділи. Зважаючи на поширення мережі „Книгоспілки“, а також кооперативної книготорговлі та ускладнення роботи з книжкою, працівники Книгоспілки виділили з Книготорг. відділу організаційну частину, яку окремий відділ для організаційно-інструкторської роботи.

Нагородний лист одержаний Возинською філією ДВУ за плаштований на с.-г. виставі в Черніковій книжковий куток

Програма роботи оргвідділу. В план роботи оргвідділу входять: а) будівництво кооперативної книготоргової мережі й регулярного р-ту інструктування, б) підготовка книжкових робітників, в) видавництва "Кооперативного книжаря" та інші, видань в справі книготоргової роботи, г) облік роботи кооперативу з книгою, д) керівництво роботою шкільної кооперативу, е) постановка роботи на селі, ж) інспектування філій, з) уважка роботи з кооперативами та іншими центрами й інш.

Поговір з "Радянським Селом". "Книгоспілка" склала угоду з "Радянським Селом", яка дає можливість просунути книжку на село через сількорів та уповноважених газети. "Радянському Селу" вже дано 390 комплектів різних каталогів та вказівок для прийому замовлень на книжки на селі.

Робота в сільських кооперативах з книгою. "Книгоспілка" зроблено велику роботу організації й поставання шкільних кооперативів. В Харкові відкрито 30 таких кооперативів, яким відпущено книжок на 10.000 крб. Організуються такі кооперативи й по інших місцях.

Перебіг роботи. Молоді Наркомунотру не дозволяють "Книгоспілці" вступати до Мовнарко. Центральною відкрити книжкову торгівлю в м. Батті.

Оборот "Книгоспілки". За 24—25 р. продано книжок на 1.018.000 крб. торік тільки на 778.000 крб. В одному Харкові за вересень продано (в роздріб) на 24.000 карб.

Видавання книгознавства. "Книгоспілка" веде переговори з книжним коопер. технікумом про постановку в технікумі виладання курсу кооперативної книготорговлі.

Торговля книжками в Червононі. До цього часу за угодою з "Книгоспілкою" була відкрита книжоторговля в 4-х Червононах. Тепер, після обсядування роботи "Книгоспілкою" й Х.Ц.Р.К., вирішено поширити мережу книжкової торгівлі до 10.

Мережа "Книгоспілки". В зв'язку з покращенням фінансового становища райспілок — "Книгоспілка" передала кілька своїх місцевих філій райспілкам — тому, мережа "Книгоспілки" скоротилася.

Відновлення роботи в заливовини Знов відкрився в харківській Книгарні зала новина, яка має за завдання виставку нових книжок, утворення довідкової бібліотеки в справі бібліографії, рецензування та збирання рецензій про масову літературу.

Робітники для периферії. За угодою з Артемівською та Чернігівською райспілками "Книгоспілка" послала туди робітників для завідування книгарнями. В Зіновівську Райспілку одкомандировано інструктора для постановки роботи з книгою. Всього за рік на периферію послано 10 чол., які перелік вибудувати практику в "Книгоспілці".

Нова постановка роботи з книгою на селі. Зважаючи на те, що в округових містах робота "Книгоспілки" стоїть досить міцно, тепер основну увагу звернено на село. Вирішено не лише продавати книжки сільським кооперативам, а скласти реальну мережу постійних сільських кооперативних книгарень. Всього думають відкрити 700 таких книгарень — по перше на район. Робота проводиться під доглядом інструкторів Райспілок та "Книгоспілки". Для переведення цього плану в життя буде вестися велика організаційна робота в центрі й на місцях.

Н.

ПО СРСР КНИГА НА СЕЛО

Просування книжки через пошту. Як і т-во "Книга — деревня", що надало організовано ГІЗ'ом та НаПоштелесю, налагодило апарат

розповсюдження книжок через пошту. У всіх поштових відділах ходять агенти "Книгу — деревня", які одержують книжки через акції т-во й розвозять їх по всіх кутках Союзу. Тепер уже в 14.000 таких пунктів, що обслуговують щодня 60.000 сел та сільгорів. Робота вже почато, розіслано книжок на 60.000 карб. Агенти насилають до т-ва листи, які зазначають, що такий спосіб розповсюдження є дуже вдалим, майже вся література розпродана. Коли назустріч падає парт. і рад. організації, можна буде сподіватися, що робота піде ще краще.

Агенти пунктів поштового зв'язку в селі. Агенти пунктів Абхазії притягують до активної роботи поширення ільської господарної літератури. Так лише останніми часами Агенти одержали до 1.500 різних с.-г. книжок.

Спробу Абхазії можна з успіхом перевести й на Україну, що має значну мережу с.-г. досвідних та інших установ, що працюють на селі.

Цінний дарунок. Ленінградське товариство культурної змички з селом надіслало в дарунок селянським дітям Царицинінським 10.000 букварів читанок та підручників.

Книга на село через відпускників. Червоноармійські. Цей спосіб розповсюдження книжок уже провадиться в селі. Так, ГІЗ передала для відпускників 10 назв брошур, кількість 100 тис. примірників із серії селянської бібліотеки. "Крестьянская Газета" видала спеціальне число й передала відпускникам 600.000 примірників. Вид-ство "Новая деревня" відпустило 150.000 прим. сільсько-господарської літ. тур. Ціні виски зробили також Агенти НКФІА й с.-г. банків.

Ведуться переговори з ГІЗ'ом про те, щоб підготувати в Червоній армії книгоноші в першу чергу використовувалися ГІЗ'ом при відкритті книжкових волонтерських пунктів.

Потреби села. У Моск. газеті "Беднота" вміщено замітку про те, що на селі дуже потрібні книжки про метричний систему, бо без таких книжок селянин не розуміється в цій системі, а крамари й медники шахрайські користуються шим. Між іншим, у нас цей момент було вже прийнято на увагу, і газета "Селянська Правда" знайшла почасті вихід з такого становища, розіславши книжечку Чечеля "Метричний порадник", як додаток до одного з своїх чисел.

У московській "Бедноті" читаємо значне злизу селянських дискусій, котрі зазначають значне зацікавлення сучасною постановкою полового питання з боку селянських читачів.

Варто зазначити, що коли російська селянська література має кілька назв, присвячених розглядові полового питання, то українські видавництва не дали в цьому напрямку нічого.

Треба заповнити цю прогалину.

КНИГА СТУДЕНТАМ

Минулого року моск. бюро пролетстуду склало угоду з ГІЗ'ом про право студентів одержувати книжки в кредит. Але окремі ВУЗ'и було прикріплено до певних книгень, що перешкодило вибирати потрібні книжки й тому було нежиттєво. Тепер запропоновано новий проект, за яким усі студенти — степендіати мають право одержувати в кредит книжки з усіх книгень ГІЗ'а.

КНИЖКОВА ТОРГІВЛЯ

Книжкова торгівля в Москві. В російському т-ві друзини книги відбувся цікавий догляд Е. Ципельсона, присвячений стану книжкової справи; Москві, який вичіпав ступінь різних видів бігкості, потреб чита і т. інш.

Доказом підняття сильний потяг з боку установ та організації (особливо бібліотек) до купівлі класиків.

Є великий постійний попит на твори Пушкіна, Горького, Л. Толстого, Достоевського, Чехова, часто питають „Книжа Серебряного“ А. Толстого. Купують павіть бердське видання Горького, не зважаючи на його високу ціну. Розкошиться книжка Горького „Воспоминання о Л. Н. Толстом“.

Цікаві досліді докладач над масою покупок. Багато купують шкільні робітники, серед яких можна виділити групу „докаладчиків“ (вони так і звертаються до продавців: — „Мені потрібна для доклада озака книжка“). Численна група осіб, що шукають книг для самоосвіти: досі ще є попит на одитомініні павленівські словники.

На великі суми купують книги артисти, чомусь особливо артисти балету. Але все-ж такі головними покупцями є всілякі колективи й організації.

Докладач визначив надзвичайний попит на перекладну закордонну літературу, майже цілковиту байдужість до сучасної російської белетристики й відсутність інтересу до книжок в справах мистецтва. Помітна тенденція до купівлі книжок по своєму фаху, щоб-то до книжки ставляться, як до засоба виробництва.

РІЗНІ ЗВІСТКИ

Заходи до організації кооперативної книготорговлі в РСФСР. Наводимо, нижче кілька уривків з постанови правління центрального від 14 липня ц. р.

„Визнати, що масова книжка для широкого робітничо-селянського населення мусить увійти до асортименту товарів споживання, при чому робота з книгою мусить мати на оці лише роботу з вищезгаданою книгою і має проводитися надто обережно“.

„Треба утриматися від участі в різних комбінюваних інкооперативних С. К.) книготорговельних організаціях, повертаючи вкладені в комбінати кошти“.

„Спільно кооперативні об'єднання мають, натомість, звернути увагу на організацію книготорговлі через інструкторський зв'язок із споживтовариствами“.

Наведені постанови — характеризують книготорговельну політику центральних кооперативних об'єднань РСФСР, що оце лише тепер роблять спроби перейти до організованої й централізованої кооперативної книготорговлі.

Головсоцхиз РСФСР і кооперативна торговля підручником. Головсоцхиз РСФСР дозволив школам набувати потрібні їм книжки в кооперативних організаціях, з обов'язком останніх точно дотримуватися оголошених ним списків, дозволених до шкільного вжитку книжок.

Книготорговля Ленгиза. 8 серпня місяці біжучого року торговельний обіг Ленгиза був рівний 400.000 карб. До навчального сезону відкрито 2 нові філії.

На місцях. Президія комітету по справах друку при НКВнутрторг РСФСР констатувала низку негативних рис в роботі агентурного апарату вид-ств на місцях. Щоби поліпшити постановку роботи, треба утворити єдиний апарат розповсюдження для всіх видавництв, на підставі особливого акту, т-ва, під яким він повинен бути добровільний, але ставив-би умовою ліквідації власних апаратів розповсюдження видавництва.

Конкурс на крашу низоу книготорговлі. У північно-кавказькому краю президія крайниського визнала доцільним організувати конкурс на найкращу низоу книготорговлі.

Приймати участь в конкурсі мають право всі книжкові торговлі, що працюють в масштабі не більш, як районному.

Звільнення від податків. За постановою ЦРКА РСФСР втворює друку, які переслаються державним, партійним, профспілковим та кооперативним організаціям зазначеними та водним шляхами, звільняються від місцевого податку.

КНИЖКОВІ ВИСТАВКИ

Виставка російської книжкової палати. Книжкова палата в вересні ц. р. відкрила Виставку утворів друку РСФСР за 1924—1925 р.р. у помещиках історичного музею в Москві. Завданням виставки було — відзначити кількісний та якісний розвиток російської книги за останні п'ять років. У виставці брали участь видавництва ВУСПС, Всесоюз. Академії Наук, „Вопросы труда“, Держ. Видав. України, Білорусі, та інших народів, „Пролетарій“ та інші вид-ства. Переважала книжка наукова, розрахована на масового читача; за останнє півріччя таких книжок вишло по — над 20.000 ящиків. Звертали на себе увагу видання академії наук з дати 1918, 19, 20 р.р., коли не зважаючи на розрух виходили все такі цінні наукові праці. На виставці улаштовано було також вітрину видавничих марок, яка зосереджувала на собі увагу всіх, хто цікавився нашою книжковою графікою, бо серед них є марки виконані з великою художністю.

Виставка книжок в Саратові. Саратовська філія ГИЗ за допомогою університетських організацій відкрила виставку книг в читальні залі ун-ту. На виставці — книжки з питань медицини, педагогіки, економіки й права; до них — відповідна популярна література. Мета цієї виставки — ознайомити студентів та викладачів ун-ту з тою літературою, що вийшла останніми роками. Виставка мала велике значіння, особливо в зв'язку з початком навчального року.

Книжковий відділ кубанського сільсько-господарчої виставки. В осені 1925 р. відбулася в Краснодарі на Кубаньокругову сільсько-господарчу виставку.

Філія Держиздану РСФСР взяла діяльну участь в організації виставки, влаштувавши спеціальний книжковий відділ виставки, де продемонструвала видану ГИЗом сільсько-господарчу та, взагалі, масову літературу для села.

Для роботи в книжковому відділі запрохано було агронома, знавця сільсько-господарчої літератури, котрий даватиме пояснення селянам — опитувачам виставки.

В українських Видавничих установах у Кубанській Виставці взяло ДУВ (див. вміщені в цьому числі фотографії кутка ДУВ і нагородного листа).

У наступних числах 8 „Нового Книжа“ подано докладніші відомості за цю виставку.

С. К.

„КНИЖКОРИ“

Одесські „Ілюстрати“ умістять цілком замітку А. Вайштейна, який здіймає питання організації „бура книжковий“, для притягнення робітників до критично-бібліографічної роботи і отже, „оробочення“ бібліографічних відділів наших газет.

Для підготовки таких „книжкорів“ т. Вайштейн радить організації відповідних гуртків, бібліотекарів в ролі керівників таких гуртків.

Пропозицію т. Вайштейна треба визнати цілком доречною й життєвою. Певна річ, що до методик роботи з книжками треба поставитися цілком уважно, обговоривши по справу, і до того всебічно, в нашій пресі.

С. К.

ДОРЕЧНА ПОРАДА

Московська „Белюта“, що регулярно друкує добре поставлений бібліографічний відділ „Среди книг и журналов“, містить в одному з останніх чисел допис білоруського селянина т. Букакіна, котрий висловлює побажання бачити в бібліографічному відділі „Белюти“ одзиви про книжки, писані нацисами й і зокрема українською та білоруською.

Підкреслимо важливість такої пропозиції. „Белюта“ найпопулярніша селянська газета РСФСР, орган ЦК

РКП(б) сягає далеко за межі РСФРР і охоче читатися селянами напівприслу́бі, що володіють російською мовою.

До того-ж і на терені самої РСФРР мешкають збитими масами селяни інших національностей (зокрема українці на Саратовщині, Кубані, в Сибіру).

Наші видавництва мають допомогу редакції „Бєлоти“ налагодити інформацію про українську селянську книжку, постачаючи редакцію новинами масової літератури.

С. К.

ЗА КОРДОНОМ КНИЖКОВІ КАРТКИ

Ідея „Книжкової картки“ в сучасний момент набірає все більше значення та починає цікавити багато великих видавництв в Німеччині. Зблизька цих висловлювань бажання вживати цієї системи угодити редакції. Крім того, значна кількість закордонних видавників, наприклад, австрійських, італійських, чеських, латвійських і т. ін. приєдналася до них.

Тому цікаво ознайомитися з цим новим досягненням німецького книгарства.

„Книжкова картка“ німецьких видавництв має певний розмір 105 × 14,8 ст. і) і таким чином легко вміщається в звичайній діловій конверті. На лівому боці вгорі друкується прізвище автора; таким чином картки можуть бути вміщені в альбум. Праворуч указується великими літерами видавництво. По-лід рисою пишуться звичайні бібліографічні вказівки, наприклад, кількість сторінок, ілюстрацій, формат і т. ін., накреслюється ціна та вага книжки. Потім слідує коротке повідомлення про зміст та декілька слів про до всієї книги.

Яку-ж користь дає ця картка? На думку ініціаторів цієї системи користе багато, а саме:

1) для видавника: він може розсилати ці картки книгарям, замість проспектів або брошур, що коштують дуже дорого; він може швидко та точно відповісти на всі запитання книгарів;

2) для книгаря: він робить замови по цих картках; він може рахувати картку за ознак зробленого замовлення; систематизація книгарів значно полегшується; він також може рекламувати нові книги за допомогою карток; картки дуже сприяють більш шуктливій статистичній; він може зробити собі каталог, який легко може бути оглядений покупцем;

3) для покупця: замовлення робиться на підставі одержаної або побаченої книжкової картки; він звільняється від марудного обов'язку шукати по різних каталогах; він легко може за допомогою карток зробити каталог власних книг.

Не можна заперечити, що цей захід матиме надзвичайно цікаві наслідки в розумінні впорядкування книгарства 2).

КОНКУРС НА КНИГАРСЬКУ ВІТРИНУ В НІМЕЧЧИНІ

У Дюссельдорфі з приводу 1000-річного ювілею Райнської області був влаштований конкурс на найкращу вітрину книгарів. Перемогу нагороду одержала книгарня Шпроберда за вітрину під гаслом „1000 років німецького ідейного життя“. По обох боках вітрини були поставлені готські ліхтарі з трьома електричними лампами. Сховані за вітринною електричними лампами, освітлювали різні різноманітні кольорами: блакитним, жовто-гарячим, зеленим, чорним та білим.

1) Розмір німецької картки відрізняється від розміру картки міжнародного формату (79/112 мм).

2) Питання про вживання карток на книжки, що їх випускають українські видавництва, обговорюється зараз в Україні і в Геттінгені.

Вся вітринка була поділена на 11 частин, кожна була присвячена одному явищу.

Другу нагороду одержала фірма Юмуса Велдекера, а третю фірма „Людвіг Кінер“.

Р. В.

ВИСТАВКА ДИТЯЧИХ КНИЖОК У ПАРИЖІ

Співка книгарів (le Cercle de la librairie) що-року влаштовує виставку дитячих книжок, що частіше стосовується до великих свят. Остання виставка такого роду відбулася в Парижі на початку цього року. Рахуючись з розподілом учбових занять по школах, виставка набрала особливий урочистості по неділях та по четвергах (учні всіх шкіл во Франції мають шостий день два дні вільні: неділю та четвер). В ці дні, крім книжок молоді видавці мали чути ще й музичні концерти, програма яких складалася з творів, приступних дитячому розумінню та виконаних першорядними віртуозами. Звичайно, що зацікавлені діти не загали прохати своїх батьків купити їм різних книжок, а книгарі заробили багато грошей. Не забуваємо і наших видавників, ужити цього заходу популяризації дитячої книжки на перекладі великих революційних свят (наприклад жовтневих).

Р. В.

В ЯКІЙ СИСТЕМІ? 1)

(Про дитячі книгозбірні на Україні)

КОЛИ бібліотечну роботу серед дітей РСФРР, мовля, енергійно зрушено з місця, коли там після довгих перебігів внаслідок спеціальних наряд відомственого та теоретичного розроблювання, з'ясовано і зміцнено організаційні принципи та форми бібліотечної роботи серед дітей та підлітків, виразно встановлено організаційно-методичні та адміністративно-господарчу підлеглість дитячих бібліотек відповідним установам центра й місць — то на Україні питання про дитячі бібліотеки до цього часу є великим, хворим і відкритим питанням.

На наш погляд, тут до останнього часу не з'ясовано єдності бібліотечної роботи серед дітей. Великий сумнів викликала й викликає мова про те, чи належать позашкільні дитячі бібліотеки до системи установ союзу, чи до системи політосвітової роботи. Не визначено практично взаємодієносності між шкільними бібліотеками та позашкільними формами бібліотечної роботи серед дітей. Не було сталої принципів установ про те, які установи (союзу чи політосвіти) повинні керувати організаційно-методичні та адміністративно-господарнім життям бібліотек.

Цей стан, крім усього, в значній мірі впливав на стан та розвиток дитячих бібліотек, і в багатьох округах України бібліотечна робота серед дітей перебуває більш, ніж в сумному стані.

Треба раз назавжди для наступних років поринати й на Україні з питанням про приналежність дитячих позашкільних бібліотек до тієї або другої системи, про залежність у центрі та на місцях, позначити

1) В порядку дискусії.

найближчі завдання й розгорнути бібліотечну роботу серед дітей так, як того вимагають численні казари молодих читачів, радянська система виховання та майбутнє радянське будівництво.

Тов. Волобуєв, а за його докладам і всеукраїнська нарада метод політосвітньої роботи, що відбулася між 1—5 жовтня б. року для своєї розв'язання справи. Ось, поки що, коротко, на жаль, угрупування тов. Волобуєва свого погляду, що подається й іншими робітниками в цій справі, окрім згаданої наради:

«Ри у тому, — каже тов. Волобуєв, чи є позашкільна робота дитячих бібліотек заходом політосвітньої союзу. У розширені це в такий спосіб, що ці установи лише по формі є схожі на наші відповідні установи!). Скажимо, дитячі бібліотеки. Вони будуть плекати і бібліотечний пакаєт і альбом, але все це буде пророблено в іншому розрізі. Коли, скажимо, відзначимо цікавий захід з приводу впливу окремих бібліотечних типів?), то з'ясується, що альбом для дитячих бібліотек має далеко більше значіння, ніж для дорослих, але ця робота проводиться там зовсім в інший спосіб, ніж робота в наших політосвітніх установах. Отже справа, всі сумніви про те, куди віднести дитячу бібліотеку, відпадають. Спробу відстояти дитячу бібліотеку як роботу політосвітньої зарані засуджено на незгоді — бо ж ми мусимо вважати на те, що ці установи, справді є установами союзу».

Пакреслюємо, поки що маємо справу з недостатньо розвиненою аргументацією, але вже з наведеної цитати швидко зрозуміло одне — позашкільна дитяча бібліотека (за автором) є склад союзу та елемент його системи.

Послідую за себе тов. Волобуєв робить усі можливі зціплення практичних висновків, ц. - т., передає дитячі бібліотеки установам союзу. В статті «Чергові завдання методологічної роботи політосвіти»³⁾ цілком вірно зазначає автор, що з'ясувати природу політосвіти в цілому і в окремих її ділянках потрібно не лише через теоретичні міркування.

Питання те, як і інші політосвіти, має не тільки теоретичне значіння. Віз тієї чи другої відповіді на нього залежить і наша політика в царині шкільних дорослих, бібліотечного будівництва й т. н.).

Через те, практичний висновок що до дитячого питання ясний — дитячі бібліотеки підлягають в цілому своєму обсязі установам союзу. Чи- ж так воно це?

Нам здається так розв'язання теоретично недостатнім, а практично, в сучасних умовах, — підлючим надто негативним наслідком.

Як бачимо, тов. Волобуєв вважає позашкільну дитячу бібліотечну роботу лише формою схожою на роботу політосвітніх бібліотек для дорослих. Пакат, альбом та інші засоби тільки формою однакові з відповідними заходами бібліотек для дорослих, але проробитимуться вони в інший спосіб, а тому... це установа союзу.

Попереднє заперечення. Пакат, альбом та інше — не лише один із численних технічних способів (метод) наблизити книгу до молодого читача та впливання на нього в цьому розумінні. Але технічні способи та характер їх виконання ніяк не визначає істинності установи та її роботи. Ми, розуміється, не заперечуємо спорідненості позашкільних дитячих бібліотек системі установ соціального виховання, коли розглядати останню, як загальну й усебічну культурно-виховану організацію діяльності радянських республік. В перспективі на майбутнє перебігається можливим об'єднати в той чи інший спосіб абсолютно всі форми обслуговування дітей, що скеровуватимуться одним центром та його інституціями. Але поки-що союзахом далеко не це діяльність організовано й поки школа завдяки різним

обставинам не має змоги обслужити всіх дітей — позашкільні дитячі бібліотеки проводять і повинні проводити серед школярів і позашкільного дитинства певного роду роботу багатому однакову з роботою політосвіти бібліотек для дорослих. До того ж істинність цих бібліотек і посадова справа в них багатому відізняють їх добезсередніх установ союзу. Позашкільна дитяча бібліотека не проводить систематичної убувої роботи. Вона не має строгого шкільного розпорядку в часів і більш-менш стало програми.

Бібліотека не школа. Тут діти-підлітки не обмежено часом, в більшості випадків вони лишаються на самоті, уможливленість праці по «махидам»), зазначає одна із бібліотечних робітників.

Бібліотека не навчальна, а об'єктові інтереси, щоб зумити ближче підійти до дітей, підбираючи матеріали читати, — говорять педагог-бібліотекер однієї із дитячих книгозбірень Кієва.

Тут виразно проглядає межа між школою та бібліотекою: і певно в цій повній волі своєї впливу в книгозбірні ми й мусимо шукати причину того, що діти охотніше читають в районній бібліотеці, аніж в своїй шкільній»⁴⁾.

Як-і, конкретно, зміст, форми та методи цієї роботи, що дає, на нашу думку, більше підстав обстоювати приналежність позашкільної бібліотечної роботи серед дітей до системи політосвіти з усіма практичними та організаційними висновками.

Позашкільна робота дитячих бібліотек поперд за все — масова політосвітна робота. Такою взяти на увагу, що цілком низкою спеціальних засобів пропагандистські книги чи то певний цілий книжок, що видачу книжок упереклад часто й тусто керуюча консультація з приною їх, а значить, повторюється безліч — то зрозуміло, що позашкільна бібліотека, через книжку, від книги й на їх підвалинах проводить масову політосвітню роботу в самому широкому розумінні цієї темки.

І ця робота справді споріднена дитячій позашкільній з політосвітньою бібліотекою для дорослих. Без сумніву, ця робота доповнює, згаблює й розширює роботу школи. Оце той один із пунктів, де переплітається робота політосвіти та союзу. Але праця сучасної позашкільної дитячої бібліотеки, як і бібліотеки для дорослих, не вичерпується й, у всякому разі, не може вичерпуватись підбором та видачею книжок і керуванням читання.

Позашкільні дитячі бібліотеки проводять і безпосередню, просту масову роботу. Досить буде переробити сторінки «Красного бібліотекера»⁵⁾ й ознайомитись з працею поки ще небагато гарно організованих дитячих бібліотек на Україні — в Кієві, в Херсоні, Миколаєві й почасти в Харкові⁶⁾, щоб переконатись на цьому. В цьому напрямку широко проводиться кампанія активних питань політики, радянського будівництва, побуту, антирелігійної кампанії (московськими дитячими бібліотеками), святкування літературних вечорів та різних вечорів жіночої бібліографії, суціль, несеєрнка, усіх та стінні газети й т. н. улюблених дитвором години оповідань. Всі ці заходи, переслідуючи мету безпосереднього загального розвитку, змістовної розв'язки та мету пропаганди книги, творче переплітаються між собою, й складають зміст масової політосвітньої дитячих бібліотек, що переводиться в життя на підставі метод сучасної педагогіки та випробовуваних методів політосвіти. Хіба не відомий по характеру політосвітньої зв'язок позашкільних дитячих бібліотек з політосвітніми бібліотеками для дорослих? Чи

¹⁾ Волобуєв, «Красний бібліотекер».

²⁾ Зрозуміло, що книгозбірні проводять також і деяку пропаганду роботу А. М. Дескеє бібліотеки Києва, «Красний бібліотекер», № 4 — 5.

³⁾ В інших округах справа несприятливіше гірше. Про бібліотечну роботу серед дітей в значених округах дамо в нині сине другим разом.

⁴⁾ Треба вважати за несприятливий контекст політосвітності.

⁵⁾ Засоби внутрішньої бібліотечної роботи.

⁶⁾ Журнал «Шкільна Освіта» 7—8, 1925 р.

⁷⁾ Журнал «Шкільна Освіта» 7—8, 1925 р., стор. 62.

таким момент, як організація самодіяльності читачів і використання її в середній бібліотеці; зв'язок з соціальним середовищем свого району—відповідно можливим позашкільною дитячої бібліотеки—зі школами дитячою, гімназією, гімназією, КСМ й т. д. Хіба це провадиться не задовільними методами з роботою бібліотек для дорослих, і хіба це не споріднює її й інші бібліотеки по—між собою?

Але торкнемось функцій, особливо об'єднаних у й інших бібліотеки. Ми маємо на увазі самостійні, так-би мовити, виробничі завдання бібліотек; завдання, що випливають, виходять з інших шкільних та позашкільних інститутів та не мають бібліотекам самостійне й на наш погляд, дуже цінне значення. Функції ці розподіляються 1) на організацію книжного ядра користуватися й 2) на навчання користуватися книжкою. В першому випадку, мовляв, словами одного бібліотечного робітника, визначеного педагога¹⁾ в бібліотеці... «привести іла книги, робити їх позитивним освітнім інструментом, підбирати, аналізувати, класифікувати, рекомендувати—іншими словами, знімати з книги ті сім лещаток, що ними майже всі книжки запечатано для читачів без спеціальної підготовки (школи, додам, й ученово-виховні шкільні бібліотеки, цього не роблять й не можуть робити, бо в них інші завдання».

В гаду навчання користуватися книжкою—освітньо-культурної праці заклади бібліотек (особливо в нашій країні) зводяться до того, щоб орієнтувати читача в методах раціонально читати; привчити критично ставитися до книжки, вміти самостійно й цілком свідомо оцінювати, вибрати та знаходити потрібну книгу із моря споріднених книг, розвинути здатність поводитися з усіма видами книжок та спеціалізованими виданнями, бібліографічними підручниками,—уміти користуватися ними в усіх випадках практичної діяльності та теоретичних занять; розвинути в читача інтерес та любов до гарної книги, звичку заповнювати нею дозвілля, і взагалі, базувати свою працю на книзі²⁾.

Завданням стоїть оплакувати як перед позашкільною дитячою бібліотекою, так і перед політехнічною бібліотекою для дорослих. Як в тій, як і в другій бібліотеці завдання ці, коді і здійснюються (поки слабувало), то здійснюються майже в подібних формах (гуртки й т. д.) й однаковими методами (огляд бібліотеки, безпосередня орієнтовка, розмова, вказівки, перевірка й т. д.).

Значить, спільність організаційних та виховних завдань, форм та метод їх здійснення робить організацію—бібліотеку позашкільною бібліотечну роботу серед дітей, в якій-би формі вона не провадилась, політехнічній бібліотекам для дорослих. Ця організація бібліотечним обумовлюється ще й тим наступництвом, що воно існує між позашкільною бібліотечною роботою серед дітей підлітків та політехнічними бібліотеками для дорослих. Вона підготовлює майбутнього відвідувача книгозбірень для дорослих, з'являється він послідовно перейде до цих бібліотек. Тут прийшлий свідомий читач вчиться до того, що організаційних засобів та метод (класифікації, каталоги, плакати, бібліографія), що ними він потім буде користуватися протягом усього свого життя, працюючи над книгами та їх культурними цінностями. Нарешті, досить відома річ про трудність установити межі між книгами для підлітків і книгами для малопідготовленого масового читача із дорослих.

З усього сказаного виходить: дитяча позашкільна бібліотека—установа соціально з політехнічними

функціями, що здійснюються синтезом методів суцільної педагогіки й політехнічної роботи, а в організаційних формах—засобами пластичних й бібліотек для дорослих і для підлітків, і дітей. Отже, позашкільні дитячі бібліотеки належать протягом найбільш рівно бути в системі політехнічної, під безпосереднім керівництвом УПО (Головоуправи) і його головних органів.

Так розв'язувати питання призводить нас не тільки теоретичний аналіз характеру роботи та її методів, але і практичний облік стану та можливостей позашкільної дитячої бібліотечної роботи в більшості округів України.

Та й справді. Із даних про бібліотечну роботу із округів виходить, що самостійні дитячі бібліотеки тут немає.³⁾ Бібліотечна робота серед дітей провадиться виключно дитячими відділами політехнічних книгозбірень для дорослих. Брак місця зважає нам докладно розповісти про бібліотечну роботу серед дітей та підлітків. Зазначим, лише що 1) дитячі відділи є лише приблизно в 46% бібліотек для дорослих (в 4 округах в 51%); по-друге, що відділи ці називаються бібліотеками і приблизно, пересічно, налічують в місті до 712 примірників, в селі (по 4 округам) до 239 примірників в 1 бібліотеці. Що до книг дорослих дитячі і для підлітків книги становлять у місті лише 8%, на селі (по 4 округи) до 21%.

Разом із тим діти та підлітки й складають приблизно до 40% дорослих читачів (в абсолютних числах дитячі відділи поки-що охоплюють діти та підлітків дуже мало). Тут ми не будемо торкатися причин цього. Одно цілком дійсно: такий стан бібліотечної роботи серед дітей та підлітків в більшості округів України⁴⁾ надто недовольний.

Необхідні рішучі й негайні заходи (про них нижче) щоб поліпшити стан. В цих умовах особливо важна організаційна чіткість у справі. Практично-ж підхоплює до питання ми більше упевнені в швидше певних висновках про підлеглість позашкільної дитячої бібліотечної роботи.

Незаваром організувати самостійні дитячі бібліотеки та до того-ж ще в достатній кількості навряд чи є можливість. В той-же час, при необхідності поповнити та збільшувати книжкове ядро, зміцнити склад робітників—дитячі відділи бібліотек для дорослих змусять повинні бути розвинути в 46% випадках і т. д. І от коли припустити передачу позашкільної бібліотечної роботи серед дітей (а вона може мовитися про бібліотечну роботу в цілому) соціально це визначало-б поставити політехнічній бібліотеці для дорослих у повний залежності (соціально й політехнічно), під постійне керівництво, повний відчинити на повільний бюджет, що може загрожувати безбедності і т. д.

Коли ж це склад робітників буде збільшено, а поки на 1 бібліотеку в округовому місті пересічно доводиться 2,2 робітника, в інших-же містах та селищах міського типу й зовсім 1,07. І це в цілому на провадити переліжну роботу, мають читальний зал, абонемента та дитячий відділ (в 46% випадках із ста). Цілковитим аргументом, що при такому стані ускладнена підняти бухгалтерія залежності бібліотек призведе тільки до згортування роботи.

Отже, і чисто теоретичний аналіз справ і практично організаційні міркування диктують прості висновки про позашкільну бібліотечну роботу серед дітей у розумінні повної підлеглості дитячих бібліотек Голово-

¹⁾ Гольд ан. Бібліотека і школа «Красній бібліотекар», № 3 за 1925 г.

²⁾ Це ті завдання, що через них в англійських та американських школах називають бібліотеко-заступи (тисер і т. д.). Засвідчено і задовольняють його бібліотеки позашкільних книгозбірень. Встановлено даний і носійний зв'язок між школами та позашкільними бібліотеками для всіх країн. Р. Лангер. Англія: англійська школа ГІЗ. М. 1923.

³⁾ Питання про роботу з підлітками та про її тісний зв'язок з роботою серед дорослих освітлюватиметься потім.

⁴⁾ Виняток: Миколаїв та Катеринослав, що входять в 13 округу. В першому є самостійна державна бібліотека—у другому жовта самостійна—відділ державної бібліотеки Імени Жовтневого революції.

⁵⁾ Хоча відомості останніх округів ще й не виступили та є достатні підстави до певної думки про характерність матеріалу, що друкуються для більшості інших округів.

літосвіти та її місцевим органам. І коли в додаток до цього союзи в центрі та на місцях в тій чи іншій організації формі приймають участь у методичному та програмовому керуванні дитячими бібліотеками і спільними зусиллями посприяє зміцненню дитячої відділі Полтавських книгозбірень, позначалася бібліотечна робота — серед дітей та підлітків на Україні в цілому значно посунується наперед. В такий-же спосіб розв'язувалося питання про дитячі книгозбірки на 1-му Всеукраїнському бібліотечному з'їзді 1-7 липня 1924 р. Пункт 5 та 6 резолюції за докладом М. Смушковой: «1. Прості та перспективні бібліотечної роботи»¹⁾ виходило: «щоб обслуговувати дітей, необхідно зміцнити й наповнювати дитячі відділи з самостійним штатом по можливості при всіх типах бібліотек»²⁾. Школи самостійних бібліотек, окрім учбово-допоміжних, не мають, а повинні обслуговуватися переважною. В пункті 1-у резолюції за докладом Т. Херсонської: «Робота в дитячій бібліотеці» говориться: «Щоб наладити всю роботу в дитячій книгозбірні необхідно, при бібліотечному центрі мати спеціальну секцію роботи дитячих бібліотек, пропонувавши їй мати установлений виробничий план, методично інструктувати, правильно постачати й починати тверду мережу дитячих бібліотек у єдиній мережі політосу»³⁾.

Через те позначалося бібліотечну роботу серед дітей визнано складовою частиною книгозбірень політосу на підставі певного контакту зі школою та шкільними бібліотеками. Цей вирок в організаційно-методичному напрямку було розвинуто та поглиблено на спеціальній конференції про дитячі бібліотечну роботу від 25 по 28 VII-1925 рр.).

Як-же найважливіше завдання, що їх негально перевести в життя, стає просто необхідним, щоб зрушити, піднести бібліотечну роботу серед дітей на відповідну височину? Необхідно:

- 1) Перевести точний та повний облік всіх форм бібліотечної роботи серед дітей у місті та на селі⁴⁾.
- 2) Сконцентрувати бібліотечну роботу серед дітей і при всіх центральних окружних бібліотечних організаціях та зміцнити дитячі відділи чи то самостійні дитячі книгозбірки, коли такі існують.
- 3) Організувати в них пересувні фонди обслуговувати школи, дитячі та юнацькі організації.
- 4) Встановити достатній персонал із фахівців бібліотек рів по роботі з дітьми.
- 5) Для цієї мети необхідно в розпочатому новому операційному році:
 - а) за кошторисами наросвіти зробити максимально можливу асигнування на бібліотечну роботу серед дітей;
 - б) домогтися спеціальних (шкільних) додатків центрів до бюджетно-малопремощних округ;
 - в) при закупці на 1926-26 операційний рік за рахунок держбюджету літератури для села необхідно укласти велику увагу закупці дитячої літератури⁵⁾;
 - б) П повинно бібліотеки для дорослих, відкрити 20 всіх котих повинно систематично приділятися дитячим відділам бібліотек⁶⁾.

¹⁾ Там-же, стор. 8.

²⁾ «Дитячі бібліотекарі», № 4 за квітень, 1925 р., стор. 52.

³⁾ Відомості про роботу в 13 округах хоч і «сповні ми публікуємо».

⁴⁾ Рез жоні першого всеросійського з'їзду бібліотеч. робітників, «Російська нов.» ст. 10.

⁵⁾ Як зазначено на всі типи бібліотек масового користування.

⁶⁾ Із фондів дитячої відділу районної чи то центр. дит. бібліотек.

⁷⁾ На майбутнє потрібно алагатися, щоб установити в місцевих бюджетах дост. тин. розміри асигнувань на дитячу бібліотечну роботу. Необхідно включити в свій зміст. Ісцевих фін. ісцевих робітників та адміністраторів, що бібліотеки в такіх-же мірі шкільної, як і школи, що виграли на бібліотечні особливо дитячі, економічні зрештою на шкільній справі (об'єднуються усіх дітей-школярів).

⁸⁾ Тут в них це питання існування відповідної дитячої літератури про бібліотечні видання діяльності в цьому напрямку це в другому місці.

7) далі, із книг, що їх розсилає Українська Книжкова Палата в порядку обов'язкових примірників (приблизно, по 30 установам) необхідно дитячі книги і книги для підлітків надіслати та передавати дитячі, відділам Центральних округов. бібліотек (бо коли до цього часу не оаєржували обов'язкового примірника), що може дати приблизно до 400 — 500 примірників на рік на відділ.

8) Потрібно серйозно поставитися до педагогічної підготовки дитячих бібліотекарів із загальною та спеціальною перепідготовкою та самопідготовкою.

9) Разом із цим у програмах загальних бібліотечних семінарів повинно вміщатися відповідно місце бібліотечної роботи серед дітей.

10) Повинно встановити справжню умови й близький зв'язок між школою та бібліотеками, активно втягуючи педагогів в інтереси бібліотечної роботи, а бібліотекарів в інтереси до шкільного життя.

11) Для організації та розвитку позашкільної бібліотечної роботи серед дітей та підлітків для планового керування нею та здійснення позначеного в центрі, бібліотечна інспектура головної політоси повинна скласти спеціальну дорадчу комісію із представників півділків, спеціалістів — представників союзов, дитячих та юнацьких організацій, представників місцевої секції бібліотек і представників профспілок.

12) На місцях належало б організувати аналогічні бібліотечні комісії (ради) по роботі серед дітей із представників педагогів, дитячих та юнацьких об'єднань, профспілок, союзов, політосу, завідавачів дитячої та дитячої секції. Нам зається необхідним утворити на місцях ось такі органи — хоч-би на перший час, щоб дружніше зрушити справу. Ось такі в загальних рисах напрошуються конкретні пропозиції. Питання методики, низки організаційних питань, контакт із видавництвами треба спеціально розробити.

13) Ще одна пропозиція — обсягання про те, щоб бібліотечні робітники взяли всебічно обслуговувати бібліотечну роботу серед дітей та на сторінках бібліотечних органів.

Л. А. Касіні

УКРАЇНІЗАЦІЯ ТА БІБАКТИВНІСТЬ ДОПОМОГА УКРАЇНІЗАЦІЇ

ЧАС обмірковувати питання: чи бібліотека може й повинна допомагати українзації, де саме починається її ролі в цій великій справі. Питання українзації — це нині питання всієї політосівної роботи, це завдання соціалістичного будівництва, т. т. завдання першої черги.

Бібліотека завжди підтримувала велику ролі в політичному вихованні; революція розбурхала широкі суспільні маси; ця маса потягалася до книги, до газети; вона бажала знати, щоб робити революцію, й робила революцію, бажалою ще більше знати. Бібліотека хоч і навидки, але багато працювала, допомагаючи їй, хто бажав знати, хто починав будувати нову державу, користуючись із книги. Тенеро, коли будівництво нової держави вимагало не лише політичної освіти, і з ізнання свого краю, тепер коли утворено Союз соціалістичних республік і кожна республіка бере участь у спільній роботі, вносячи в спільну справу свою культуру, свій побут, свої національні властивості, — тепер тин. більше бібліотека не може обмежитися політосівною роботою. Неминуче ознайомлення широким масовістю з економікою, з розвитком продукційних сил України, з районізацією, з природою України, з на-

родностями, що заселяють Україну, з історією української політичної думки, з особливостями українського революційного та професійного руху, з українським мистецтвом, з літературою, наукою. Людина, як продукція сила в минулому й тепер, виробництво, ієстотія, природа, вивчення всієї країни в цілому, — оце найважливіша передумова для знання головних законів та головних сил суспільного розвитку.

Знання цих сил — підручника політработи, а на самому житті нашої країни допоможе розвинути суспільне життя, підняти виробництво, посунути українську культуру, зміцнити Україну, як державний організм, як частину системи соціалістичних республік. От, які в найважливіших рисах нові завдання бібліотек.

УКРАЇНІЗАЦІЯ ТА КРАЄЗНАВСТВО

Бібліотеки не повинні розуміти українізацію лише як видавання читачам книг, писаних українською мовою, або як організування гуртків, щоб вивчати українську мову. Справа не в самій мові, мова лише одна з продукційних сил. Бібліотека повинна працювати не тільки з українською книжкою, взагалі з матеріалом, що дає знання нашого краю. Основна лінія роботи з українізацією бібліотек — краєзнавча, але краєзнавча не у вузькому розумінні цього слова, ц. т. краєзнавство не як самоціль, а краєзнавство, як основа розвитку країни, як той потрібний мінімум знань, що без нього не можливо допомогти розвитку господарства, культури, суспільного життя.

Значить, українізація бібліотек буде полягати не лише у розмові по-українському з читачами, не в гаслах та плакатах, не лише у комплектуванні бібліотек українськими книжками, а в якісних формах гарячості, повсякденної праці бібліотек в формах, що вони до цього часу ще не практикували, у виробленні місценого краю та України в цілому. А як краєзнавство є лише поглиблення сучасного суспільного життя, то швидко зрозуміло, що краєзнавча робота бібліотек буде частково давати напрямом, що раз підсилюючи його, загальний політосвітний праці бібліотек. В залежності від того, які потреби країни, як ростимуть її продукційні сили, які будуть завдання господарного та політичного життя в той чи інший період, обсяг краєзнавчої роботи бібліотек і зміст її будуть різними.

Ми значно поширимо поняття, українізація¹⁾. Нам здається, що тільки в такому разі ми уникнемо з одного боку „національної апатичності бібліотек“, а з другого, усунемо де-не-де петлюрівський шовінізм. Треба взяти, як кажуть твердий курс на здорове, ц. т. на те, щоб підносити наше господарство, культуру, суспільність, а не на „абстрактну“ підкуку книжок, що виходила до цього часу. Час жити те жинше, що бібліотеки Київля копіюють бібліотеки Москви, Уфи, Иркутська, надіють книги і взагалі проводять свою роботу, зомс не знаючи ні свого району, ні своєї країни.

ПІДХОД ДО КРАЄЗНАВЧОЇ ПРОБЛЕМИ

У „Бюлетені Організаційного Комітету З'їзду в справі дослідження продукційних сил та народного господарства України“ ч. 6 С. Постернак намічає форми роботи бібліотек у зв'язку з краєзнавством. Макаров П. П. на Уральському Обласному Краєзнавчому З'їздові у Свердловську 5—9 жовтня 1925 р. теж дає іншу

тезу про „роль місцевих бібліотек у краєзнавстві“. Аналогічне питання поставлено Казаріновим на краєзнавчому з'їзді у Сибіру (дип. „Сибірське Огляди“ 1925 р., ч. 2). В журналі „Красный Библиотекарь“ за 1925 р., ч. 5 Е. III теж дає іншу цінних вказівок. Нарешті, М. Яценський в Катеринославському журналі „Зоря“ (1925 р., ч. 1, 5, 7) знайомить нас із краєзнавчою роботою Всенародної Бібліотеки України при УАН. Виходить, що матеріалу є досить, щоб розглянути форми бібліотечної активності з усіх боків і на тлі краєзнавчої роботи цієї іншої мислі ЦСРР. Проглашаючи увесь досвід мислі, бачим велику різницю у підході до краєзнавчої проблеми. Досі не з'ясовано, що повинні проводити бібліотеки:

1) чи науково-дослідну роботу.

2) чи популяризацію краєзнавства, пропаганду його по-між людство.

3) чи стимулізацію краєзнавства та краєзнавчих розвідок²⁾. Із цих тісно зв'язане розв'язання ще і другого питання: краєзнавство — метода бібліотечної політосвітної роботи, чи новий матеріал, предмет, зміст бібліотечної справи на найближчі роки?

Нарешті третє питання — чи відомі нам форми бібліотечної активності, слід замінити якімись іншими формами, чи тільки пристосувати їх до нового матеріалу. Читаючи тези Постернака, Макарова, Казарінова, маємо таке враження, наче б-то бібліотеки повинні все робити аж до обернення себе в місцеві відділи Книжкової палати, та в бібліографічні секції Центральних Бібліографічних Інститутів. Певна річ, думка про те, що бібліотеки повинні підтримувати краєзнавчий рух, полекудж викладати його, розвивати, агітувати за нього серед читачів, цілком вірна. Бібліотечні кампанії, лекції, виставки і т. п. і т. ін. допоможуть цьому рухові. Але в такій загальній формулюванні та в такому наклади на бібліотечні функції і бібліографічного бору³⁾, і краєзнавчого архіву, й музею, і реставрації, й архіву, фотографії та дослідження, що хіба знає й документальну фольклора⁴⁾, є небезпека, що після такої загальної формулювання бібліотека як-раз нічого не робить, бо вона не знає, за що їй братися і де її життєві функції переходять прямо у фільантропію.

МЕТОДИ ЧИ ЗМІСТ РОБОТИ

Коли мова йде про зміст краєзнавчої роботи бібліотек та про методи їхньої роботи, то їх теж невірно тлумачать. Е. III уже, „Красный Библиотекарь“ використовує краєзнавство, як метод у антирелігійної пропаганди, як метод у пропаганді наукової книжки, як метод у самоосвітньої праці гуртків про бібліотечі. Краєзнавство, українізація як предмета — нема. Оскільки — остільки. Коли можна ухититися від цієї точки підходу у вивченні інших питань, то Е. III вказує не за бажанням. Краєзнавство лише точка підпору для іншої праці.

Ми вже раніш сказали, що краєзнавча робота не самоціль, а засіб, основа розвитку країни, той потрібний мінімум знань країни, що без нього не можна допомогти розвитку українського господарства, української пролетарської культури, українського суспільного життя. Але краєзнавство не є той матеріал, той мінімум знань, що його повинні мати кожен громадянин певної країни. У сій час ми ліквідували політичну неписьменність. Адеж для господарного й культурного будівництва країни нам треба ліквідувати й незнання більшості свого краю, своєї

¹⁾ З'ясування понять „Українізація“, „Українізація“, „Краєзнавство“ — дані у статті М. Яценського в жовт. „Українізація бібліотек“, що має вийти, під редакцією Всенародної Бібліотеки України.

²⁾ Див. С. Постернака в ч. 6 „Бюлетеня“.

³⁾ Див. доклад Казарінова (Сиб. Огляди 1925, ч. 2).

⁴⁾ Див. тези Макарова „Роль місцевих бібліотек в краєзнавстві“ Ж. „Краєзнавство“ ч. 4 (1924) червня. № 12, 1925.

культури, свого господарства. Краєзнавство не лише предмет, метода політосвітньої роботи, воно і предмет зміст політосвітньої роботи. В житті трудової школи подібна суперечка іде між теоретиками-педагогами про місце краєзнавства в школі і в цій суперечці, безумовно, правий проф. Музиченко, що говорить про динамічне краєзнавство, про той мінімум знань, який тісно сплітається з життям і потрібний для нього¹⁾. Це не тільки метода. Виробничий план роботи бібліотеки треба будувати на краєзнавчій основі, як будувати на ній шкільний програм Гуса з тією, однак, різницею, що в школі краєзнавство провадиться з метою навчити учнів самостійно досліджувати та роботи «винаходи», і тим спрості більше схожий на метод і лише до якоїсь міри на предмет, в клубі-ж, бібліотеці краєзнавство становить самостійне значення, бо тут воно має на меті не винахід, а безпосереднє користування з нього дорослих людей у своєму житті.

Бібліотека, читальня, клуб повинні щоденно давати ним дорослим людям такі відомості, що вони допомогли їм брати кращу участь в житті; наприклад давати знання свого краю, а потім вже задовольняти загальне тяжіння до наукової книги, до самоосвіти. На найближчі роки краєзнавство, українознавство—зміст бібліотеки, це й матеріал і метода; навіть більше матеріала ніж метода, матеріал, що з ним треба ознайомити, що його треба привести в масу читачів. Ампліфікацію пропаганди чи гуртки самоосвіти треба будувати, користуючись із краєзнавства. Але це не виключає великої самостійної роботи що до українізації людности.

ФОРМИ БІБЛІОТЕК

Тут ми підходимо до центрального питання—про форми бібліотек. Вони визначаються, як підслідок вирішення перших двох питань. Коли краєзнавство є і новий матеріал і нова метода для бібліотек, то й форми бібліотекності повинні бути цілком нові, почасти-ж доведеться переглядати старі вже відомі нам форми. Потім, так само очевидно, що обсяг роботи, її зміст треба брати в залежності від типів бібліотек. Хата-читальня не буде й не може змінити форми своєї бібліотекності так, щоб провадити бібліографію краю, вести бібліографію або реставрувати краєзнавчі пам'ятники. Навіть районна бібліотека політосвітні не може цього робити. Інша річ—великі бібліотеки (Всесоюзна бібліотека України, Вінницька Філія Всесоюдної бібліотеки України, Одеська державна Публічна бібліотека, Харківська бібліотека ім. В. Г. Короленка). Форми бібліотекності для бібліотек різних типів у зв'язку з українізацією будуть різні.

І великі державні бібліотеки та бібліотеки науково-дослідних інститутів та ВУЗів можуть і по суті повинні стати (через свої книжкові багатства) центрами, станціями науково-дослідної роботи, своєрідними лабораторіями краєзнавства. Утворення в бібліотеці особливих відділів „Україністика“ з різними підвідділами: „Подільля“, „Донбас“, „Правобережжя“, Київ, Харків і т. п., виділення усіх матеріалів у ці особливі відділи та підвідділи, складання картотек до них, формування обробки краєзнавчого матеріалу, збирання матеріалу, переведення вісянких анкет на місяць, реставрування рукописів, бібліографічна робота, видавнича робота, видання загальні порядники, мандаринчиків порядників, зокрема, статистичних відомостей і т. п.—це нові форми бібліотекності великих бібліотек у зв'язку з українізацією. Кабінет вивчення української книги, кабінет вивчення певного району, краєзнавчі товариства, напущання великих краєзна-

вчих виставок—все це буде частковою зміною знайомих форм бібліотекної активності, зміною в зв'язку з краєзнавством, з українізацією.

II. Бібліотеки політосвітні (округові, міські райони, фабрично-заводські підрозділи), бібліотеки різних державних установ (напр., кооперації, Червоної армії і т. п.) іншими змінити форми своєї активності. Новими формами бібліотекності будуть: 1) складання предметових краєзнавчих каталогів, щоб освітлювати різні питання краєзнавства за темами; 2) топографічне виділення української книжки в особливі книжкові шафи з метою, щоб краще просунути українську книжку в масу читачів; 3) організація куточків краєзнавства за певним планом, з притягненням потрібних не лише книг, а й мал та експонатів; 4) розсилка рекомендаційних списків та пересувних бібліотек з українознавства. Частково доведеться змінити всі відомі форми бібліотекності—форми пропаганди книг, комплексування бібліотек, організацію бібліотечних гуртків, виставки, вечори книг у бібліотеках української книги, питань, краєзнавства, вивчення української мови, української літератури, української культури, господарства, природи, праці на Україні. Цим бібліотекам важко було б вести науково-дослідну роботу. Зате від них залежить наладити пропаганду краєзнавства, широко агітувати та пропагувати питання краєзнавства в себе в бібліотеці та в по-за бібліотекою. Завдання перебудови, які нові форми бібліотекності буде утворено практикою цієї великої, відповідальної, нової роботи.

Бібліотекарем такої бібліотеки треба буде серйозно ваятися за українізацію передовсім самого себе, за власну краєзнавчу підготовку, за вибирання всіх матеріалів, статей по журналах (а про Україну ці матеріали не лише в українських книжках, а й у російських та в різних журналах за історією, географією, складання картотек з краєзнавства своєї бібліотеки, за поновлення бібліотеки важливими книжками, коли є велика прогалина в книгозберіжці.

При політосвітних округових бібліотеках треба було б організувати ще так звані 5) місцеві відділи, де зкупчувалися б література про свій район.

III. Широка робота краєзнавчих гуртків та вивчення української мови й голосне читання книг із краєзнавства, одержання, пересувних бібліотек із районною бібліотекою—от форми можливої роботи при українізації низових бібліотек (хат-читальні, сельбудів та ін.).

Так, можна гадати, піде українізація наших бібліотек²⁾.

Д. Балака

ДИТЯЧИЙ ВІДДІЛ ДЕРЖАВНОЇ ГРОМАДСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. В. Г. КОРОЛЕНКА

Виховавчі завдання, що їх поставлено Рад. Республікою, вимагають особливої уваги до дитячого читання, до дитячих бібліотек. Мало які родини мають можливість складувати за читанням дітей, скеровувати їх в бажаний бік; більшість батьків ставиться до того, що читає дитина: на читання дивляться багато ще й до цього часу, як на розвагу, особливо, коли справа торкається художньої літератури. А проте, ось вона то й виховує, перемальовує до дітей самого легкого для них мовою образів.

¹⁾ В частині, де йде мова про форми бібліотекності в зв'язку з краєзнавчою роботою, ми частково користувалися статтею: Балака та Карпинська „Форми краєзнавчої бібліотекної роботи в зв'язку з українізацією“ (друкується у збірнику „Українізація бібліотек“ Всесоюдної бібліотеки України).

²⁾ Див. статтю Музиченка, А. Б. Динамічне краєзнавство в програмі Гуса та його метода (Збірник „Випуски краєзнавства в школі“ № 28, будинок та Симоненко, Л. 1925).

Багато отрути вливаюся у дитячі уми старою буржуазною літературою, а її сентименталізм, гуляюче фантазією, пошлівецьке мовляв, Онисієвич дитині бібліотеки від цього заразливого мотузка — завдання не легке, особливо в наших умовах, коли замінити новим, цінним не завжди можливо. Принаймні все, що можливо було зробити в галузі цієї заміни — зроблено. Видано в бібліотеці Чарський як патріотичні оповідання, казки з чарівними духами та феями і т. ін. На їх місце з'явилися революційні оповідання, твори про дітей героїв та дітей труда, соціалістичні утопії, що збагачують дитину до знання та боротьби¹⁾.

Тепер у бібліотеці відбувається не просте вивчення книжок, а напружена праця по вихованню масового дитячого читача. В праці з дітьми за підваданню входять події за політичним календарем як нашої, як і інших країн, знайомство з їх виробничими силами, з відкритими науки, «Праця», мовляв за злитом біології, провадиться здебільшого з масовим не організованим читачем, маючи на увазі ввести його в усвідомлення сучасної дійсності й закласти в нього перестіжки політичного виховання з неодмінною умовою по можливості викликати дитину ініціативу, самодіяльність та творчість²⁾. З цією метою бібліотека влаштовує «дні політичних поїзд» літературні та наукові ярмарки. В перебігу цих свей дітей втягують в роботу в різні помічники, прикрашають помешкання, розповідники, докалячків і акторів. За минулий рік передано ось такі свята та кампанії: 1) День Жовтневої Революції, 2) День Червоної армії, 3) День Лідера 23 квітня, 4) Тиждень допомоги безпритульній дитині (влаштовано було виставу, що з неї збір пішов на користь безпритульним), 5) 1 травня (було влаштовано в парку книжковий ярмарок), 6) Міжнародний дитячий тиждень (коли зорганізовано було колектив Ю. Л. при Державній книгозбірні), 7) День смерті В. І. Леніна, 8) День книжки, 9) Тиждень антирелігійної пропаганди.

При бібліотеці є читальна зала, де об'єднати в ній дітей різного зросту було трудно й через те для молодших влаштували окремі куточок у помешканні абонентів, відокремивши частину кімнати шафами. Заняттям із молодшими читачами дано 3 години на тиждень, до того ж один з бібліотекарів розповідає дітям змист будь-якої книжки, аби тільки відповідала зростові, слухавське питання, дає пояснення. В цьому читальному залі бувають діти від трьох років; ось таким дітям шляхом розказувань прищеплюється любов до книги. Між іншим, треба відзначити, що цей зал для старших і молодших читачів не провадиться формально: часто й густо зустріються діти молодшого віку (8 — 9 років), що й уже чудно перебувають в читальній залі. Між іншим, треба відзначити, що цей зал для старших і молодших читачів не провадиться формально: часто й густо зустріються діти молодшого віку (8 — 9 років), що й уже чудно перебувають в читальній залі. Між іншим, треба відзначити, що цей зал для старших і молодших читачів не провадиться формально: часто й густо зустріються діти молодшого віку (8 — 9 років), що й уже чудно перебувають в читальній залі.

Після розмови з ними, бібліотекарша, хоч і не без обачності посилає їх до читальні для старших. Взагалі, це прагнення здебільшого з дітьми самітниками, що виростають серед дорослих. В читальній залі для дорослих вивішено календарі подій за тижнем, звідкіль береться матеріял для читання в голос, бесід, стійної газети «Молода думка». Раз на тиждень відбувається «Жива газета», що викликає серед дітей жахливий обмін думок та вражень. При «Живій газеті» подаються в усній рецензії на прочитані книжки (усна біографія). Відвідування годин «Живої газети» є досить велике. Що до дитячих рецензій на прочитані книжки, то, треба зазначити, що уміння скопювати основне все — ж навіть у дітей школярів нема й через те бібліотекарші доводиться провадити досить велику роботу, щоб привчити дітей свідомо читати.

При бібліотеці організовано й групою самоосвіти, що подається на секції.

За минулий рік було прочитано на дитячому відділі Держав. Бібліотеки лекції ось на такі теми: 1) Про

походження землі, 2) Вода та її робота, 3) Людя та його робота (теми з проєкційними ліхтарями), 4) Про повітря, 5) Останні досягнення авіації, 6) Про місцеві затоплення, 7) Про море.

Відбулися екскурсії на виставку повітряної, що сукупом, і в дитячий театр.

Разом із тим треба зазначити, що дитячий відділ Державної Бібліотеки є майже єдиним місцем на всій Україні, що постає дитині літературу майже всіх робітників у цій галузі. З величезним зусиллям, як-от: ролі за часів розурих книжки дітяк тепер можливість, переглянувши, їх переробити, перекласти. Співробітники Державного Визначиття України, газети «Ю. Л.», «Октябрський Вскход» та «Червоний квіт» користуються довідками й матеріалами дитячого Відділу Держав. Книгозбірні. Сюди ж звертаються викладачі й керівники для того, щоб знати сучасний матеріял для дітей в навчанні та провадженні розповідних історій. В дитячий відділ звертаються і школярі, пішукуючи матеріял для відповідей на загадані теми докладів, творів. Довіду роботу в Відділі провадить головним чином читальний зал. На допомогу тому, хто запитує, крім бібліотекарші, стає позбиро розроблений по темах каталог (що має особливе значення при комплексовій системі в школі). Взагалі, в дитячому відділі Державної Бібліотеки в зв'язку з розвитком самодіяльності дітей у школі й по-за нею тепер відбувається велика консультативна праця.

Все, що побачило світ задовільняючого ізоляційно, можна знайти в бібліотеці, але бібліотекарі не можуть не відзначити бідність художньої дитячої літератури. Це каже ще й те, що українська художня дитяча література численніша російською. В останній переважає публікувана серія дитячих книжок. На 8223 російських книг у дитячому відділі Державної Книгозбірні є 700 українських. Із неопиданих дитячих видань на українській мові є тільки «Червоні Квіти». На російській мові — «Октябрський Вскход», «Пионер», «Барбаш», «Новий Робінзон», газета «Ю. Л.». Читальні найбільше дітьми — «Червоні Квіти» та «Октябрський Вскход».

За рік в абоненті перебувало 3182 дити, із них 1,553 хлопчиків і решта — дівчаток. Читальну залу відвідало 16,382 дити. Видано книжок за рік 24,086 прим.

Робота провадилася в читальній залі прятком 212 днів за рік. По соціальному складу серед відвідувачів читальної зали переважають кількість дити робочих (144), в абоненті — дитячі ралієвських сатжовішів. (Не без деякого ризику, завжди зв'язаного з узагальненнями, можна зробити висновок, що потяг до колективної, масової роботи дужий, у дитячій робочій, ніж у дитячій інтелігентній).

По освіті як і в читальній залі, як і в абоненті перевага лишається за дітьми з домашньою освітою. Звідкіль можна перекоонатися на тому, що прагнення до самоосвіти в часі після революції значно збільшилось. Що до зросту читачів дитячого відділу, то ми зустрінаємо тут дітей від 3-х років до 16. Найбільша кількість припадає на 12 років і потім на 9 — 11. Найменша — на 3 й на 16 років. Перші не взагалі не доросли до читання книг, другі ж — уже ходять до бібліотек для дорослих.

Взагалі, робота книгозбірні величезна й має визначну цінність із виховального погляду, охоплюючи й ті маси дітей, що лишилися по-за школою.

Опірні роботи з дітьми серед службовців, і бібліотек — провадиться праця по вивченню дитячого читача, дитячої книжки й охопленню всіх новілок книжкового дитячого ринку.

Г. Гажулевич

¹⁾ Вивчення книг у цій відділі зроблено за списком книг, що його видано в «Красном Бібліотекаре» за 1924 р., а також на підставі мотивів там же наведених.

ПО ОДЕЩИНІ

Бібліотечний семінар для сільських робітників. 5 вересня в Одесі відбувся бібліотечний семінар для бібліотекарів райсельбудів та сільбудів. З'їхало 42 кур'єри. Семінар мав практичний характер, кількість лекційних годин зведено було до мінімуму. Головну увагу звертали на практику політосвітної роботи. Семінар пройшов з успіхом: районні бібліотекари і селянська молодь працювали з великим захопленням. Семінар закінчився 1 жовтня.

Округова бібліотечна конференція. Відбулася 2-го округова конференція, присвячена питанням бібліотек на селі. Заслухано було доклади: 1) Партії в село, 2) Перспективи бібліотек на селі в зв'язку з новим районуванням, 3) Ув'язка бібліотек з загальною роботою сільбудів, 4) Українізації бібліотек та методи її переведення, 5) Роль бібліотек в справі агропропаганди. Конференція охопила понад 150 бібліотекарів та робітників сільбудів і проходила дуже жарко.

Нарада в справі бібліотек на селі. Всі завідателі районних бібліотек, що з'їхалися до Одеси, зробили бібліотечній Організації доклади про роботу на місцях та привезли багато матеріалів для роботи бібліотек на селі. Всі доклади визначили надзвичайно великі умови роботи, неузгоджені відносини в інших районах до потреб бібліотек і з боку місцевої влади і недостатнє постачання книжками, особливо для нацистських.

Святкування 200-річчя Академії Наук. В зв'язку з 200-річчям Всесоюзної Академії Наук відкрилися книжкові виставки, присвячені Академії, в Держ. Громадських Книгозбірні та Бібліотеці Вищої школи. В місцях читальних було влаштовано відповідані вечори, а в дитячих — читки.

Міжбібліотечний абонемент. З 1 жовтня в політосвітних бібліотеках введено міжбібліотечний абонемент на наукові та науково-популярні книжки. Завдяки цьому кожна бібліотека при відсутності в ній потрібної книги, може одержати цю книжку з іншої, де ця книжка є. Між усіма бібліотеками встановлено телефонний зв'язок. З 1 жовтня всі бібліотеки обмінюються списками нової літератури.

Відновлення роботи бібліотечного відділення. Після літньої перерви всі секції та гуртки бібліотечного відділення з 1 вересня відновили свою роботу.

Нове помешкання для Центральної Округової бібліотеки. Окріськомом дав Центральної Округовій бібліотеці імені Жовтневої Революції великий будинок у центрі міста. Комунідаді асигнував для ремонту і приладження будинка — 18 000 карб.

Придбання цінної бібліотеки. Окріськомом придбав від родини покійного відомого професора Н. Н. Далецького наукову бібліотеку, яку передав тепер Центр. Округовій бібліотеці.

Л. К.

„ТОВАРИСТВА ДРУЗІВ КНИГ“

В березні 1925 року в журналах бібліотекознавства з'явилось чимало заміток про роботу гуртків ТДК („Общество Друзей Книги"). Відомості постунали й із Ленінградської губернії із Кубанської округи, і з Алтая.

З того часу в „Книгоноші" в Кр. Червоному бібліотекари порушували питання, пов'язані з організацією ОДК.

— Чи потрібні вони?

Відповідають на це так: поки місця не опрацювали цього питання й не збагатили практичним матеріалом, не може бути й мови про будь-який устав. („Книгоноша" ч. 15—16).

— Чи потрібні бібліотечні ради при наявності гуртків ТДК?

Дехто (т. Аулер в ч. 19 „Книгоноші") відповідає негативно: бібліотеки не життєві, вони не мають асорово окреслених функцій, бібліотеки утворено штучно й їх треба віднести до нежизнених форм роботи, а тому їх треба ліквідувати й передати їх функції ТДК.

Інші (т. Лебедєв в ч. 21 „Книгоноші"), погоджуючись з першим, що до бібліотек, вважають, що потрібні всієї підпільної функції всіх бібліотечних організацій, як ради, ОДК, об'єднання й інші, та ув'язати їх роботу.

Там, де бібліотека слаба, бідна, неавторитетна, там бібліотеки, як форма громадської організації потрібні, неолінійні.

Треба більш уваги звернути на саме утворення життєздатної бібліотеки, для чого бібліотек повинні притягати громадські організації РКП та РКСМ, кооперацію та інші.

Вважають також, що ТДК не повинні гнатися за кількістю членів, а вербувати тих, хто дійсно зацікавлений книгою й бажає працювати.

СЕРЕД РОСІЙСЬКИХ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ЖУРНАЛІВ

„Вестник Книжки" — щомісячний журнал бібліографічного відділу Головної організації РСФРР припинив друком № 6-й № за р. 1925.

„Книгоноша" — старе органом відділу Друку ЦК РКП(б) і Головополітосвіти.

Що-ж до обслуговування спеціального сільського політосвітництва в його бібліографічних потребах, то з осені Головополітосвіти РСФРР розпочинає для цього видання журналу „Что читать в деревне".

С. К.

БІБЛІОТЕЧНЕ ЖИТТЯ
ЗА КОРДОНОМ

ДИТЯЧІ БІБЛІОТЕКИ В АМЕРИЦІ

Керівництво роботою дитячих бібліотек в Америці зосереджено в секції дитячих бібліотек, що має спеціальну школу, а також самостійний відділ Головної бібліотеки Союзу американських бібліотек (ААА). Відділ цей має прекрасну впорядковану збірку порадничних списків для шкільних бібліотек, списків для допомоги батькам, списків літератури для сезонних свят. Бібліотека регулярно інформується всіма видавництвами дитячих книжок. Збірник її щороку поповнюється матеріалами, що їх постачають місцеві осередки секції дитячих бібліотек.

Дитячі книгозбірні влаштовують частіше окремо, частіше по школах. Педдагогі, що їм доводиться працювати в шкільних бібліотеках, перепускається через спеціальні курси, про які ми вже писали вище. Вони повинні дати про відповідний добір книжок, про зацікавлення молодих читачів т. н. Далі цього так по школах, як і по окремих книгозбірнях влаштовуються багаточисленні клуби, де мають місце читки різних книжок, усні доклади, літературні сули т. н. Цією відзначити гучність усієї системи цих заходів. Наприклад, для підлітків живають нічні заходи. Вважаючи на психологію підлітків, що починає цікавитися колекціями, спортом, кіно т. н. ці клуби утворюють у себе всі ці різноманітні розваги з метою, щоб підлітки не поривали зв'язку з книгозбірнею, щоб вони ходили туди самоті, а не за суворими вимогами шкільного навчачого рідної мови. Літературні вечірки, лікніки, інсценіровки, літературні лотереї, загадки та ін. — усі ці заходи служать вищезазначеній меті привабляти підлітків до книгозбірок. Про кожну прочитану книгу

молодий читач повинен подати звіт. Ті читачі, що прочитали більш за всіх та зробили гарні доповіді, одержують нагороди. Дуже характерний матеріал, що його пропонують читачам — публікації. За займані деяких книгозбірень за теми доповідей були такі твори: „Терор“, „Червоні та білі“, „Історія двох міст“, „Чарльз Дікенс“, „Те, що забуто історією“, „Горання в оряччій кублі“, „Пригоди Франсуа“, „Скарамуш“ т. и. Самі назви свідчать про те, що зміст головним чином торкається Великої Французької Революції. Зрозуміло, що це для керівників відіду змуги впливувати відповідним чином на напрямки думок молоді авантюри.

1916 року	оформлено	579 695 дол.
1917	„	2 333 761 „
1918	„	1 221 270 „
1919	„	229 172 „
1920	„	384 043 „
1921	„	1 467 277 „
1922	„	696 144 „
1923	„	6 289 743 „
1924	„	9 532 776 „

1925 рік обіцяє бути рекордним по кількості грошових офірів.

Таким чином ми бачимо, як побільшуються загальна сума грошових офірів за останні роки й вищеозначені соціально-політичні моменти шляхом з'ясування нам причину шестерці буржуазних жертводавців, між якими перше місце завжди займають віаомі магнати фінансового та промислового життя Америки Лінколн Морган, Гелрі Форд, Джон Кеннеді та інші.

Класову суть зазначеної пропаганди добре виявляють відозви, відповідей громадських організацій, що ними вони закликають до участі грішних та пращю пітримати поліпшення біблотеконої справи в Америці. Маємо зразки цих відозв, і тому виявляємо заслухине ознайомити читачів із ними, згораними*.

Починаються ці відозви дипломатично з перелічення користі, що її можна одержати від книгозбірень. Перш за все, це те, що „книгозбірень сприяє розвитку та успішній кожній громадській організації“, вона спричиняється до кращого навчання по школах, до ліпшого проповіднування по церквах, до ліпшого підмітання вулиць (?) — одним словом до кращої чинності всіх громадських організацій“. Зазевишні таким чином буржуазного жертводавця, що, „пітримуючи книгозбірень, він не робить ніякого самітального вичнуку, а навпаки, корисно витрачає свої долари, відозва починає філософувати, до чого, як відомо, мають великий ухил усі замкові американиці. „Кожна людина — соціальна істота“ — говорить відозва за Арістотелем: „її вартість її особистого життя залежить головним чином, від ступеня розвитку та багатства іасей, що вона їх знаходить у своєму соціальному оточенні. Кожна людина губить багато можливостей, коли вона примушується жити в атмосфері майже цілковитої відсутності „шляхетних“ ідей; навпаки, індивідуум набірає багато внутрішнього змісту, коли його соціальне оточення розкошує багатства „корисними думками“. Тому-то, утворюючи книгозбірень, жертводавець „збагачує своє оточення шляхетними та корисними ідеями“, що, в решті решт, дуже корисно, „бо часто книжка, що її прочитав сусід, відіграє в вашому житті ту ж роль, як-би ви її читали самі“.

Після цього балаканина припиняється. Час перейти до справжнього діла. Книгозбірень, на думку пропандистів: „захищає та пітримує приватну власність (?)“. Річ не тільки в тім, що кожна місцевість набірає більш значіння, коли там містяться книгозбірень, що робить ґрунт більш цінним, збільшує ціну на маєтки та інші. Книгозбірень це навчає читачів відістатися з пошудою до цього „свояго права“, та, таким чином, пітримує підвалини демократичних свобода американої республіки. Крім того, книгозбірень провадить тривку та успішну боротьбу з „небажаними ідеями“ та „шкідливими книжками“; вона зважає розвиткові соціальних хиб, злочинів, дегенерації та паперизму (?)

Вона спричиняється до „кращих громадських моралі та здоров'я“. Таким чином і „приватна власність“ пітримується і „своячі ідеї“ зміцнюються. Користь справі очевидна. Залишається тільки це додати декілька закінків до „хатнього патріотизму“ й відозва закінчується.

Як-же витрачуються ті гроші, що їх зібрано в наслідок цієї кампанії? Успішно, на поширення мережі сільських книгозбірень. Для цього широко виявляють послуги спритних та активних агентів. „Спілки приватних книгозбірень“, які випідають, на місцях, ліпшо

P. B.

СІЛЬСЬКІ КНИГОЗБІРНИ В АМЕРИЦІ

Значні зміни потерігаємо за останні роки в соціально-політичному житті Америки: прожидатися до більшій активності нові перстви населення, а саме, фермерські кола. Утворення робітничо-фермерської партії та настійні зазначені кол підчас останніх президентських виборів не на жарт звідказали американоську буржуазію. Найбільш далекосерій керівники останньої починають „активні відповідні заходів“ для усунення „небажаного“ напрямку в розвитку подій. З сучасно-американоської енергією починається вивчення соціального, економічного, політичного, освітнього т. и. стану найбільш „небезпечних“ містостей із метою покрити своєму впливові та соціальної угруповання, що виявляють загрозку для буржуазії незалежність соціальної думки.

На цьому шляху буржуазна громадська опінія натурально надібалла на справу про стан книгозбірень по селах та вірбих містах. Належні статистичні расіс відкривають „трикрий“ факт великої різниці в цьому відношенні між великими містами та фермерськими округами. Ця різниця полягає не тільки в кількості книгозбірень, але й в пересічному відсотковій копіїв, що витрачаються на користь цього діла в містах та в селищах, та, нарешті, в кількості книжок, що припадають на одну людину. Отже-ж, кількість книжок, що їх читає одна людина в місті, в 8 разів перевищує ту-ж цифру на селі. Таким чином, книгозбірень в місті є значно більшим фактором в соціальному житті, знік в округу.

Крім того, пересічний відсоток витрат на книгозбірень 76 разів більш у місті, ніж на селі. Коли до цього додати ще величезний контраст між, наприклад, славетного механізованого багастою книгозбірень та невеличких сільських книгозбірниць з потужним вибором книжок, з подібливим персоналом т. и., то буде від чого підняти галас та закликати до „культурної змішчч з селом“!

А галас та асмент американої буржуазія зараз піднімає великий. Відповідні газети те місячники закликають уряд та приватних осіб не приголомшувати в себе „нормальний інстинкт демократичного народу“ та звернути на цю справу стільки-ж уваги, скільки припадає на підлілля пачивачу, до нерівності розподілу коштів на школи в містах та селищах є несправедливо, порівнюючи зі станом цієї справи відносно книгозбірень.

Уряд зараз асигнує великі кошти на поліпшення та розвиток мережі книгозбірень в фермерських районах, але практичні „з'янки“ добре знають, що одними державними заходами пачивачу не зробили. Вони закликають відповідні буржуазії кола звернути пачивачу більшу увагу до цієї справи та збільшити участь у утворенні приватних книгозбірень по селищах та невеличких містах. Книгозбірень й музеї в Америці завжди користувалися широкою допомогою приватних жертводавців. Мабуть, цікаво буде дати зразок учасництва приватних осіб в офірах на книгозбірень за останні десять років:

студіують економічні, соціальні, політичні, та умови життя цих місцевостей, пропонується, зазначено спрару, здійснюється там, як покій складається базисні утворюючі зацікавлених людей та деякі матеріальні кошти. Після цього вони передають справу до рук „Спілки“ та вивчаються далі. Праця цих агентів, за даними „Спілки т. н.“, дуже корисна. Навіть східні, округи, що взагалі більш розвинені в культурному відношенні та мають значну більшість книгозбірень, теж знаходять і кошти і людей для залучення нових.

P. B.

НАСЛІДКИ ПРАЦІ СЕЛЯНСЬКИХ КНИГОЗБІРЕНЬ НІМЕЧЧИНИ

Під цим заголовком у 1-й Шпрінгер надрукуван трактат, який хоча він і торкається головним чином північного району Німеччини, все-ж зачіпає чимало припущених питань. Автор зазначає значний „зліп“ у культурному житті своєї країни, що виявляється в пересуванні центра ваги „з міста на село“. До останнього часу більшість книгозбірень містилася в місті. Особливо це вище спостерігається в тих місцевостях, де має місце культурна боротьба з іншими національними культурами, переважно в прикордонній місцевості.

Перш за все, на думку автору, поперед утворення книгозбірень на селі, треба встановити потребу даної місцевості в книзі. Замало як це заподать часто буває, надіслати декілька гарних книжок до села та відповісти. Як зразок нормальності преси селянських книгозбірень, автор укаже на одну місцевість, яка охоплювала 50 сімей із 50 книгозбірень. Кількість населення досягала 25,000, кількість томів по книгозбірнях 15,850, кількість сімейств, що користувалися книгами 2,165, кількість видань 54,381, при чому 10,816 припадають на учнів, 43,565 на позашкільних осіб; на кожну особу населення припадало 2,2 книги, а на сімейство пересічно 25 книжок на рік. Автор висловлює певні сумніви щодо фінансового боку справи. Тому що книги на селі нагадні псується більше, ніж у місті, автор має, що необхідно трохи підвищити платню за користування книгами й з таким розрахунком, щоб не тільки оплатити зіпсовані книжки, але й мати змогу побільшити кількість томів по книгозбірнях. Вважаючи, що пересічно кожне сімейство що-року знищує одну книгу, автор пропонує встановити платню в кількості 5 марок на рік.

Особливу увагу треба звертати на літературний смак читачів. Так, наприклад, за даним автором, населення місцевостей, що „відокремлені від зовнішнього світу“, виявляє значний попит на мандрівну літературу. Взагалі найбільш улюблене це краєписемство (49%), потім юнацька література (19%), книги з краєзнавства (16,5%), географії (5,3%), „діяльності“ (4%), біографії й історії (2,5%), природознавства (2%). Зрозуміло, ці цифри в умовах нашого життя набрали - б зовсім іншого характеру.

Зовнішній вигляд книг, звичайно, відіграє значну роль. Сільське населення, мабуть, ще більш, ніж міське, приваблюється гарно виданою книгою. Тому-то автор радить керівникам книгозбірень завжди купувати найкращі видання книг, хоча б вони й коштували б дорожче. Дешеве так зване „популярне“ макулатура не надовго чинить на селі, також як і у місті.

Але першопри необхідністю при залученні селянської книгозбірень це придати досить освідненого та досвідного керівника, бо саме по селах „відношення читача до книги цілком відбиває собою відношення завідувача книгозбірень до своїх книжок“.

(„Börsenblatt des deutschen Buchhandels“ № 150).

P. B.

АРГЕНТИНСЬКИЙ УЧЕНИЙ ПРО РАДЯНСЬКІ БІБЛІОТЕКИ

Бібліотекар Аргентинської Академії Наук у Кордові Енріко Спари, що видав минулого року спеціальне дослідження про географічне розподілення великих бібліотек на земній кулі, випустив нещодавно доповнення, присвячене бібліотекам СРСР. Нова праця має такий заголовок: „Los grandes bibliotecas de la Rusia Bolshhevik. Europa Adición y rectificación a mi trabajo „Los bibliotecas cen 50.000 y más volúmenes y su distribución geográfica sobre la tierra“ (Cordoba: Acad. Nacional 1925, 40, 11 стр.).

За матеріалами для нього прислаужилися дані відомого порадника „Minerwa“ статистично оброблені.

За цими даними, у „Европейській Росії“ є 28 бібліотек із більш, ніж 50,000 томів, — в цілому по-над 16,000,000 томів. Між іншими це бібліотеки світового значіння: Російська Громадська бібліотека в Ленінграді (5,134,000 т.), Біб-ка Академії Наук в Ленінграді (понад 3,000,000 т.), Біб-ка ім. В. І. Леніна в Москві (щось із 3,000,000 т.) та Всеукраїнська Біб-ка в Україні (1,120,000 т.). Кількість томів Російської Громадської Біб-ки є тепер найбільшою в світі.

На жаль, дані „Minerwa“ далеко не повні й не вичерпують всього матеріалу: мабуть, надалі чини, що дає Енріко Спари, буде видано критичні й переріш.

Ю. Я.

ЕКОНОМІЧНА ТА ТЕХНІЧНА КНИГОЗБІРНЯ ПРИ ДЕПАРТАМЕНТІ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГОВЛІ У ФРАНЦІЇ

При департаменті зовнішньої торгівлі міністерства торгівлі влаштовано книгозбірень для обслуговування потреб „комерсантів, підприємців, техніків як французьких, так і закордонних“. Метою книгозбірень — є об'єднати всі документи, що мають відношення до зазначених галузей, дати можливість кожному студіювати ці документи зараз-же після одержання їх, зробити сприятливі умови для оглядання всіх новин, розподіляти по категоріях фаху та національності та інші.

В склад книгозбірень входять матеріали двох родів: справочні видання: бібліографічні збірники, енциклопедії, словники, атласи, малю, нові монографії по питаннях промисловості та торгівлі; другу категорію складають документи, що мають сучасний, актуальний інтерес: місячники, огляди, графіки, статистичні звіти, порадники, відіти та доклади державних та приватних адміністрацій. В майбутній передбачається утворення секції французьких та закордонних каталогів і секції анонімних товариств, статуту та проколів яких будуть представлені в книгозбірні. Крім того, буде утворено „бібліо-вирізок“ що всіх, по можливості видань індустріального та комерційного характеру.

Організатор цієї книгозбірень, проф. Тард, особливе значіння надає допомозі різних зацікавлених видавництва так французьких, як і закордонних, що будуть мати змогу подвійно рекламувати за допомогою книгозбірень свої нові видання в галузі техніки та комерції. (Bibliographie de la France).

P. B.

ЮВІЛЕЙ „СПІЛКИ ПРИВАТНИХ КНИГОЗБІРЕНЬ“

В-осени цього року в Америці готуються до святкування 25-річного ювілею „Спілки приватних книгозбірень“, яка має і свої власні кінгари. Згід праці, надрукованої у наведених журналах, дає такі відомості: 1900 року кількість кінгарів зменшувалась безупинно, зараз-же збільшується з надзвичайною шуктністю. Тоді всі кінгари мріяли торгувати ними краще, зараз-же інші купці бажать торгувати ними

гамі. Тоді усі радянські кінгари усеї власних дітей від цього заняття, зараз всі кінгари з радістю вводять а дію своїх синів та дочок. 25 років тому не можна було мати жадних надій на кращу будучину, зараз кінгариство є одним із найкращих підприємств у країні.

БІБЛІОТЕЧНИЙ ЗІЗД

В Ситлі (Америка) скликається з'їзд бібліотекарів. Порядок денний охоплює такі пункти: «Яким чином привабити до кінгозбірень ті 60 мільйонів чоловіків, які ще не відвідують їх», «Праця з дорослими», «Виконання бібліотечних робітників». Шкільні кінгозбірки. Після загального зібрання передбачається 50 засідань окремих комісій, що обговорюватимуть особисті питання бібліотечної справи. Нарешті, буде присуджена медаль за найкращу дитячу книжку. Ця медаль утворена видавником «Publishers Weekly» та присуджується уже четвертий раз.

Р. В.

ФРАНКО-АМЕРИКАНСЬКА ШКОЛА РОБІТНИКІВ КІНГОЗБІРЕНЬ У ПАРИЖІ

Читачі нашого журналу вже чули про школи бібліотечного дла, що існують в Америці, в Англії, у Франції та в Німеччині. Цього року в Парижі відкрито об'єднану франко-американську школу такого типу.

Ця школа переслідує мету підготовки слухачів до заняття посади відповідальних керівників кінгозбірень загально-освітнього та спеціального фахового характеру. Крім того, слухачі готуються до цікавої, але до цього часу нехотанної в буржуазних країнах ролі — керівників читання та виховання юнацтва та дітей, яким вони мусять, прищипити смак до гарної книги та «здорові політичні погляди».

Утворення цієї школи є знаком у ланці захопів, що їх вживає французький уряд для боротьби зі скаженим безробіттям, особливо між жіноцтвом.

Вступ до школи обумовлено представленням відповідного школьного диплому (не нижче технічної школи). Особи, що не скінчили ніякої школи підлягають іспиту.

Що до участі американської спілки кінгарів (American Library Association), то вона фінансується головним чином 50.000 доларів, що внесені були в рахунок школи та заняттям почесних посад у приватній школі.

Програм школи збудований досить широко та охоплює всі моменти кінгариства від продукції паперу аж до питань міжнародного авторського права.

Р. В.

ВУФКУ ДЛЯ ШКОЛИ

ВЛАСТИВО, не виключено для школи ВУФКУ — організації, що в першу чергу має про її інтереси, не маючи поки-що змоги, так розвинути свою працю, щоб ставити собі професійні чи соціальні завдання.

Але, безперечно, корисно й потрібно знати соціальні та професійні праці ВУФКУ в справі діагностичних для чарівних ліхтарів, що саме зараз набуває

широкого і планового розвитку, щоб орієнтуватися в плануванні своїх лекцій, бесід та инш. навчальних методів на цей могутній засіб наочності науки.

В редакції ВУФКУ саме тепер де який праць що до заповнення і розробки діагностичних сценаріїв. Неодразу можна уявити собі діагностичну майстерню ВУФКУ, що тепер має шкільно-європейський вигляд, уже виконує частину цих сценаріїв, тоб-то описів живих картин стосуюнко до того чи иншого курсу лекцій. Але більша частина праці ще знаходиться в своїй, так-би мовити літературній стадії, тоб-то писання й редагування лок-их сценаріїв. Тим, що темп роботи в цій справі кінематографічній, дуже корисно знати не тільки-но готові діапозитиви, але навіть і проекти редакторів ВУФКУ, бо дуже можливо, що поки ця замітка дійде до читача, відповідні діапозитиви вже будуть у продажу.

У першу чергу редакторів ВУФКУ поставив цілий діагностичний, що мають на меті підвищення політичної неписьменності — сценарій на теми історії революційного руху в СРСР.

Уже готуються в майстерні такі серії діапозитивів: 9 січня, 1905 рік, — страйковий рух в Росії того часу, Повстання Чорноморської флоти, Селянські заколоти на Україні 1905 р. Реакція після 1905 р. т. инш. моменти горожанської війни.

Зокрема — Жовтень на Україні.

До цієї теми готуються матеріали. Вся ця праця, що до історії ре. руху проводиться за загальною редакцією Іспари.

У другу чергу розробляються серії діапозитивів і економічної географії за загальною назвою «Всесвіт» за редакцією т. Платонова.

Географію капіталістичних країн складатимуть т.т. Вітфоген (німецький марсиєст) і Хорабін (плер роб. руху в Англії).

СРСР — пізніше окремою серією.

Детальніше розробляються економічну географію УСРР, що її комплексно зв'язується з загальною технологією. А саме.

Різні виробничі процеси української промисловості: вугіль, цукор, метали, обробка дерева, каolini. Так, тов. Гонюков доручено діапозитив з цукрової промисловості.

Електрифікацію та електричну промисловість розроблятиме т.тв. «Електрика».

Металосиндикат і доіндустрія дали згоду на участь у розробці відповідних серій.

Іде підготовка до серії: Історія України. Загальним редактором має бути т.тв. Міра-Аван'яні, відома своїми розвідками що до селянських рухів на Україні.

До складання плану всіх робіт притягують методички Головопідполітсвіті — професу й соціху, а також ВУСПС.

Одночасно з цією працею що до виготовлення діагностичних сценаріїв та організації самого виробництва діапозитивів, організується і справа прокату, бо, очевидно, далеко не всі установи зможуть набувати ту масу діапозитивів, що її буде викинуто на ринок у найближчі часи.

На річчє кінгозбірень мається зазвсти абонементну систему, як правило, зробини туровий продаж для певних культцентрів (теж зазвщений) кинятком. Усі сільські кінго-установки, бо, очевидно, абсдугувати само ВУФКУ.

Вертаючись до заголовку «ВУФКУ для школи», гадаємо, що керівники шкільних установ, матимуть на оці ці діапозитивні праці редакторів ВУФКУ, щоб вчасно користатися її наслідками й, стежучи за її ходом, вносити відповідні корекції в свої плани.

Д. Бузько

ЛІТЕРАТУРНИЙ ЗАРОБІТОК

Стаття починається циклом статей, присвячених економічному становищу літературних робітників України в минулому й тепер. Редакція з великим задоволенням дає місце статтям професіоналів-літераторів на цю тему, що міцно зв'язана з питанням про зберігання й відновлення робочої сили в нашої літературному виробництві.

У ВЕЛИКИХ націй продукція писаного слова займає цілі казари професіоналів літературних робітників, а реалізатори видації мають досить поважні доробки. У малих націй літературна робота являється примігальною справою громадських діячів (учителів, лікарів, громадських чи державних урядовців), бо література сама не може оплатити собі окремого робітника, що обирає-б її собі її за фак. Якщо й накопиться така, що видавцям виконую літературні роботи, то вони проводили зате життя в нестатках. З історії бачимо, що у слабо розвинених націй великі таланти, а навіть генії пропадають із годелю, коли рівночасно у великих націй пересічні літературні робітники живуть достатньо.

Історія оплати літературної роботи на Україні такаж, як і в других народів, що подібно жили й розвивалися.

Міркуючи треба брати заробіток газетного робітника, бо тільки з появою газети появляється професіонал-літературний робітник, коли не брати на увагу стародавніх переписувачів книг та авторів. Оплата їх заробітку була всяка, бо діло було більше боговгодним, ніж необхідним. Книга є вже люксом. Газета пишеться для всіх, а книга тільки для вибраного читача.

За початком оплати праці українського літературного робітника треба шукати в тому часі, коли п'являється газета. Але і при появі першої української газети не знайдемо точних даних, бо писанням і видаванням її займалися люди, котрим на заробіткові зовсім не залежало. Це були люди матеріально забезпечені, а літературною роботою займалися з звичайного аматорства чи громадського інтересу. Коли пізніше появляються вже редактори газет, що мають своїх газетних співробітників, то оплачують їх дуже мізерно. Такі співробітники (перекладачі, коректори) показили найбільше зі студентської молоді й оплачувалися якнайменш так обідом у редактора, професора чи адвоката та який-небудь додатком із гардероба старшого сина «пана редактора». Приміром, головний співробітник львівської газети «Гайдамаки» в 80 р.р., який редактором був посол у парламенті одержував плату за свою роботу (коректу й експедиції) десятикарбованців на обід в дешевій кухні, а гонораром за рік співробітництва була стала нарядка пана посла. За писану вістку про плату газетному робітнику надано в біографії Івана Вагилевича, члена «Руської Трійці» в Галичині. З цієї біографії видно, що надзвичайно талановитий поет і журналіст Вагилевич за свої вірші в журнал «Дзеник для вишків», в котрому Вагилевич був постійним співробітником, одержує від видавця цього журналу кравця Томаша Кульчицького матерію на камізолю. Дехто з дослідників історії пробував сперечатися, що першим гонораром Вагилевича в «Дзенику для вишків» була ціла камізола, а не матерія на камізолю.

Нема виробленої норми плати за літературну працю в у таких газетах, що появляються на Україні за сусідських грош. Такими були: «Русский Селянин», видавничий австропольськими політиками у Львові, «Галичанський» видавничий там же російськими імперіалістами. Там бралися скільки далося щедрою рукою білого царя чи австропольського уряду. Редакторами цих газет були політичні діячі, і скільки вони одержували за свою роботу можна-б узяти хіба із рахунків

таємних фондів царських міністерств. Зрештою, тут діло з оплатою не самої літературної роботи, а ренегатства й політичної пропаганди. Співробітники цих газет походять із тих молодих людей, що замірені «ідеєю», видають роботи несь мозок, а оплачуються мітками. З появою таких видань, як «Діло» в Галичині у Львові, «Рада» у Києві, «Літературно-Науковий Вістник» та «Українська-Русько Видавничя Спілка» у Львові, що своє існування й розвій завдячують самим собі, установлюється оплата літературної роботи.

Принципи платності цих видань були до певної міри тям чинником, що установлював оплату літературної роботи й других менших видань, що існували рівночасно. На початку існування цих видань іх постібли співробітників одержують плату відповідно до індивідуальних умов та відповідно кількості та якості праці. Примігали співробітників одержують 3—5 копійок за друкований рядок¹⁾. Іван Франко в своїй статті «Літературної праці»²⁾ подає точні дані про оплату літературної праці з самої журналістичної практики. Він, як редактор «Зорі», що виходила у Львові, одержував 25 карбованих; що суму він одержував за редакцію і коректу. Як співробітник «Діла», одержував Іван Франко 40 карбованих. Після цього, коли зміушений українськими патріотами покинути «Діло», І. Франко перейшов до редакції «Кур'єра-Львівського», одержував на проміж 10 років 75 карб. за співробітництво. Крім цього, редактор платив йому ще за фейлетони по 4—5 коп. за рядок. Редакції «Літературно-Наукового Вістника» платила Франкові за співробітництво по 40 карб. на місяць, а пізніше коли Франко став дійсним редактором ЛНВ, то місячну платню підвищив на 100 карб. Таку плату одержував він за свою працю (редагування й коректу) на проміж всього часу свого редакторства в «Літ.-Наук. Вістнику» до 1906 р. Треба додати, що він в цю суму входять і власні твори Франка, друковані в тому часі в ЛНВ. За їх І. Франко не одержував ніякої окремої плати. Коли тепер взяти на увагу, що Франко був перший талант, безумовно найбільш освічена людина на Україні, а як видно із вивчаєннєм цифр оплати його праці була прямо мізерна, то можна собі уявити, як нужденною була плата пересічному літератору³⁾.

Не було й ніякої організації, що могла-б при кращу доло літературного робітника. Він мусів приймати умови, диктовані видавництвом. Ось який був тариф оплати літературної праці Видавництва Наукового-Т-ва ім. Шевченка у Львові.

Гонорар за аркуш (60-80.000 букв) був установлений такий:

- а) за розвідки самостійні з виключеним шитом по над 10^{1/2} і переведенні платитися по 80 корон⁴⁾; шити і переповідлення платитися, як у точці г.);
- б) критичні рецензії платитися по 56 корон;
- в) критичні дрібних текстів із науковим аналатом, які дають особливо багато роботи випорядковій, а також коротенькі наукові реферати або огляди зложєні з коротких рефератів, бібліографія (матеріали) покатки, словари — 32 корони;
- г) за праці описові, реферати, хронікарські замітки, описи рукописів, шити й переведенні — 32 корони;
- д) за тексти матеріалів етнографічних, етнографічних і ин. зібраних компот товариств або приватно, платитися 16 корон; зібраних систематично власним коштом — 32 корони;
- е) за переклади на українську мову — 20 корон, на німецьку й французьку 24—32 корони;
- ж) за копіювання легше — 9 корон, тажже — 16 корон, за просте переписування 5—8 корон;

¹⁾ Галицькі газети в 1890—1910 рр.

²⁾ «Несвід», літ.-наук. тижневик, кн. 10, 41, Львів 1911 р.

³⁾ Як ціном газетних робітників був Іван Франко, хай подаєть факт, що з хиласю вступлення І. Ф. до редакції «Кур'єра-Львівського» — число і численні цієї газети збільшувалися до 2000.

⁴⁾ Корона сорок копійок.

з) за редакцію платиться при виданні збірних за аркуш 10 корон. За редакцію текстів із науковим апаратом, передрукованим самим редактором, що діють, особливо багато роботи — 20 корон;

й) Коректи оплачуються тільки дві по три корони кожної, з вишкодом тяжких текстів (документів, цифр і т. и.), що платиться по 5 конон. Окрім того, може платитися одна ревізія по 1 короні за аркуш¹⁾.

Як видало з вишкодогоного „регулярним“ найбільшого й найсильнішого видавництва, оплати літературної праці була зовсім мала. Не краще, а то й гірше становище оплати літ праці було у видавництвах других центрів України (Київ, Харків, Одеса²⁾).

Літературна українська праця йшла серед найгірших обставин. Літературний заробіток не дорівнював найпростішому копійському чи фізичному.

Сумна доля літературного робітника змінюється аж по соціальної революції.

С. Ткачівський

ВЕСОСОЮЗНА АКАДЕМІЯ НАУК І КНИГА

В ІСТОРІЇ розвитку книжкової справи велику роль відіграла Весесоюзна Академія Наук, що її 200-річчя ювілей святкувано нещодавно. Цьому питанню присвятив т. Поршнев статтю за назвою „Академія Наук и книга“ („Книгошоп“ № 30 (111) 2-IX 25 м.).

Видавничу діяльність Академії Наук, — пише т. Поршнев, — почалась майже з перших днів її існування. Вже 1726 р. почали виходити „Commentarii Academiae Scientiarum“, а з 1727 р. календарі та місяцеслови, що друкувалися ще до 1867 року.

За весь час Академія видала 231 періодичних видань, в 2577 томів і по-над 3½ тисяч назв книжок в 7240 томах. Видання друкувалися 16 мовами (починаючи з латинської й кінчаючи якутською). Російською мовою вийшло щось із 70% — 10.000 томів. В що кількість виходить лише те, що друкувалося безпосередньо Академією, але це значна частина академічних видань вийшло по-за межами її видавництва, часто навіть за кордоном. Видання Академії охоплюють собою найрізноманітніші галузі науки, навіть техніку й сільське господарство. З найкапітальніших видань треба відзначити праці відомого математика Ейлера, мандрівників Пржевальського й Гмеліна, лінгвістів Грота, Весесовського, Шахматова, й інші. „Сборник отдела русского языка и словесности“ — 90 томів. „Словарь русского языка“ — 4 томи. „Энциклопедия славянской филологии“ та інші. Багато урядів академічне видавництво віддавало виданням старовинних літописів; цілу низку видань присвячено Ломоносову й Пушкіну: видавалися як їхні твори, так і книги про них („Ломоносовский сборник“, серія видань виставки „Ломоносов и Елизаветинское время“, 16 випусків — „Пушкини и его современники“ й інші).

Значне місце серед видань Академії займала бібліографія. Нею видано 9 томів „Русской библиографии по естествознанию и математике“, що була складена Петерб. Бюро Міжнародної бібліографії, Ламбіних „Русская историческая библиография“ (1855 — 84 рр.), Мезюва „Русская историческая библиография“ (1855 — 70 рр.), Строева „Библиографический словарь“, Литвинова „Библиография флоры Сибири“ й інші.

¹⁾ Цей тариф оплати літературної роботи поданий тут у скороченому вигляді з „регулярним“ Науковому Товариству ім. Шевченка у Львові постановою Президію Т-ва у вересні 1911 р.

²⁾ Йова Ткачівський про видання українські.

Академія Наук дбала не лише про видання книг, але і про їхнє господарство. Для цього вже 1728 р. відібрала „Книжную Палату“, де, як було об'явлено в „С.-Петербуржских Ведомостях“, книги продаються, також різні календарі на передшляху 1729 г. Продовжались так не лише справи видання, але й чужоземні книжки й у цій справі Академія відіграла величезну роль. Навіть на початку XIX віку особлива контора при Академії вивисла доповніти іноземні книги не тільки для казенних місць, но і для частних осіб. В 1748 р. „чтобы разгрузить склады Академии от залежавшихся книг“, Ломоносов спробував улітунувати Книжкову Палату в Москву, але це не вдалося і книжки було продано книгопродавцям Глазунову. З розвитком приватної книготоргівлі Академія Наук зкрила свою Палату і з початку XIX в. мала лише контору комерції своїх видань, якими через комісіонерів обслуговувала російський та закордонний ринок, а також провадила широкий обмін виданнями майже за всіма науковими установами світу.

Зв'язок книги з читачем Академія Наук провадила не тільки через книготоргівлю, але й через свою величезну бібліотеку.

Бібліотека Академії Наук (стаття Н. М. Каратзева „Библиотека Академии СССР“, „Огонек“ виходячої №, посвященный 200-летию Академии Наук) заснована була значно раніш самої академії, ще до самого початку XVIII в. Бібліотека складалася тоді з кількох тисяч книг, серед яких досить значне місце зймали книги з бібліотеки острейських проповідників кирилла царевича Олексія Петровича, бібліотека Ерскіна (по-над 4.000 томів) та інші. Загальна кількість книжок в день відкриття бібліотеки для широкого публіки (28 жовтня 1728 р.) була 8.000 томів.

В далішній своїй історії бібліотека дуже потерпіла від пожежі 1727 року; прогмощ 1804 року бібліотека змістилася в тимчасові помешкання, що було зовсім не пристосовано для зберігання книжок; лише в 1747 р. було відлучено кошти на утримання бібліотеки й кунсткамери.

В 1841 р. до бібліотеки вилася бібліотека Російської Академії, що йшла як відділ російської мови і словесності в склад Академії Наук.

Через якісь час російський відділ розпався на відділи: книжковий, журнальний, слав'янський, рукописний; останній з 1901 р. позав існувати самостійно.

Книжковий відділ мав до 1 січня 1914 р. по-над 550.000 назв. До 1923 р. приріст був — 13.500 назв, а в 1924 р. — 47.899 книжок, брошур, листівок, карт, плакатів, календарів і т. инш.

Журнальний відділ російського відділу має в собі всі періодичні видання, що виходили й виходять в Росії й розпадається на два підвідділи: журнальний і газетний.

Рукописний відділ є найцінніша частина бібліотеки Академії Наук. Він розпадається на 1) рукописи, 2) стародрук, 3) видання „графа, шрифту“ часів Петра В., 4) малюнки, гравюри, друковані видання й портрети. Крім того, сюди входять: 1) Пушкінський відділ ім. Л. М. Майкова, 2) збірка книжок та журналів російського закордонного друку й матеріалів в справі громадського руху в Росії за найновіші часи, 3) збірка матеріалів із історії сектантства в Росії, складена за участю В. Д. Бонч-Бруєвнича. Сюди ще відносять тут низку релігійних архівів відомих російських письменників та наукових робітників, а також збірку автографів російських „самоуків“.

Тепер бібліотека Академії Наук складається з відділів: 1) російський, 2) чужоземний, 3) слав'янський, 4) рукописний, 5) гравюр та рукописів чужоземних, 6) книжок XVIII в., 7) картографічний, акулі з іконографією та нотним.

На чолі кожного відділу стоїть старший бібліотекар, роботу всіх відділів об'єднує директор (зараз — академ.

Платонов). В 1922 — 24 р.р. біб.-ка переїхала в нове, спеціально збудоване, помешкання, і штати було збільшено майже вчетверо. І те і друге, звичайно, відіграло дуже сприятливо на дальшій роботі бібліотеки.

ГОРЬКИЙ ПРО РАДЯНСЬКУ ЛІТЕРАТУРУ

Після одвідання Горького представниками радянських мовників, що перебувають в Італії, зайшла мова про нову російську літературу. Горький із захопленням говорив про міцний здоровий дух і великий порив радянської літератури. — «Тепер пишуть так», — сказав він, — що й мені ніколи треба почитати в них. Це наслідок великого духовного пориву». На запитання мовників, чому Горький сам не пише на радянській темі, він відповів, що тепер він мусить підвести підсумки минулого. Здійснюючи це завдання, він пише велике оповідання, що охоплює останні десятиріччя минулого століття.

ЗА КОРДОНОМ

34 МІЖНАРОДНИЙ КОНГРЕС У СПРАВІ ЛІТЕРАТУРНОЇ ТА ХУДОЖНЬОЇ ВЛАСНОСТІ

Після довгої перерви, обумовленої війною 1914 — 1918 років, Міжнародна асоціація письменників та митців (Association litteraire et artistique internationale) влаштувала свій 34 конгрес у Парижі на прохання від 2-го по 6-е червня. В ч.ч. 6 і 7 журналу «Авторське право» (Le droit d'auteur) дається стенографічний вміст цього конгресу.

Делегати приїхали з 27 держав: з Бельгії, Бразилії, Чилі, Хіні, Колумбії, Коста-Рико, Данії, Естонії, Франції, Греції, Італії, Люксембургу, Монако, Нідерландів, Норвегії, Австрії, Парагваю, Персії, Польщі, Португалії, Румунії, Швеції, Швейцарії, Савані, Іспанії, Чехословаччини, Угорщини та Радянського Союзу.

За винятком Чилі, Хіні, Колумбії, Кості-Рико, Парагваю, Персії, Румунії, Швейцарії та Радянського Союзу, — всі зазначені держави належать до «Бернської унії» (die Berner Union), яка захищає авторські права письменників відповідних країн.

Урочисте відкриття конгресу відбулося в помешканні «Великого Палацу» (Grand Palais), де зараз містяться міжнародні виставки декоративного мистецтва. Головував французький міністр освіти сенатор де Монзі, якого наші читачі добре знають по тій позитивній ролі, яку він відіграв у визнанні СРСР Францією.

В привітальній промові голова «Асоціації і т. д.» Жорж Майяр (Georges Maillard) підкреслив роль, яка остання відіграла в утворенні кодексу авторського права по різних країнах. Зокрема німецькі закони 1901 і 1907 року стух. наслідки праці Альберта Остерта, члена Асоціації. Зараз перш конгресом стоїть справді підшити та влоосналити Бернську угоду. Треба усунути деякі застереження, що їх зробили деякі держави.

Друге засідання відбулося в «Спілці Книгарів» (Cercle de la Librairie) та було головним чином присвячено огляду останніх подій у галузі літературної

та художньої власності. Професор Еріст Релісбергер, директор міжнародного бюро в Берлі, казав, що Бернська угода зараз охоплює 935 мільйонів осіб, Вступ Сполучених Штатів, що його чекають вже давно, підписав би відразу членів до міняю. За останніх 2 роки Бернська угода не зробила значних успіхів. Професор Релісбергер вважає, що сучасне життя в першу чергу вимагає таких поліпшень юридичного боку авторства: уніфікації рішень авторського права після смерті на підставі 50-річного терміну, встановленого Францією та Бельгією. І безумовно відкинувши вступ до Бернської Унії, що був дозволені мільйонів копіями, з деякими застереженнями. Туреччина, наприклад, виторгове собі при вступі до унії безумовну відмову, що до перекладів на турецьку мову законотворчих рішень. Промовець нагадав аудиторії застереження, як секретаріат Ліги Націй в лютому місяці цього року надіслав всім країнам, що не належать до Бернської Унії, а також деякі угоди між окремими державами. Після живої дискусії була ухвалена резолюція, що вимагає аннулювання відповідного пункту переоголошеної Бернської угоди, мотивуючи тім, що право особистих застережень робить неможливою єдність, що скасування цих застережень не суперечить внутрішньому законодавству будь-якої країни і що воно не може перешкодити навіть самим найвистаїшим державам вступити до унії. Друга резолюція в справі застережень, що їх зробили в свій час Швеції, Данії, Норвегії, Греції та Нідерландів в справі газетних статей, теж була ухвалена конгресом.

Третє засідання конгресу було присвячено новому французькому законодавству відносно примірників, що їх повинні вносити до різних установ: охорони архітектурних творів; системи Зоно (Solano), що дає можливість установити дату ілюстрованого твору; охорони творів граверів та моделістів. Спілка французьких граверів вимагає, щоб у майбутньому слово «графічний твір», завжди мало відповідне пояснення, що до художницького та технічного боку виконання твору.

Друге слідуюче засідання було витрачено на обговорення авторського права на фотографії та кінематографічні твори, на питання «прикладного» мистецтва та міжнародної реставрації музеїв.

Шосте засідання було присвячено виключно радіо та авторському праву на твори, що передаються по радіо. Наприкінці було висунуто таке положення: передача по радіо літературного, драматичного або музичного твору дозволяється тільки за дозволом автора; публічне розповсюдження доклада по радіо підлягає нормам, що встановлені авторським правом.

На сьомому засіданні було ухвалено вимагати загальної угоди для всіх країн 50-річного терміну охорони авторського права після смерті. Серед промов особливу увагу набув виступ єгипетського делегата, що зазначив, як його країна, не належачи до Бернської унії, керується тільки «натуральним правом» та «справедливістю» шляхом охорони літератури та художницької власності. Проти наміру Туреччини зашистити за собою право на вільний переклад законотворчих творів ніяко виступало чимало пром.ців. Про становлення авторського права в Сполучених Штатах та про трудовий спадок з прийняття Монако закону, говорив автор цього закону Торвальд Солберг.

На останньому засіданні голова конгресу висловив щире подяку всім делегатам від імені «Міжнародної Асоціації», що існує вже, мабуть, піввіка.

R. B.

Державне Видавництво
України

46358

Редакція: С. Пилипенко
М. Голкевич

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ

Харків, Спартаківський пров., № 3

В КНИГАРНЯХ ДВУЄ ТАКІ КНИЖКИ З КРАСНОГО ПИСЬМЕНСТВА ТА ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Ауербах Т. — Історія Совьки з Молдаванки. Стор. 44, ц. 30 к.
- Біла-Криниця. — Гін. Вибр. поезії. Стор. 135, ц. 85 к.
- Васильченко С. — Оповідання. Стор. 81, ц. 25 к.
- Вецеліус В. — Пригоди Мак-Лейстона, Гаррі Руперта та інших у 10 розділах.
1. Дама в чорному. Стор. 30, ц. 15 к.
 2. Кафе синьої малли. Стор. 30, ц. 15 к.
 3. Макембе-ла-моту-ма-ме. Стор. 32, ц. 15 к.
 4. Калавергаського полку ротмістр. Стор. 27, ц. 15 к.
 5. Проблема тейнів. Стор. 27, ц. 15 к.
 6. Король у колодах. Стор. 27, ц. 15 к.
 7. Мавпяча рука. Стор. 27, ц. 15 к.
 8. Американець на Україні. Стор. 24, ц. 15 к.
 9. Новий спосіб літати. Стор. 24, ц. 15 к.
 10. Лейн молодший і Лейн старший. Ст. 21, ц. 15 к.
- Винниченко В. — Голод. Стор. 115, ц. 25 к.
- Вишня О. — Вишневі усмішки кримські. Стор. 144, ц. 65 к.
- Вишня О. — Літературні усмішки. Ст. 25, ц. 25 к.
- Грінченко Б. — Ксеня. Оповідання, ц. 40 к.
- Дніпровський І. — Донбас. Поема. Стор. 80, ц. 55 к.
- Досвітній О. — Американці. Стор. 333, ц. 2 крб.
- Досвітній О. — Трюнгу. Новелі з життя китайського народу. Стор. 143, ц. 1 крб. 20 к.
- Євкіт Гр. — На злоді. П'ять оповідань з робітничого життя. Стор. 103, ц. 65 к.
- Еллан В. — Наші діти. Стор. 35, ц. 10 к.
- Еллан В. — Удар молота і серця. Ст. 24, ц. 10 к.
- Загуд Д. — Наш день (1919—1923). Ст. 51, ц. 50 к.
- Йогансен М. — Доробок. (Речі 1917—1923). Стор. 100, ц. 40 к.
- Копиленко О. — Буйний хміль. Стор. 308, ц. 1 крб. 50 к.
- Котко К. — Чудсправмаїстрі. Стор. 41, ц. 5 к.
- Кулик І. — Зелене серце. Другий збірничок поезії. Стор. 47, ц. 45 к.
- Кулик І. — Мої коломийки. Збірничок поезії. (3 галицьк. альбому). Стор. 23, ц. 5 к.
- Лебединцев М. — Вікно розчищене. Стор. 47, ц. 5 к.
- Матіяш М. — Корочі діти. 3 твор. Асоц. Прозет. Письмен. „Потоки Октября“. Стор. 41, ц. 25 к.
- Михайличенко Г. — Блакитний роман. Стор. 51, ц. 5 к.
- Підмогильний В. — Вілський лігу. Оповідання. Стор. 167, ц. 75 к.
- Пилипенко С. — Байківщина. Стор. 24, ц. 15 к.
- Поліщук В. — 15 поем. (1922—1924). Стор. 296, ц. 1 крб. 60 к., в папці — 1 крб. 75 к., на ліпшому папері і в папці — 2 крб.
- Поліщук В. — Алігейський співець. Поема. Ст. 49, ц. 35 к.
- Поліщук В. — Європа на вулкані. Надзвич. поема. Стор. 125, ц. 1 крб. 50 к.
- Проніза В. — Державний розум. Байки, сатири, нотатки. Стор. 31, ц. 20 к.
- Проніза В. — Нотатки озінцем. Байки, жарты і сатири. Стор. 70, ц. 50 к.
- Ридальський М. — Дві поеми. Стор. 32, ц. 30 к.
- Семенко М. — Проміння погроз. 8 книга поезій. Стор. 39, ц. 5 к.
- Семенко М. — Кобзар. Повний збірн. поет. творів в I томі (1910—1922). Стор. 646, ц. 2 крб.
- Сосюра В. — Залізниця. Епопея. Стор. 47.
- Сосюра В. — Сьогодні. Поезії. Стор. 112, ц. 1 крб. 10 к.
- Терещенко М. — Черномор. Поезії. Ст. 68, ц. 50 к.
- Терещенко М. — Лабораторія. Стор. 79, ц. 70 к.
- Тичина П. — Пауг. Вил. III. Стор. 47, ц. 80 к.
- Тичина П. — Соняшні каарети. Ст. 68, ц. 60 к.
- Тичина П. — Вітер з України. Стор. 86, ц. 1 крб.
- Тичина П. — Жинем комуною. Стор. 14, ц. 15 к.
- Хвильовий М. — Сині етюди. Проза. Стор. 194, ц. 60 к.
- Хвильовий М. — Кіт у чоботях. Ст. 26, ц. 40 к.
- Хвильовий М. — Осін. Ст. 278, ц. 2 крб. 25 к.
- Хоткевич Г. — Каміна душа. Повість. Стор. 303, ц. 60 к.

БІБЛІОТЕКА УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

- Антопенко-Давидович Б. — Запорошені силуети. Оповідання. Стор. 157, ц. 50 к.
- Бузько Д. — Лісовий звір. Стор. 159, ц. 45 к.
- Сенченко Ів. — Оповідання. Стор. 183, ц. 60 к.

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ

Харків, Спартаківський пров., № 3

Стефанік В. — Кленові листи. Збірка оповідань. Стор. 330, ц. 1 крб. 25 к.
Шкурупій Г. — Переможець Дракона (книга оповідань). Стор. 245, ц. 90 к.
Шопінський В. — Фабрична неволя. Стор. 179, ц. 50 к.

БІБЛІОТЕКА ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Під заг. редакц. В. Блакитного (Еланського)
Голота П. — В дорозі змагань. Стор. 38, ц. 8 к.
Видницький В. — Контрасти. Стор. 42, ц. 13 к.
Заливчий А. — Зарізяка. Стор. 31, ц. 10 к.
Коляда Г. — Оленка. Поема. Стор. 19, ц. 10 к.
Коцюба Г. — Біля Гудків. Стор. 16, ц. 6 к.
Коцюбинський М. — Він іде. Стор. 36, ц. 7 к.
Коцюбинський М. — Подарунок на іменини. Стор. 32, ц. 10 к.
Коцюбинський М. — Кат. Стор. 32, ц. 10 к.
Коцюбинський М. — Дорогою ціною. Стор. 23, ц. 25 к.
Коцюбинський М. — Коні не винні. Ц. 10 к.
Лісовий П. В. — В тумані. Збірка оповідань. Стор. 43, ц. 8 к.
Лісовий П. — Сільське. Збірка оповідань. Стор. 33, ц. 10 к.
Любченко А. — Кукіля. Збірка оповідань. Стор. 36, ц. 10 к.
Ляшко П. — Оповідання про кайдани. Стор. 39, ц. 12 к.
Семенко М. — В революцію. Збірка творів. Ст. 52, ц. 40 к.
Сеиченко І. — Інженери. Стор. 28, ц. 8 к.
Сеиченко І. — Вогняні вишневі заврюхи (книжка перша). Стор. 48, ц. 20 к.
Сеиченко І. — Петля. Оповідання. Ст. 38, ц. 13 к.
Слісаренко О. — В болотах. Стор. 32, ц. 10 к.
Смоліч Ю. — Кінець міста за базаром. Стор. 26, ц. 6 к.
Стефанік П. — Оповідання. Стор. 120, ц. 35 к.
Хвилювий М. — Юрко. Стор. 19, ц. 7 к.

Христовий М. та Любченко А. — Два Євмен. Гордіюк. Стор. 31, ц. 10 к.
Франко І. — Слімак. Стор. 16, ц. 6 к.

ЖОВТНЕВА БІБЛІОТЕКА

Дніпровський І. — Добрий день, Ленін. Стор. 32, ц. 12 к.
Досвітній Ол. — На чужині. Оповідання. Стор. 29, ц. 20 к.
Йогансен М. — Пролог до комуні. Стор. 24, ц. 10 к.
Любченко А. — Замка. Стор. 14, ц. 8 к.
одішук Вал. — Жмуток червоного. Стор. 31, ц. 12 к.

ПЕРЕКЛАДИ

Айсенр. — Соціальні казки. Стор. 54, ц. 5 к.
Вісенте Бласко Ібаньєс. — Хатина. З еспан. Стор. 272, ц. 55 к.
Ігльш Б. — Микола Шугай. Переклад з чеської. Стор. 79, ц. 30 к.
Лінднер Алоїз. — Пригоди робітника революціонера. Переклад з німецької. Стор. 77, ц. 18 к.
Королєнко В. — Твори. Переклади під редакц. акад. С. Єфремова. Том І. Стор. 395, ц. 1 крб. 90 к. Том II. Стор. 407, ц. 1 крб. 75 к. Том III. Стор. 379, ц. 1 крб. 60 к.
Лонгфело — Пісня про Гайягату. Люстроване видання. Ц. 2 крб. 50 к.
Нексо Мартин. — Пролетарські новели. Переклад з данського. Стор. 207, ц. 65 к.
Перець І. — Народні оповідання. Переклад з єврейської. Стор. 95, ц. 20 к.
Ролан Ромен. — Жан Кристоф. Переклад з французької. Стор. 189, ц. 20 к.
Сінклер А. — Мене зовуть теслею. Переклад з англійської мови. Стор. 157, ц. 75 к.
Сінклер А. — Герой капіталу. Переклад з англійської. Стор. 102, ц. 15 к.
Уелс Г. — Віяна світів. Переклад з англійської. Стор. 262, ц. 30 к.
Франс Анатоль. — Оповідання. Переклад з франц. Стор. 286, ц. 70 к.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ВІДДІЛ

Харків, Спартаківський пров., № 3

ВСЕУКР. КООПЕРАТИВНА КНИГОТОРГОВ. ТА ВИДАВНИЧА СПІЛКА

„КНИГОСПІЛКА“ ПРАВЛІННЯ — ХАРКІВ, ГОРЯНОВСЬКИЙ ПРОВ. 2

ФІЛІАЛІ Й ВІДДІЛИ: Київ, Одеса, Вінниця, Житомир, Миколаїв, Ніжин, Умань, Тульчин,
Суми, Білопіль, Богодухів, Краснопіль

ПРИЙМАЄ ПЕРЕДПЛАТУ НА 1926 РІК НА

Двохтижневий ілюстрований кооперативний
ЖУРНАЛ

Збірник присвячений питанням теорії та
практики кооп. книготорговлі

НОВА ГРОМАДА

КООПЕРАТИВНИЙ

Передплата: ціна на 1 рік з 12 без-
коштовними додатками — 6 крб.

КНИГАР Ціна — 49 коп. 1 прим.
Виход. 6 раз. на рік

ДО ПЕРЕВИБОРНОЇ КАМПАНІЇ В КООПЕРАТИВАХ

Тішки — що виїшли друком:

1) Листівка — Дайте вашому кооперативу найкращих керівників. 2) Брошура В. І. Маркова —
„Як і кого треба обирати“. 3) 4 художніх плакати. 4) 10 дозвигів

Закінчується друком і неза-
баром вийде на світ нова книга

КООПЕРАТИВНА ХРЕСТОМАТІЯ

розміром біля 525 сторінок складена С. А. Певзером,
за редакцією й зі вступною статтею Вікт. Цехларуса

КООПЕРАТИВНА ХРЕСТОМАТІЯ — цінеруче викладє теорію, історію і сучасний стан
усп. суц. кооперат. капіталістичних асрж., в Р.
Росії й у СРСР і пристосована як *посібний підручник для викладчів і студентів соц. класів, прац. (векзав,
кооперат., торгов.-промисл. і філ.-економ. технікумів), суц. кооперат. курсів і для самовивчення робітників
кооперативних організацій. У книзі в кожен слов. використана бібліографія з цього питання.*

Сторонче й акуратне виконання заваленб. Книготорговля організ. велика знижка і кредит.
Книжним позичкам Школах та культурно-освітніх установах
до 6-ти місяців і інших організаціях — парт. та профес. ЗНИЖКА

В. С. Н. Х.

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КНИЖНЫЙ СКЛАД

У. С. С. Р.

„ТЕХНИЧЕСКАЯ КНИГА“

Харьков, ул. Либкнехта, 17-19. Телефон 37-45.

НА СКЛАДЕ ВСЕ НОВИНКИ ПО НОТ, ТЕХНИКЕ, ЭКОНОМИКЕ, СЕЛЬСКОМУ ХОЗЯЙСТВУ
БОЛЬШОЙ ИНОСТРАННЫЙ ОТДЕЛ

Снабжение провинциальных книготорговых организаций на льготных условиях

Обслуживание библиотек литературой и библиотечными приспособлениями

ОТДЕЛ РАДИО-АППАРАТУРЫ. ОТДЕЛ ОРГ. ПРИСПОСОБЛЕНИЙ

ПРИЕМ ПОДПИСКИ НА ВСЕ РУССКИЕ И ИНОСТРАННЫЕ ЖУРНАЛЫ

ЦЕНТРАЛЬНЕ ВИДАВНИЦТВО СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ ПРОЛЕТАРСЬКИХ
І СЕЛЯНСЬКИХ ПИСЬ-
МЕННИКІВ У РСФРР „СЕЛО І МІСТО“—„СІМ“

Москва, ул. Огарева, 14. Телефон 5-58-04

ЧИТАЙТЕ ПОЕМИ ГРИЦЬКА КОЛЯДИ

Вийшли друком і поступили в продаж у всіх книжкових магазинах та кіосках:

КНИГА ПОЕМ „ШТУРМ І НАТИСК“ Ціна 95 к. з портретом автора й худож.
ГРИЦЬКА КОЛЯДИ „ПРЕКРАСНИЙ ДЕНЬ“ Ціна 1 крб. з худож. оформити
роботи О. СВЯТИЦЬКОЇ

ЗАМОВЛЯЙТЕ: безпосередньо поштовим переказом на адресу: Москва,
ул. Огарева, 14. Издапельство „СІМ“, для таких знижка розміром 25%

ЦЕНТРАЛЬНЕ ВИДАВНИЦТВО „СІМ“

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТА НА 1926 РІК НА БІБЛІОГРАФІЧНІ ЖУРНАЛИ

„НОВА КНИГА“

Щомісячний ілюстрований журнал, присвячений питанням книжкової та бібліотечної справи, критики та бібліографії.

Виходить під загальним керуванням Відділу Друку Ц. К. К. П. (б.) У. за редакцією С. Пилипенка та М. Годкевича.

СТАТТІ з питань книжкової культури, книжкової політики та книжкової техніки.

КРИТИЧНА БІБЛІОГРАФІЯ: Рецензії на книжкові новини України. ОГЛЯДИ Й РЕФЕРАТИ з різних галузей знання та суспільного життя.

Низка СПЕЦІАЛЬНИХ ВІДДІЛІВ у журналі: Видавництва.

На шляху до читача.

Бібліотечне життя.

Книгознавча й бібліографічна робота.

Друкарська справа.

Література, Наука, Мистецтво.

ЛИСТУВАННЯ з читачами і співробітниками, консультація в справах бібліографічного, юридичного та комерційного характеру.

„ЛІТОПИС

УКРАЇНСЬКОГО ДРУКУ“

ДВОХТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ

УКРАЇНСЬКОЇ КНИЖКОВОЇ ПАЛАТИ.

Орган Державної Бібліографії У.С.Р.Р. Містить списки всіх виправів друку, що виходять на Україні, по черзі їх виходу в світ.

Книжки і брошури. Графіка. Ноти. Таблиці та листівки. Газети й журнали.

Видання українською мовою.

Видання російською мовою.

Видання мовами національностей.

Весь бібліографічний матеріал наділено бібліографічним шифром (індексом) за міжнарод. десят. системою, а також, коротким бібліотечним індексом, погодженим з Головопідприємством.

Спеціальний формат і шрифт дають змогу розрізати журнал для виготовлення бібліотечних та бібліографічних карток.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

На 1 рік 6 крб.
На півроку 3 крб.
На 3 міс. 1 крб. 50 к.
Ціна окр. числа — 50 к.

На 1 рік 5 крб.
На півроку 2 крб. 75 к.
На 3 міс. 1 крб. 50 к.
Ціна окр. числа — 30 к.

ПЕРЕДПЛАТУ ПРИЙМАЄ:

ГОЛОВНА КОНТОРА СЕКТОРА ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ

Харків, вул. Енгельса, 19.

ВИМАГАЙТЕ У ВСІХ КНИГАРНЯХ, КІОСКАХ ТА ГАЗЕТНИХ ЕКСПЕДИЦІЯХ

ДО УВАГИ НАШИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

З 18-го грудня 1925 року періодсектор Державного Видавництва України встановлює публікацію в газеті „ВІСНІ ВУЦВК“ що-тижня у четвер про вихід журналів та газет свого видання, за чим і просимо наших передплатників слідкувати.

У випадках неоприлюднення часописів на протязі 3-х днів з дня оголошення, просимо скаржитись Періодсектору, коли передплата була надіслана безпосередньо до нього.

У тих випадках, коли передплату зроблено філіями ДВУ, нашим конторам, контрагентам, або яким иншим установам, то належить скаржитись їм.

У всіх випадках зносин з нами, крім надсилки докладних адрес, необхідно посилатись на № квитанції та № своєї передплати, краще додавати ярлик.

Періодсектор ДВУ — Харків, вул. Енгельса, № 19

